

Camilla Alsvik

En annerledes ruskultur

**En diskursanalyse om rusbruk på et diskusjonsforum på
internett**

**Masteroppgave i sosialt arbeid
Høgskolen i Oslo og Akershus, Fakultet for samfunnsfag**

© Camilla Alsvik

2017

”En annerledes ruskultur. En diskursanalyse om rusbruk på et diskusjonsforum på internett”.

Sammendrag

Målet med denne masteroppgaven i sosialt arbeid var å se på diskurser om rusbruk. Datamaterialet har vært 11 diskusjonstråder fra et diskusjonsforum på internett. Jeg har identifisert åtte diskurser som knytter seg til undertemaene mine: avhengighet, bruk/misbruk og grunner til rusbruk.

Gjennom oppgaven beskrives diskusjonsforumet som en arena for informasjonsutveksling, felleskap og tilhørighet. Som teoretisk rammeverk setter jeg diskusjonsforumet inn i en subkulturell kontekst, hvor jeg beskriver forumet med begreper som normalitet, avvik, stigma, symboler og subkulturell kapital. Dette for å gi leseren en ny forståelse av diskusjonsforum.

For å ha noe å sammenligne diskursene med vises det også til rusteori, som er knyttet til mine tre undertema. Dette er for å vise til likheter og ulikheter i forståelsene av avhengighet, bruk/misbruk og grunner til misbruk, mellom deltakere på diskusjonsforum og hvordan temaene forstås og beskrives av fagfolk.

For å få tak i brukerne av diskusjonsforum sine perspektiver på rus har jeg benyttet meg av diskursanalyse som metode. Jeg har ikke brukt en konkret diskursiv analyseform, men hentet inspirasjon fra Norman Faircloughs kritiske diskursanalyse og Ernesto Laclau og Chantal Mouffes diskurstheori. Jeg brukte Faircloughs analyseverktøy (sjanger, stil, antagelser og intertekstualitet) som hjelpemiddel for å identifisere og beskrive diskursene. Oppgavens forståelse av diskursbegrepet er derimot hentet fra Laclau og Mouffe.

Funnene mine vises gjennom åtte diskurser. Diskursene som er konstituerende for synet på avhengighet på forumet har jeg kalt *individdiskurs* og *situasjonsdiskurs*. Mønsteret her er at noen ser på avhengighet som knyttet til personen, men andre forklarer det ut i fra situasjon/kultur. Diskursene jeg fant som er etablerende for synet på forskjellen mellom bruk og misbruk er kaller jeg for *kontrolldiskursen* og *balansediskursen*, og er helt sentral i forståelsen av rusbruken til brukere av diskusjonsforum. Kontrolldiskursen knyttes til at det er mulig å kontrollere bruk av illegale rusmidler. Balansediskursen viser at bruk av illegale rusmidler kan balanseres med et vanlig liv. De siste fire diskursene knytter seg til hva som er de ”rette” grunnene til å ruse seg for brukerne av forumet. Disse diskursene kaller jeg for: *den rekreasjonelle, den psykiske, den medisinske og den sosiale diskursen*.

Høgskolen i Oslo og Akershus, Fakultet for samfunnsfag

Oslo 2017

Abstract

The aim of this master thesis in social work, was to find and analyse discourses on drug use on an internet forum. I have, in total, found eight discourses on the three drug related topics: addiction, use/abuse and reasons for drug use. The empirical data was 11 discussion threads collected from a drug orientated internet forum

Through this study, the internet forum is understood as an arena for information exchange and a community which creates a sense of belonging for its users. In the theoretical framework, I view the internet forum in a subcultural context, where I describe it with concepts such as: normality, deviate, stigma, symbols and subcultural capital.

I also present central literature on the three drug topics: drug and substance abuse, addiction and reasons for drug use. In the analysis, I compare and contrast the discourses with this literature.

The methodology used to capture the forum users' perspectives, has been discourse analysis. This exact discourse analysis was inspired partially by both Fairclough's critical discourse analysis and Laclau and Mouffe's discourse theory. To identify and describe the discourses, I used four of Fairclough's tools for analysis. These were *genre*, *style*, *assumptions* and *intertextuality*. The thesis' understanding of the concept of discourse is, however, inspired by Laclau and Mouffe.

The results are eight discourses. The discourses that constitutes addiction are called *individual discourse* and *situational discourse*. This is based on a pattern where some users explained addiction as something to do with the individual, while others understood it from the context and the situation. Discourses on use and abuse are called *control discourse* and *balance discourse*. Both discourses challenge the conception where all illegal use is classified as abuse. The control discourse is used to reflect that a controlled use is possible. The balance discourse reflects that illegal drug use can be combined with a regular life. On reasons for drug use, there are four discourses: *the recreational*, *the psychic*, *the medicinal* and *the social discourse*.

Høgskolen i Oslo og Akershus, Fakultet for samfunnsfag

Oslo 2017

Forord

Endelig sitter jeg her med en ferdig oppgave. Det er en rar følelse. En følelse av tomhet, men først og fremst en stor stolthet. Etter fem år på Høgskolen sier jeg meg nå fornøyd, og gleder meg til å se hva arbeidslivet har å by på. Jeg vil takke HiOA for en fantastisk studenttid.

Det har vært en veldig lærerik, men krevende prosess, og det er flere som fortjener en takk. Tusen takk til min veileder Randi Wærdahl, som har bidratt med oppmuntrende og trøstende ord når jeg har trengt det, selv på toget gjennom Europa. I tillegg til gode faglige, og ikke minst språklige tilbakemeldinger. Jeg lover jeg skal lære meg preposisjoner! Jeg vil også takke mamma, pappa og Trond, som alltid er der for meg og støtter meg uansett, dere er best. Jeg vil også takke Ali, uten deg hadde jeg ikke disse to årene vært det samme.

Til slutt vil jeg takke og gratulere min kjære Andreas (straks lektor Bergh). Jeg er så stolt av deg! Tusen takk for all hjelp, trøst, glede og motivasjon du har gitt meg det siste halvåret. Oppgaven hadde ikke vært det samme uten deg. Tenk at vi klarte dette sammen. Du, jeg og Ravi.

Oslo, våren 2017

Camilla Alsvik

Innholdsfortegnelse

1 Innledning	8
1.1 Tema og problemstilling	8
1.2 Tidligere forskning	9
1.3 Sosialfaglig relevans og mål	10
1.4 Begrepsavklaringer	10
1.4.1 Rus og rusmidler	10
1.4.2 Rekreasjonsbruk.....	11
1.4.3 Narkotikabegrepet	11
1.4.4 Norsk narkotikapolitikk	12
1.4.5 Diskusjonsforum - rusforum	13
1.4.6 Oppgavens aktuelle diskusjonsforum	13
1.6 Oppgavens oppbygning	14
2 Diskusjonsforum i en subkulturell kontekst	16
2.1 Diskusjonsforum som subkultur	16
2.1.1 Chicago- og Birmingham-skolen	17
2.1.2 Normalitet og avvik	18
2.1.3 Stigma	20
2.1.4 Stil og symboler	22
2.1.5 Subkulturell kapital	23
3 Avhengighet, bruk/misbruk og grunner til rusbruk	25
3.1 Perspektiver på avhengighet	25
3.1.1 Diagnosesystemene DMS-IV og ICD-10	25
3.1.2 Fysisk og psykisk avhengighet	27
3.2 Perspektiver på bruk/misbruk	28
3.3 Perspektiver på grunner til rusbruk	30
3.3.1 Medisinske forklaringer	30
3.3.2 Psykologiske forklaringer	31
3.3.3 Sosiologiske forklaringer	31
4 Diskurs som teori og metode og etiske refleksjoner	32
4.1 Kvalitativ metode	32
4.2 Vitenskapsteoretisk ståsted	33
4.2.1 Sosialkonstruktivismen	33
4.2.2 Strukturalismen og poststrukturalismen.....	34
4.3 Diskursbegrepet	35
4.3.1 Foucaults diskursbegrep.....	35
4.3.2 Faircloughs diskursbegrep	35
4.3.3 Laclaus og Mouffes diskursbegrep	36
4.4 Diskursanalyse	37
4.5 Etiske refleksjoner	38
4.5.1 Forskning på internett	38
4.5.2 Etikk og personvern	38
4.6 Validitet	40
4.7 Reliabilitet	41
5 Empiri og analysestrategi	43
5.1 Avgrensning og utvalgsstrategi	43
5.2 Utdrag fra en diskusjon	44
5.3 Min diskursanalytiske fremgangsmåte	46

5.3.1 Faircloughs tredimensjonale modell	46
5.3.2 De lingvistiske analyseredskapene – dimensjon en	47
5.3.3 De diskursive analyseredskapene – dimensjon to	49
6 Analyse	51
6.1 Sjanger	51
6.1.1 Tematisk lojalitet.....	52
6.1.2 Tid til produksjon.....	52
6.1.3 Anonymitet.....	54
6.1.4 Sensur.....	56
6.2 Stil.....	56
6.2.1 Russjargong og slanguttrykk.....	57
6.2.2 Hverdagslig og teknisk stil.....	58
6.3 Antagelser	59
6.3.1 Antagelser i tekstene om avhengighet	59
6.3.2 Antagelser i tekstene om bruk/misbruk	60
6.3.3 Antagelser i tekstene om grunner til rusbruk	61
6.5 Intertekstualitet.....	62
6.5.1 Intertekstualitet i tekstene om avhengighet.....	62
6.5.2 Intertekstualitet i tekstene om misbruk/bruk.....	63
6.5.3 Intertekstualitet i tekstene om grunner til rusbruk	65
7 Diskurser	66
7.1 Diskurser om avhengighet	66
7.1.1 Individdiskurs.....	66
7.1.2 Situasjonsdiskurs.....	67
7.2 Diskurser om rusbruk/rusmisbruk	68
7.2.1 Kontrolldiskursen.....	68
7.2.2 Balansediskursen.....	70
7.3 Diskurser om grunner til rusbruk.....	71
7.3.1 Den rekreasjonelle diskursen	73
7.3.2 Den psykologiske diskursen.....	75
7.3.3 Den medisinske diskursen.....	76
7.3.4 Den sosiale diskursen.....	77
8 Oppsummering og avsluttende konklusjon	78
LITTERATUR.....	81

1 Innledning

Det har oppstått en ny arena for samhandling og formidling (Haugseth 2013, 15). Internett og digitaliseringen av samfunnet har gjort verden mindre, i tillegg til å endre måten vi kommuniserer på, og skaffer oss informasjon på (Bilgrei 2013). Vi trenger ikke lenger spørre andre mennesker ansikt-til-ansikt eller slå opp i en bok når det noe vi lurer på. Bare ved hjelp av noen få tastetrykk kan vi finne svar på det meste vi lurer på, på internett. Denne utviklingen har betydning for flere felt, også rusfeltet. I motsetning til det mer tradisjonelle rusmiljøet, hvor personer ofte har hatt et begrenset talerør, så befinner man seg nå i posisjon til å nå et stort antall mennesker via internett (Bilgrei 2013).

1.1 Tema og problemstilling

Som tema til masteroppgaven har jeg valgt rus og internett. Rus og internett er en relativt ny og ukjent kombinasjon for mange, men daglig deles det erfaringer, og det diskuteres rundt rusrelaterte tema på ulike diskusjonsforum på internett. Til tross for at diskusjonsforumene er åpne for alle, både for observasjon og aktiv deltakelse, er det likevel noe som gir meg en følelse av at jeg ikke har noe der å gjøre. En følelse av en bortgjemt og hemmelig verden, hvor brukerne føler seg usynlige og usett fra allmennheten. Valg av tema springer ut av nettopp denne nysgjerrigheten og fascinasjonen for den skjulte og hemmelighetsfulle virtuelle verdenen som er med på å påvirke vår sosiale virkelighet. Som hovedproblemstilling har jeg valgt:

- *Hvilke sentrale diskurser om rusbruk kommer frem i et rusrelatert diskusjonsforum på internett?*

For å innsnevre og konkretisere oppgaven har jeg valgt ut tre underproblemstillinger som jeg skal besvare gjennom oppgaven, og de er som følgende:

- *Hvilke forklaringer på avhengighet finnes på diskusjonsforumet?*
- *Hvordan ser brukerne av diskusjonsforumet på forskjellen mellom rusbruk og rusmisbruk? Hvor går grensen mellom bruk og misbruk?*
- *Hvilke grunner vektlegger brukerne av diskusjonsforumet for å forklare sitt rusbruk?*

Gjennom oppgaven vil det være diskursene fra diskusjonsforumet som er i hovedfokus, men jeg vil gjennom oppgaven også vise til andres definisjoner og perspektiver om avhengighet, grunner til rusbruk, og hvordan man definerer grensen mellom bruk/misbruk i offentlige dokumenter, rapporter og annen forskning. Dette gjør jeg for å vise til likheter og ulikheter

mellom en subkultur og storsamfunnet. Sandberg og Pedersen (2006, 64) skriver hvordan sub- og motkultur er sentrale begreper for å forstå kriminalitet, men at den interne konsistensen ofte blir overdrevet, i tillegg til å overdrive ulikhetene til storsamfunnet. Derfor blir det viktig å huske på, når jeg senere i oppgaven vil omtale diskusjonsforumet som en subkultur, at det kun er et analytisk begrep som forenkler og skaper avstand, samt et begrep som gjør det mer fristende å vektlegge forskjeller mer enn det som er felles.

Ved å gjøre en diskursanalyse på internett får man tilgang til informasjon og innsikt man ikke får andre steder. For det første er unge som samtaler om bruk og holdninger til rus på en fortrolig og oppriktig måte ofte en skjult aktivitet som tilhører jente- og gutterommet. For det andre er samtaler og diskusjonene på diskusjonsforumene anonyme, og derfor trenger ikke brukerne frykte noen form for stigmatisering eller straff. Brukerne snakker fritt og åpent om sine holdninger, meninger og handlinger, noe vi kan anta ikke hadde skjedd i like stor grad i samtaler med for eksempel foreldre eller ansatte i helse- og sosialsektoren.

1.2 Tidligere forskning

Statens institutt for rusmiddelforskning har de siste årene hatt mer fokus på kombinasjonen rus og internett, og gitt ut to rapporter som handler om denne forbindelsen. Disse rapportene er spesielt knyttet opp mot kjøp og salg av narkotika over nett, men begge rapportene har også med kapitler som omhandler den virtuelle ruskulturen og den sosiale interaksjonen mellom deltakerne, deriblant på diskusjonsforum (Bilgrei og Bretteville-Jensen 2013; Bakken og Bosnes 2015). Det er også skrevet en tidligere masteroppgave rundt dette tema. *Rus i cyberspace* av Tanja Banerji. Oppgaven hennes er en diskursanalyse om meningsfellesskap og rusmestring i diskusjonsforum på internett (Banerji 2009).

Videre finnes det en del utenlandsk forskning rundt kombinasjonen rus og internett, og da spesielt hos EMCDDA, European Monitoring Center for Drugs and Drug Addiction, som årlig gir ut rapporter som omhandler utvikling og trender innen rus. I en ny rapport fra 2016 vises det til at man ikke kan bevise i hvilken grad rusrelaterte diskusjonsforum påvirker rusbruk, men at diskusjonsforum kan være nyttige verktøy til å identifisere kommende trender innen rus (Thanki og Frederick 2016, 117).

En kilde som har gitt meg mye inspirasjon er artikkelsamlingen ”Real Drugs in a Virtual World - Drug Discourse and Community Online”. Dette er en samling av artikler fra et to år langt prosjekt, finansiert av National Institute on Drug Abuse (NIDA). Prosjektets forskning dreier seg som om rus på internett, og rusrelaterte internettbaserte samfunn. Målet til forskerne er å

viser deres forståelse av internetts rolle i rusbruk og ruskommunikasjon (Murguía, Tackett-Gibson og Lessem 2007, 1).

1.3 Sosialfaglig relevans og mål

Gjennom oppgaven vil jeg selv ikke ta stilling til om bruk av rusforum er bra eller dårlig, eller hvorvidt det fremmer eller hemmer rusbruk. Jeg ønsker å utforske et fenomen og en arena som er ukjent for mange, og som jeg mener det er viktig å vite mer om. Jeg mener dette er et viktig område å ta på alvor og noe som ikke bør ignoreres av sosialarbeidere, spesielt for dem som arbeider innen rusfeltet. Det handler om å utvide horisonten i forhold til de mer tradisjonelle rusmønstrene og rusmiljøene. De som bruker og deler informasjon på forumet, kan være en gruppe som det er vanskelig å komme i kontakt med gjennom det tradisjonelle sosiale arbeidet.

For sosialarbeidere som arbeider innenfor rusfeltet kan rusrelaterte diskusjonsforum brukes som en viktig kilde til informasjon. Dette kan være informasjon som går på hvilke rustrender som er gjeldene i samfunnet, for på denne måten å kunne møte dem på en bedre måte. Gjennom et rusrelatert diskusjonsforum får man også en pekepinn på hvordan brukerne av diskusjonsforumet forholder seg til rus, hvilke erfaringer og holdninger de har, samt hvordan de kommuniserer om det. Siden kommunikasjonen foregår anonymt, vites det ikke hvilken aldersgruppe som utgjør hoveddelen av brukerne. Det eksisterer heller ikke noen form for aldersgrense for å delta i det forumet jeg skal bruke i min oppgave. Man kan likevel anta at hoveddelen av brukerne i rusforum er ungdommer og unge voksne. Derfor mener jeg informasjonen som hentes fra diskusjonsforum kan gi viktig og betydningsfull innsikt i unge personers forhold til rus.

1.4 Begrepsavklaringer

1.4.1 Rus og rusmidler

”Rusmidlene befinner seg i et spenn mellom smerte og lyst, mellom det bitre og det søte. De kan lede til skader, vold og sykdom. Men de søte sidene er der også, i rikt monn” (Pedersen 2015, 11). Her vises det til kompleksiteten ved bruk av rusmidler. Rusmidler er noe de fleste har meninger om og erfaringer med, enten direkte eller indirekte. Gjennom livet, ofte i ungdomstiden, tvinges mange til å ta standpunkt i forhold til hvordan man selv skal forholde seg til rusmidler.

Begrepet rus kan betegnes som ”en tilstand kjennetegnet ved at konsentrasjonsevnen er svekket i større eller mindre grad, av endret stemningsleie, samt av en viss kritikkløshet” (Skog 2006,

158). Hauge (2009, 13) definerer rusmidler ”som en rekke kjemiske stoffer som på forskjellige måter kan påvirke sanseopplevelser, stemningsleie og psykiske endringer”. Rusmidler er noe mennesker har i bruk i årtusener, og det kjennes kun til et fåtall kulturer hvor kjemiske stoffer ikke benyttes for å oppleve en annen bevissthetstilstand enn den dagligdagse rutinepregede livsstilen (Skog 2006, 158).

Ettersom det i hovedsak er illegale rusmidler som diskuteres på forumet, blir det også det denne oppgaven hovedsakelig dreier seg om. Alkohol og nikotin nevnes også, men i liten grad.

1.4.2 Rekreasjonsbruk

INOU 2003:4 ses rekreasjonsbruk av illegale rusmidler på som noe kontroversielt, og beskrives på denne måten:

På samme måte som bruken av alkohol, foregår bruken helst i fritidssammenheng i helgene, hvoretter mange går tilbake til en rusfritilværelse i uka. Denne typen narkotikabruk har på engelsk fått betegnelsen ”recreational drug use”. Klassifiseringen av en gruppe narkotikabrukere som ”recreational drug users” bidrar i seg selv til å gi et skinn av at de har kontroll over sitt forbruk, selv om rapporter fra ungdomspsykiatriske behandlingstiltak hevder noe annet. Det er imidlertid gjort lite forskning om hvem som begynner å bruke såkalt ”party dop”, og i hvor stor grad de definerte misbrukermiljøene rekrutteres fra gruppen av ”recreational drug users” (Helse- og omsorgsdepartementet 2003, 16-17).

1.4.3 Narkotikabegrepet

Ordet narkotika stammer fra det greske ordet *narkoun* som betyr å være inaktiv eller nummen og ufølsom (Weihe 1999, 13). I Norge er det *Forskrift om narkotika* ”narkotikalistene” som definerer hva som er narkotiske rusmidler (Thommesen 2012, 106). Fekjær (2004) skriver at det er en vanlig oppfattelse at narkotika ses på som en gruppe med stoffer som har flere fellestrekk knyttet til innhold, virkninger og farlighetsgrad. Men, det eneste som er felles er at stoffene brukes som rusmidler, og er gjort ulovlige. I tillegg kalles medisiner som kan gi fysisk avhengighet for narkotika (Fekjær 2004, 24). Christie og Bruun (2003, 62) går så langt som å si at narkotika finnes ikke: ”Det finnes ikke som logisk kategori hvor stoffer med felles virkninger på kroppen er samlet, og hvor stoffer uten slike virkninger er utelukket”.

1.4.4 Norsk narkotikapolitikk

Den norske narkotikapolitikken er i endring, og høsten 2016 fikk dette temaet mer oppmerksomhet enn vanlig. Norge har siden 1960-tallet ført en streng narkotikapolitikk, hvor målet er et narkotikafritt samfunn (Syse 2011, 407). Av flere har dette målet blitt sett på som urealistisk, ettersom mennesker har ruset seg til alle tider. Likevel har Norge ført en politikk, med bred oppslutning i Stortinget, hvor straff er det viktigste virkemiddel mot bruk av narkotika (Ødegård 2011, 3). Tross Norges strenge politikk på området har Norge de siste årene vært blant de landene i Europa med høyest narkotikautløste dødsfall per innbygger, hvor det i 2015 ble registret 289 dødsfall blant bosatte i Norge (Helsedirektoratet 2017). Dette er en av grunnene til at den norske narkotikapolitikken igjen er oppe til debatt, og av flere blir sett på som feilslått.

Den norske narkotikapolitikken er altså under debatt og i utvikling. Helse- og omsorgsminister Bent Høie forslår nå avkriminalisering av narkotikabesittelse for eget bruk. Forslaget går ut på å tilby helsehjelp til mennesker som tas for bruk av narkotika, i motsetning til dagens straffeordning (Kalajdzic og Holvik 2016). Det er vanskelig å si noe sikkert om hvilke effekter en eventuell slik endring i den norske narkotikapolitikken ville fått. En slik politikk kan bidra til å minske stigmatiseringen av narkotikabrukere: avkriminaliseringsreformen i Portugal i 2001 viste seg å øke toleransen og bedre integrasjonen av narkotikabrukere i samfunnet (Hughes og Stevens 2007, 7).

I tillegg til debatten om avkriminalisering har det også foregått en debatt om legalisering av noen typer rusmidler for medisinsk bruk. Organisasjonen EmmaSofia har fått oppmerksomhet for deres arbeid for å gjøre MDMA og psykedelika til en del av et medisinsk behandlingstilbud i Norge. Organisasjonen hevder de også arbeider ”for å få Norge over til en kunnskapsbasert ruspolitikk” (EmmaSofia u.å). Også organisasjonen Foreningen Tryggere Ruspolitikk har fått oppmerksomhet for deres arbeid med å ”flytte fokuset i norsk ruspolitikk fra stigmatisering og straff til god informasjon, helsehjelp, personlig ansvar og menneskerettigheter” (Foreningen Tryggere Ruspolitikk u.å). Om den norske narkotikapolitikken tar en mer liberal retning, gjenstår å se, men det er tydelig at flere og flere engasjerer seg for å endre den påstått feilslåtte norske narkotikapolitikken.

1.4.5 Diskusjonsforum - rusforum

Ifølge Schiefloe (2011, 361) er fremveksten av virtuelle verdener en av de sentrale forandringene i første del av 21. århundre. En virtuell verden kjennetegnes ved at det er et sted hvor mennesker kan samles og kommunisere uten fysisk nærhet. Et vanligere, tilsvarende begrep er sosiale medier. Dette betegnes av Lundby (2010, 355) som nettsteder og programvare hvor brukere deler og samhandler på internett. Begge disse definisjonene er beskrivende for diskusjonsforum, hvor brukere deler og samhandler, uten fysisk nærhet.

Et rusforum er et nettsted hvor det diskuteres og deles informasjon og erfaringer rundt det overordnede temaet rus. Det å skape, dele og distribuere informasjon og medieinnhold er et sentralt trekk ved medieutviklingen de siste årene, særlig blant unge (Storsul et al. 2008, 9). Forholdet mellom medieprodusenter og vanlige mennesker har endret seg som følge av blant annet ny teknologi (Enli 2011, 60).

Storsul (2008, 9) trekker frem nettsamfunn som en arena for overføring av kunnskap og holdninger. Den amerikanske medieforskeren Henry Jenkins beskriver nettsamfunn med to begreper: *deltakerkultur* og *delekultur* (Storsul et al. 2008, 9). Deltakerkultur innebærer at mediebruken er stadig mer sosial og deltakende. Delekultur handler om at brukerne selv er med å produsere innhold. Et fellestrekk ved informasjonsutvekslingen i den digitale delekulturen er at brukerne setter sitt personlige preg på det innholdet de videreformidler, enten ved å legge til personlige kommentarer eller ved å velge ut bestemte deler av innholdet og sette det sammen på nye måter (Storsul et al. 2008, 36).

1.4.6 Oppgavens aktuelle diskusjonsforum

Nettsamfunnet jeg har valgt å bruke i min oppgave er det største og mest kjente av sitt slag i Norge. Forumet har flere hovedkategorier, hvor en av dem er rus og rusmidler. Andre kategorier det diskuteres innen er blant annet IT, spill, pyroteknikk, livsstil, kultur og media. Under hovedkategoriene er det delt inn i flere underkategorier. Hovedkategorien rus er videre delt inn i syv underkategorier:

- rusmidler (diskusjon om ulike rusmidler)
- rus på legemidler
- research chemicals (nye, syntetiske stoffer)
- rusdebatt (politiske diskusjoner)
- rusrapporter (rapporter fra rusopplevelser)

- utvalgte rusforumstråder (inneholder kvalitetstråder som er spesielt utvalgt av moderatorene)
- andre stoffer (stoffer som ikke passer inn under de øvrige kategoriene)

Underkategoriene består av *diskusjonstråder*. En diskusjonstråd startes ved at en bruker oppretter en tråd som inneholder et spørsmål eller en påstand som trådstarter vil ha svar, eller flere synspunkter på. For å starte en diskusjonstråd må man ha en brukeridentitet. Å registrere en slik bruker er ikke vanskelig, det kreves kun en e-postadresse. Brukernavnet er selvvalgt, noe som kan sikre anonymitet.

Den første tråden som er opprettet under hovedkategorien ”rus” er fra 2001. Siden 2001 er det blitt opprettet 15 063 diskusjonstråder (per 13.05.17). Trådene består også av svar på spørsmålene eller standpunkter på det som er presentert i starttråden. Responsen på tråden kalles for *innlegg*. Siden 2001 er det blitt publisert 298 160 innlegg (per 13.05.17) under hovedkategorien ”rus”, fordelt på de ulike underkategoriene og trådene.

Totalt er det blitt opprettet 86 859 brukere (per 13.05.17) siden nettstedets oppstart i 2000. Det er derimot vanskelig å angi hvor mange som aktivt bruker forumet nå, ettersom det ikke er mulig å deaktivere kontoen sin. Ut i fra antall visninger på de ulike trådene er det også rimelig å anta at det er mange passive brukere av forumet. Dette er brukere som ikke er registrerte medlemmer, men bruker siden til å innhente informasjon.

Forumet består også av flere administratorer og et ”crew”, altså moderatorer som skal holde orden. Orden holdes ved å fjerne eventuelle innlegg som bryter med forumets regler. Disse reglene dreier seg blant annet om å holde seg saklig og ikke komme med angrep på personer. Det er også konkrete regler om hva det er lov å snakke om, angående rusmidler. Det er ulovlig å bruke forumet som en plattform for kjøp og salg av illegale rusmidler, samt diskutere hvordan man får tak i slike rusmidler. Innlegg som inneholder ukritiske og glorifiserte tanker rundt rusmidler ses også på som et brudd på reglene og vil bli fjernet.

1.6 Oppgavens oppbygning

Oppgaven er delt inn i åtte kapitler. Jeg har valgt å dele mitt teoretiske rammeverk inn i to kapitler. I kapittel to legger jeg frem subkulturell teori for å øke forståelsen av hva et diskusjonsforum er. I kapittel tre legger jeg frem teori knyttet til avhengighet, bruk/misbruk og grunner til rusbruk. Disse ulike perspektiver danner et grunnlag for å sammenligne med diskursene jeg identifiserer senere. I kapittel fire tar jeg for meg det metodiske, med hovedfokus

på diskursbegrepet og diskursanalyse. I tillegg står det etiske aspektet sentralt her. Kapittel fem inneholder min konkrete analysestrategi. I kapittel seks presenteres den konkrete analysen. Her analyserer jeg diskusjonene med utgangspunkt i sjanger, stil, antagelser og intertekstualitet. Funnene fra denne delen brukes for å identifisere diskurser i kapittel syv. Ved å sammenlikne med teorien fra kapittel tre ønsker jeg å undersøke hvilke perspektiver som viser seg gjennom diskusjonene og hvilke som ikke er til stede. Til slutt vil det åttende og siste kapittelet vil inneholde en oppsummering og konklusjon.

2 Diskusjonsforum i en subkulturell kontekst

Det å forme og å kjenne tilhørighet til forskjellige grupper er grunnleggende for menneskelig interaksjon. Mennesker trenger fellesskap for å utvikle seg selv og for å finne støtte for egne tanker og ideer (Haugseth 2013, 59). Rusforum er noe mer enn en plattform for informasjonsutveksling, også følelsen av tilhørighet med likesinnede er sentral i forståelsen av hvorfor mennesker bruker det. I en rapport om den virtuelle ruskulturen, kommer det frem at brukerne av slike forum ofte har en sterk tilknytning til forumene, og at det har utviklet seg virtuelle vennskapsbånd mellom flere av medlemmene (Bilgrei og Bretteville-Jensen 2013, 42).

I dette kapittelet vil jeg vise til hvordan oppgavens aktuelle rusforum kan forstås som noe mer enn tilhørighet og fellesskap, gjennom å se på det som en egen subkultur. Først skal jeg definere begrepet subkultur, før jeg beskriver forumet med begreper som *normalitet*, *avvik*, *stigma*, *symboler* og *subkulturell kapital*.

2.1 Diskusjonsforum som subkultur

Det finnes mange ulike definisjoner av subkulturbegrepet, hvor ulike faktorer vektlegges ulikt. Schiefloe (2011, 164) betegner subkultur som: ”en gruppe som i levemåte, atferd og verdier skiller seg tydelig fra det omliggende samfunnet”. Dette er en bred definisjon hvor flere ulike grupper får plass. Definisjonen er derimot klar på det må være et tydelig skille mellom sub- og hovedkulturen. For å kunne kalle diskusjonsforumet en subkultur etter denne definisjonen, kan man trekke frem atferden og verdiene rundt rusmidler som sentrale skiller til hovedkulturen. Det er derimot ikke mulig å si noe om brukernes øvrige levemåte, på områder som ikke handler om rus, skiller seg tydelig fra hovedkulturen.

I motsetning til Schiefloes brede definisjon viser Pedersen (2015, 102) til en strengere forståelse, hvor subkulturbegrepet defineres slik:

Det handler om grupper som er avvikende og annerledes, hvor de utnytter dette, i kreative iscenesettelser av seg selv. De oppfattes også slik av andre; derfor stemples de, kanskje utstøtes de. Det blir ofte en skjør balanse, mellom attraksjon og stigma. Pedersen (2015, 102).

Denne definisjonen inneholder mange betingelser, og blir etter min forståelse for begrenset og streng for å beskrive denne oppgavens spesifikke subkultur. Pedersen (2015, 103) presenter også en annen definisjon, som jeg mener passer bedre til å beskrive diskusjonsforumet:

Som en samling ritualer, symboler og narrativer. Hvor deltakerne er knyttet til bestemte kulturelle strømninger. Personer og grupper internaliserer deler av subkulturen i ulik grad, de utnytter den også, i kreative iscenesettelser av seg selv (Pedersen 2015, 103).

Denne definisjonen er åpnere og gjør at flere grupper kan gå inn under definisjonen av subkultur. Men, den er mer konkret og beskrivende enn Schiefloes betegnelse av begrepet, og har med sentrale faktorer (symboler, ritualer, kultur) som er viktige i forståelsen av diskusjonsforum som subkultur.

Jeg velger å se på subkulturbegrepet på samme måte som Pedersen, hvilket betyr å se på begrepet som et analytisk verktøy: ”som lar oss fange ulike elementer i en kultur som ligger der, som en ressurs, og som går på tvers av enkeltindivider” (Pedersen 2015, 103).

Formelt sett betyr ”sub” underordning. I virkeligheten er det ikke alltid slik, med tanke på at det ofte gjelder grupper som liker å være synlige, aktive og symbolsterke. Tradisjonelt sett trekkes ofte gotere, hippier, pønkere og skinheads frem som eksempler på subkulturer (Pedersen 2015, 102). Dette tradisjonelle synet bryter med forståelsen av oppgavens diskusjonsforum som en subkultur, ettersom utenforstående ikke kan se hvem som er medlem i denne subkulturen ut fra klær og stil. Brukere av diskusjonsforumet kan altså se ut som hvem som helst, og skiller seg ikke nødvendigvis ut fra hovedkulturen på grunn av stil.

Ifølge Schiefloe (2011, 164-165) kan det skilles mellom *ortogonale*, *forsterkende* og *negative* subkulturer. En ortogonal subkultur ses på som annerledes fra hovedkulturen, men verken på en positiv eller negativ måte. En forsterkende subkultur baseres på allment aksepterte goder, hvor medlemmene av subkulturen har mer av disse godene enn hovedkulturen. Et eksempel her er overklassemiljøer. Diskusjonsforumet jeg studerer kan gå inn under den siste formen for subkultur, som kalles negativ subkultur. En negativ subkultur blir sett på som noe skadelig, feilaktig eller kriminelt fra samfunnet rundt. Eksempler her er narkomane, uteliggere eller kriminelle. Slike negative subkulturer kan for medlemmene fungere som et beskyttende og trygt fellesskap for likesinnede (Schiefloe 2011, 164-165).

2.1.1 Chicago- og Birmingham-skolen

Subkulturbegrepet har utviklet seg fra den såkalte Chicagoskolens forskning på kriminalitet og avvik. Før Chicagoskolen, ble kriminalitet forklart ut fra de kriminelles kropp, sjel og sinn. Chicagoskolen endret perspektiv og var først ute med å forklare kriminalitet som et sosialt

produkt (Lilly, Cullen og Ball 2011, 39). Blant annet studerte forskere ved denne skolen gjenger og ungdomskriminalitet. Her stod avviksbegrepet sentralt (Pedersen 2015, 102-103).

En annen sentral institusjon for utviklingen av forskning innen subkulturfeltet er The Centre for Contemporary Cultural Studies (CCCS) ved Birmingham University, som ble etablert i 1964 (Gelder 2005, 81). Skolen har fortsatt betydning for moderne studier av avvik og subkultur (Sandberg og Pedersen 2006, 37). Mellom 1972 til 1976 ble det gjort flere studier hvor fokuset var på subkulturer bestående av ungdommer og hovedsakelig menn. Eksempler på disse subkulturene er blant annet mods, rockere, rastafarier og teddy-boys (Johansson, Sernhede og Trondman 1999, 9-12).

Tradisjonell subkulturforskning har vært sentrert rundt musikalske preferanser, stil og klasse (McArthur 2009, 58). Nyere subkulturforskning har også begynt å ta forsker på internett, etter å ha sett hvordan det blir brukt som en ressurs for medlemmer av subkulturer til å vise tilhørighet og uttrykke sine subkulturelle identiteter (McArthur 2009, 58). Dick Hebdige (1979) mener at subkulturer er en motstand mot den såkalte mainstreamkulturen, noe som både gjelder for de tradisjonelle, og de nye nettbaserte subkulturene.

2.1.2 Normalitet og avvik

Alle samfunn er basert på regler, normer og noen felles fortolkningsrammer, som varierer i omfang og styrke. De som bryter sentrale normer, og de som ikke passer inn, blir sanksjonert og betraktet som avvikere (Hylland Eriksen 2006, 10). Østerberg (2012, 95) definerer avviksbegrepet som ”en samlebetegnelse for brudd på en rekke regler, forskrifter, lover, kutymer osv.”. Western (2011, 37) viser til en mer utfyllende definisjon og beskriver avvik ved hjelp av tre elementer.

”For det fyrste: Det finnes ei sosial norm som forbyr eller pålegg samfunnsmedlemmane noko” (Western 2011, 37). I denne oppgavens tilfelle kan man tenke seg at normbruddet ligger i å diskutere ulovlige stoffer og kriminelle handlinger. Etter norsk lov, er det ikke ulovlig å diskutere bruk av rusmidler, men mye av det som diskuteres inne på forumet er, hvis det skjer i praksis, ulovlig.

”For det andre: Det finnes personar som bryt denne norma” (Western 2011, 37). Det er tydelig at medlemmene av diskusjonsforumet bryter normen om å diskutere ulovligheter. Det kan også antas at medlemmene ser på seg selv om normbrytere, ettersom de samles på et anonymt diskusjonsforum for å diskutere dette.

”Og sist, men ikkje minst: Det finnes nokon som reagerar på normbrotet, med ein eller annan form for negativ sanksjon” (Western 2011, 37). Sanksjoner på normbrudd kan være alt fra fengsel til dømmende blikk. Ettersom diskusjonsforums-medlemmene samles på forumet for å diskutere temaet, kan det bety at medlemmene ikke har så mange andre muligheter til å diskutere og dele tanker med andre rundt dette temaet. Dette kan igjen bety at det ikke er normalt eller et akseptert samtaleemne ellers i samfunnet, altså ikke noe man kan snakke med alle om. Ikke alt som diskuteres rundt rusmidler er uakseptable samtaleemner, blant annet diskuteres det norsk narkotikapolitikk, et tema som stadig er oppe til debatt. Det er snarere diskusjonene og samtalene om hvordan man konkret går frem for å ruse seg, som muligens ville blitt sanksjonert i hverdagslige situasjoner.

Schiefloe (2011, 387) forstår avvik som et interaksjonelt og relativt fenomen. Videre forstår han *normalitet* som en sosial konstruksjon. Med dette mener Schiefloe (2011, 387) at oppfatningen av hva som er normalt eller unormalt kan variere mellom ulike samfunn. Hylland Eriksen (2006, 11) trekker også frem hvordan det norske samfunnet er stadig i endring, og viser til hvordan normalitetsstandarder hele tiden utvikler seg, utfordres og iverksettes. Dette kan eksempelvis ses gjennom synet på homofile, og hvordan det å være homofil stadig blir mer og mer normalt og godtatt i det norske samfunnet.

Gjennom denne oppgaven fremstilles diskusjonsforumets brukere som en subkultur og som avvikere. Denne fremstillingen kommer ikke på bakgrunn av deres bruk av diskusjonsforum generelt, ettersom det er blitt vanlig hos mange internettbrukere de siste årene. Det som gjør denne gruppen av diskusjonsforum-brukere til avvikere er temaene de diskuterer, og ikke minst at deler erfaringer og råd/tips som i sin praktiske utførelse er kriminelt og straffbart.

Personer som utfører handlinger som bryter med norsk lov er ofte er en gruppe som ses på avvikere av storsamfunnet. Noen forskere mener derimot bruken av illegale rusmidler er blitt ”normalisert” (Parker, Williams og Aldridge 2002, 959). Normalisering dreier seg ikke nødvendigvis bare om økt bruk, men har en kulturell dimensjon ved seg, hvor avvikerne og deres avvikende handlinger blir mer akseptert og godtatt. I studien til Parker, Williams og Aldridge (2002, 944) ble normalisering av rusmidler målt ut fra disse fem ulike dimensjoner:

1. Tilgang og tilgjengelighet
2. Statistikk om hvor mange som prøver illegale rusmidler
3. Statistikk om hvor mange som bruker illegale rusmidler

4. Holdninger i forhold til ”fornuftig” rekreasjonsbruk av illegale rusmidler hos ungdom og unge voksne, spesielt hos ikke-brukere
5. Graden av kulturell aksept av illegale rusmidler

Funnene fra denne studien understøtter antagelsen om at ”fornuftig” rekreasjonsbruk av illegale rusmidler stadig blir mer akseptert, og innlemmes i livsstilen til flere unge og ”vanlige” briter (Parker, Williams og Aldridge 2002, 959).

Det er ikke bare av storsamfunnet man blir sett på som avviker, eller nå må forholde seg til normer. Medlemmer av rusforum må også forholde seg til flere normer og regler innad i forumet, og den indre justisen er stor. Normene og reglene medlemmene forholder seg til på forumet er ikke de samme som resten av samfunnet forholder seg til eller synes er akseptable (Bilgrei og Bretteville-Jensen 2013, 38). At medlemmene på forumet opptrer anonymt kan være en viktig faktor for at diskusjonene er så åpne og frie. Anonymitet sikrer medlemmer som måtte være bekymret for de potensielle sosiale og juridiske konsekvensene av å avsløre ulovlige eller stigmatiserende adferd. Samtidig er anonymiteten med på å bygge opp sosiale støttegrupper basert på stigmatiserte identiteter (Barratt 2011, 159).

2.1.3 Stigma

Stigma er et begrep brukt i avvikssosiologien. Goffman (2009, 45) omtaler stigma som egenskaper som er dypt *diskrediterende*, altså som vekker mistro til personen som utsettes for stigmaet.

Goffmans (2009, 46) skiller mellom tre former for stigma: (i) *kroppslige*, (ii) *karaktermessige feil* og (iii) *slekt og arv*. Kroppslige stigma dreier seg om fysiske misdannelser. Karaktermessige feil kan gi seg til kjenne som mangel av viljestyrke, dominerende eller unaturlige lidenskaper, forræderske eller kompromissløse overbevisninger. Her trekke Goffman (2009) frem flere eksempler, blant annet psykisk sykdom, rusmisbruk av både illegale og legale rusmidler, homoseksualitet og arbeidsløshet. Den siste formen for stigma er de stigma som er knyttet til slekt og arv, som rase, nasjonalitet og religion. Denne formen kjennetegnes av at det overføres fra slekt til slekt, og merker alle familiemedlemmer i samme grad.

Stigma er altså egenskaper som vekker mistro. Menneskene ville uten disse egenskapene ikke hatt vansker med å fungere godt sosialt, men stigmaet tar all oppmerksomhet og får andre til å vende seg bort fra personens øvrige egenskaper. Personene besitter et stigma og avviker fra

våre forventninger, noe som gjør dem uønskede. De som ikke avviker negativt fra de ulike spesifikke forventningene kalles de normale (2009, 46)

Brukerne av diskusjonsforumet kan plasseres inn under Goffmans andre form for stigma, nemlig at de har en karaktermessig feil. Den karaktermessige feilen kan være at de bruker illegale rusmidler. Den kan også være deres kontroversielle overbevisninger og standpunkter til rus. Dette stigmaet kan være én grunn til at forumbrukerne samles anonymt på internett for å diskutere rus.

Barrat (2011, 161) mener det er en allmenn antagelse at brukere av illegale rusmidler tar i bruk anonymitet på internett for å kommunisere om rus, da det gjør dem immune mot det sosiale stigmaet det er å bli identifisert som illegal rusbruker. Denne antagelsen er avhengig av tre elementer:

For det første må brukerne av illegale rusmidler ha en forestilling om at deres innlegg på offentlige diskusjonsforum er synlige for et tenkt offentlig publikum. Ellers ville det ikke vært et behov for å ta i bruk anonymitet for å søke immunitet fra det sosiale stigmaet. Dernest må brukerne, hvis de potensielt hadde vært identifiserbare, mene at det var en risiko forbundet med å avsløre rusbruken sin for offentligheten. Altså at de tror de ville møtt negative juridiske og sosiale konsekvenser som reaksjon på bruken deres. Siste og tredje element dreier seg om at brukerne av rusforum mener de har mulighet til å skjule sin identitet gjennom bruk av pseudonymer, og ved å utelate personlig informasjon om seg selv.

Hvis alle disse tre elementene er til stede vil forumbrukerne fritt kunne diskutere sin rusbruk gjennom bruk av pseudonymitet. Men det er ikke slik at alle elementene nødvendigvis er til stede.

Barratts (2011, 161) analyse dreier seg videre om å utforske i hvilken grad denne antagelsen stemmer for brukere av offentlige rusforum. Hun intervjuet 26 personer som diskuterer rusbruken sin med andre på internett. De fleste ser på det juridiske aspektet som en risiko, her inngår overvåking, straff og politiprovokasjon. Andre risikoer de forbinder med forumbruken sin er knyttet til det sosiale, arbeid og fremtid. 15 svarer også at de ikke ser noen risikoer forbundet med det, dette begrunnes enten gjennom at politiet ikke bryr seg om rusbruk i denne skalaen, eller at de ikke har noe å skjule.

Gjennom studien identifiserer og konkluderer Barratt (2011, 166) med tre ulike faktorer som sier noe om i hvilken grad forumbrukerne deler informasjon om rusbruken sin på offentlige diskusjonsforum:

- Oppfattet sannsynlighet for at utgrupper (politi, familie, jobb) leser det de skriver
- Oppfattet juridiske og sosiale risikoer (stigma) for å bli oppfattet som en rusmisbruker
- Oppfattet effektivitet i forhold til å bruk pseudonymer, samt utelate personlige detaljer for å oppnå anonymitet.

I forhold til den allmenne antagelsen kan man ikke legge helt til grunn at brukerne tar i bruk internett til kommunikasjon om rus for å bli immune mot juridiske og sosiale risiko. Studien viser at det stemmer for noen, mens for andre er bruken av pseudonym verken nødvendig eller tilstrekkelig.

Avslutningsvis påpeker Barratt (2011, 166) at det er vanskelig å kunne generalisere disse faktorene, ettersom studien hennes er basert på et lite utvalg personer. Likevel illustrerer disse faktorene kompleksiteten av å utforske offentlige diskusjoner om rus på internett.

Det må altså vises forsiktighet i forhold til antagelser knyttet til om stigmatisering er bakgrunn for at brukerne velger å diskutere sin rusbruk på diskusjonsforum. Det er derimot mindre tvil om at brukere av illegale rusmidler *kan* møte stigmatisering på bakgrunn av deres rusbruk i samfunnet generelt.

2.1.4 Stil og symboler

I den tradisjonelle subkulturforskningen står stil og symboler sentralt. Hebdige (1979) viste hvordan klær, musikk, dans, sminke og illegale rusmidler ble brukt av subkulturer som symbolske former for motstand mot samfunnets dominerende ideologi, hegemoni og normalisering. Ettersom subkulturen jeg studerer holder til på internett, er ikke *stil*, forstått som blant annet klesstil, sentralt for å beskrive diskusjonsforumet.

Selv om forumet ikke hovedsakelig viser sin motstand gjennom stil, selges det klær med forumnavnet og logo på, som kan kjøpes via nettsiden deres. Disse klærne kan ses på som *signifikante symboler*, som er en måte å vise sin tilhørighet til subkulturen for utenforstående. Et signifikant symbol er et symbol som har en felles betydning for den sosiale gruppen som benytter seg av det (Strauss 1964, xxii). Rugkåsa (2012, 104) trekker også frem at klær kan brukes som en måte å uttrykke motstand mot dominerende kulturer og utfordre normalitetsdiskursen.

Mer sentralt i forståelsen av symbolbruk på diskusjonsforumet, er språklige symboler. Her kan språk gjennom slanguttrykk og russjargong tolkes som symbolske markører for brukere av forumet.

Slang og sjargong er begreper som ofte brukes om hverandre. Ifølge Tryti (1984, 16) er hovedskillet mellom slang og sjargong at sjargong er yrkes- eller fagtilknyttet, mens slang ikke er det. Felles for dem begge er at det består av ”ord og vendinger som er særegne for en klikk, klasse, stand og ikke lett utenforstående å forstå” (Tryti 1984, 12). Både sjargong og slang brukes flittig på forumet.

Russjargong ses gjennom hvordan brukerne bruker ord og uttrykk som skiller seg fra hvordan personer utenfor forumet ville uttrykt seg om rusmidler. Forumbrukerne benytter seg ofte av kallenavn på ulike rusmidler, fremfor de vanlige navnene. Et eksempel her er cannabis, som er et rusmiddel med mange kallenavn. Eksempler fra forumet er ”grønt”, ”jay” og ”jonas”. Det finnes også mye slang som gir diskusjonene et ungdommelig uttrykk: eksempler på dette er ”sjæl ass”, ”serr” og ”cred”.

Slang er en situasjonsbetinget måte å uttrykke seg på, som fortrinnsvis skjer i uformelt samvær mellom likemenn. Tryti (1984, 16) trekker også frem slangens viktige sosiale funksjon som gruppemarkør. Språket brukes som en måte å markere gruppetilhørighet på. Språkbruken forsterker samholdet innad i forumet, samtidig som det markerer distanse utad. Språkbruken, gjennom slang og sjargong, på forumet blir også en del av analysen senere i oppgaven.

2.1.5 Subkulturell kapital

Som medlem på diskusjonsforumet kan man også gi og få *kvalitetspoeng*. Kvalitetspoeng gis til innlegg man synes er ekstra gode. Man kan sammenligne dette med en ”like” på Facebook. Kvalitetspoengene kalles også for subkulturell kapital på forumet. Den totale mengden kvalitetspoeng, eller subkulturell kapital, som en forumbruker har blitt tildelt, står tydelig under ”kallenavnet” til brukerne når de diskuterer. Det står også på profilen deres, slik at man alltid kan se hvor mye subkulturell kapital hvert enkelt medlem har. Hvorvidt slik kapital er gyldig, er det de andre deltakerne som avgjør. Dette gjør det også enklere for de andre å kategorisere og rangere andre brukere og innhold (Haugseth 2013, 63). At forumet har en ordning hvor medlemmene tildeles og deler ut subkulturell kapital kan være med på å forsterke forståelsen av at forumet selv vil bli forstått som en subkultur.

Når de har valgt å omtale kvalitetspoengene på forumet som subkulturell kapital, har de antageligvis latt seg inspirere av Sarah Thornton, som ses på som grunnleggeren av begrepet subkulturell kapital. Thornton ga i 1995 ut boken *Club Cultures: Music, Media and Subcultural Capital*. Boken tar for seg den britiske klubbturen som vokste frem utover 1980-tallet.

Thornton (1995, 27) skriver at når deltakerne i en subkultur er opptatt av status, skapes det et hierarki innad i subkulturen. Det er altså maktstrukturene innad i subkulturene hun er opptatt av, og ikke maktforholdet mellom de ulike subkulturene.

Begrepet subkulturell kapital trekker på Pierre Bourdieus begrepsapparat om sosial, kulturell og økonomisk kapital. Som hos Bourdieu viser den subkulturelle kapitalen til status hos personen. Den kan både være *objektifisert* eller *kroppsliggjort*. Objektifisering kan for eksempel være ulike eiendeler, mens det kroppsliggjorte sikter til for eksempel kunnskap. I klubbkulturen har Thornton i sin studie av den britiske klubbkulturen funnet ”hipness” som gjeldende subkulturell kapital, og deltakerne blir plassert i subkulturhierarkiet ut i fra deres mengde av ”hipness” (Thornton 1995, 26).

Sandberg og Pedersen (2006) har også latt seg inspirere av Bourdieu og Thorntons begrepsapparat, i deres studie om unge menn som selger hasj langs Akerselva i Oslo. Forfatterne beskriver dagene til de unge mennene langs elva som preget av vold, ran og rusmisbruk, i tillegg trekkes hiphop og rap frem som viktige symbolske markører for guttene. Guttene er avhengig av spesielle ferdigheter og kompetanser for å mestre dette livet. Disse ferdighetene og kompetansen er feltes egen subkulturelle kapital, som av forfatteren kaller ”gatekapital”.

I diskusjonsforumet jeg ser på her, kan det tenkes at den subkulturelle kapitalen på forumet kan være kunnskap om rus, erfaringer med rus, eller kanskje retorisk, språklig dyktighet til å kunne legge frem sine meninger og tanker på en måte som gjør det troverdig og får andre brukere engasjert.

Gjennom dette kapittelet har jeg satt diskusjonsforumet og brukerne inn i en subkulturell kontekst. Dette har jeg gjort ved bruk av begreper som avvik, normalisering, stigma, stil symboler, og til slutt subkulturell kapital. Jeg har vist til klassikere fra Chicagoskolen gjennom Goffman, og Birminghamskolens Hebdige, og til Thornton, som baserte sitt arbeid på inspirasjon fra begge skolene. Jeg har også vist til Pedersens definisjoner og syn på subkultur, og Hylland Eriksens normalitetsbegrep, samt til nyere forskning knyttet til diskusjonsforum og stigmatisering og normalisering av illegale rusmidler.

3 Avhengighet, bruk/misbruk og grunner til rusbruk

I dette andre teorikapittelet vil jeg legge frem og vise til viktige og sentral litteratur knyttet til avhengighet, balansegangen mellom bruk og misbruk, og grunner til rusbruk. I analysen av tekstene fra diskusjonsforumet er det diskursene knyttet til disse temaene som er sentrale og som skal identifiseres. I dette kapittelet vil jeg vise til fagfolk og institusjoners perspektiver og forskning på temaene, dette for å vise til hvordan disse perspektivene står i forhold til diskursene jeg identifiserer og legger frem senere. Dette er interessant for vise til forskjeller og likheter mellom fagfolk og rusbrukenes egne diskurser.

3.1 Perspektiver på avhengighet

Avhengighet er et begrep som brukes i dagligtalen. Avhengighetsbegrepet brukes om veldig mye forskjellig, men her er det hva fagfolk og forskere legger i begrepet.

Fekjær (2004, 195) skriver at avhengighet kan være en korrekt betegnelse, men at det ikke er en spesielt dysindig betegnelse. Begrepet betegner den avhengige personen kun gjennom å beskrive adferden til personen som overdrevet og at det har skadelig følger. Weihe (2004, 41) skriver også at forenklet kan man beskrive avhengighet som noe man bare må ha, og ikke kan fungere uten. Avhengighetsbegrepet rommer likevel mer enn som så.

3.1.1 Diagnosesystemene DMS-IV og ICD-10

Skog (2006, 165-166) viser til at det finnes flere måter å definere avhengighet på. Den mest brukte definisjonen, ifølge Skog (2006, 165-166) finnes i boken Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders, versjon 4 (ofte forkortet til DSM-IV), utgitt av American Psychiatric Association. Denne definisjonen baseres på syv symptomer:

- Fysiologiske forhold:
 - Toleranseøkning
 - Abstinenssymptomer
- Forhold knyttet til viljessvakhet (unnlate å handle i ut ifra egne planer og intensjoner):
 - Personen konsumerer mer enn først tenkt
 - Personen har et vedvarende ønske om å slutte, men har flere mislykkede forsøk bak seg
- Forhold knyttet til ved om rusen har blitt svært dominerende i personens liv:
 - Personen bruker mye tiden sin på rus og relaterte virksomheter

- Forhold knyttet til negative sosiale og helsemessige konsekvenser:
 - Forbruket har ført til personen har oppgitt viktige sosiale, yrkesmessige eller fritidsrelaterte aktiviteter
 - Forbruket fortsetter tross personens erkjennelse om at det foreligger betydelige kroppslige og psykiske skadelige virkninger.

Skog (2004, 166) legger til at de to første symptomene, toleranseøkning og abstinenssymptomer, alene ikke er tilstrekkelig nok til at det foreligger en avhengighet. Eller omvendt, at man kan være avhengig uten at disse to symptomene er til stede. For å stille diagnosen avhengig må minst ett av de øvrige symptomene være til stede, i henhold til DSM-IV.

Toleranseøkning og abstinenssymptomer er fysiologiske virkninger som kommer etter langvarig bruk. Toleranseøkning dreier seg om at kroppen tilvenner seg rusmiddelet og dermed avtar virkningene av stoffet etterhvert, noe som fører til økte doser for å opprettholde samme virkning. Toleranseutviklingen varierer fra stoff til stoff (Skog 2006, 164-165).

Abstinenssymptomer er symptomer som kommer når inntaket av et rusmiddel stopper etter en bruksperiode. De første symptomene kan vært angst, uro, nedstemthet og rastløshet, mens de kraftigere kan knytte seg til feber, diaré, pulsøkning, depresjoner, hallusinasjoner og brekninger (Skog 2006, 164-165).

Fekjær (2004, 199) viser også til DSM-IV, men tar også med Verdens Helseorganisasjon diagnose-system ICD (International Classification of Diseases) versjon 10. Definisjonen til ICD-10 ligger tett opp til definisjonen til DSM-IV (Skog 2006, 165). Fekjær (2004, 199-200) lister opp de seks symptomene, hvor tre av dem må være til stede for at diagnosen avhengighet kan stilles:

- Psykologiske forhold:
 - Sterk trang til, eller følelse av tvang til å innta stoffet
 - Problemer koblet til å kontrollere atferd knyttet til inntak (mengde, start, avslutning)
- Fysiologiske forhold:
 - Fysiologisk abstinens når bruken reduseres eller stoppes
 - Tegn på toleranse, økte doser av psykoaktivt stoff er nødvendig
- Forhold knyttet til bruk selv med skadelige virkninger

- Fortsette bruket på tross av klare skadelige konsekvenser, knyttet til helse (leverskader og nedstemthet) eller stoffrelaterte nedsettelse av kognitive funksjoner.
- Forhold knyttet til bruksmønsteret (går utover andre aktiviteter):
 - Stadig tiltakende forsømmelser av gleder eller interesser på grunn av rusbruken, samt mer og mer tid brukes til å skaffe seg og innta stoff (2004, 199-200).

Ut i fra disse definisjonene kan avhengighet ses ut fra ulike fysiologiske og psykologiske faktorer, viljessvakhet, et dominerende bruksmønster og bruk som gir negative konsekvenser knyttet til det sosiale livet, personens helse og andre skadelig virkninger.

Denne formen for definisjoner er kritisert fra mange hold. Hovedsakelig dreier kritikken seg (2004) om at definisjonene ikke på noen måte stiller spørsmål om hvor mye rusmiddel som brukes. Daglig bruk er heller ikke en forutsetning, og på denne måten skiller disse diagnosekriteriene seg fra den vanlige oppfatningen av å være avhengighet av rusmidler (Fekjær 2004, 200).

3.1.2 Fysisk og psykisk avhengighet

Christie og Bruun (2003, 62-64) skriver det er vanlig å skille mellom psykisk og fysisk avhengighet. Den fysiske avhengigheten knyttes først og fremst til kroppens begjær etter mer av rusmiddelet. I kontrast til dette finnes psykisk avhengighet som ikke knyttes til kroppens krav/behov, men at opplevelsen av rusen var så god at mennesket vil ha mer av det samme.

Ulike stoffer kan gi ulike former for avhengighet. Stoffer som gir fysisk avhengighet er rusmidler fra opiumfamilien, sovemidler og nikotin. Noen vil også plassere koffein og alkohol her, andre mener det tilhører neste gruppe. Så vidt man vet, er stoffer som hovedsakelig fører med seg psykisk avhengighet kokain, cannabis, LSD, fleinsopp og LSD (Christie og Bruun 2003, 62-64).

Ubehaget som oppstår ved rusavvenning kan ses på som et delmotiv for å fortsette rusbruken og/eller utsette en rusfri periode. Dette ubehaget må veies opp mot andre fordeler og ulemper. Nesten alle som bruker rus, har et opphold i bruken sin hvor det fysiske suget forsvinner. Likevel starter folk igjen. Fysisk avhengighet kan altså ikke forklare at noen begynner å ruse seg igjen (Fekjær 2004, 193). Kanskje forklaringen er den psykiske avhengigheten, som knyttes til vaner. Vaner har derimot vanligvis ikke tilstrekkelig makt til å forklare atferden til mennesker (Fekjær 2004, 194).

3.2 Perspektiver på bruk/misbruk

Begrepene avhengighet og misbruk er ikke det samme. Mange er for eksempel avhengig av sukker, uten at det kalles et suktermisbruk. Og omvendt kan mennesker som bruker LSD kalles misbrukere, til tross for at LSD ikke er et avhengighetsskapende rusmiddel (Lund og Bretteville-Jensen 2010, 14). Begrepene brukes om hverandre, og selvfølgelig vil misbrukerpopulasjonen og avhengighetspopulasjonen i stor grad overlappes. Ofte kan misbruk ses på som en periode før avhengighet, og som et faresignal om at en person kan bli avhengig (Lund og Bretteville-Jensen 2010, 14). I tabellen nedenfor viser Waal (2005) en tredelt vei mot avhengighet. Hovedforskjellen mellom begrepene (misbruk og avhengighet) er at avhengigheten knyttes til en mental tilstand hos personen selv, men denne tilstanden trenger ikke ses på som en forutsetning for misbruk (Lund og Bretteville-Jensen 2010, 14).

Figur 1 Bruk, misbruk og avhengighet

Én/noen få ganger -----> I	Mange ganger/ofte I	<-----> Svært ofte/alltid I
Faktorer som øker sjansene for å prøve	Faktorer som øker tendensen til å bruke	Faktorer som minsker evnen til å kontrollere bruken

Figur 1 Bruk, misbruk og avhengighet

Begrepene ”bruk” og ”misbruk” står i et forhold til hverandre. Mens bruk er en et verdinøytralt ord, som kun beskriver en handling, er misbruk et negativt ladet ord. Bruken av ordene varierer. Det finnes ingen bestemt standard som forteller hvordan begrepene skilles fra hverandre (Weihe 2004, 32).

Misbruk beskrives også av Skog (2006, 184-185) som først og fremst et normativt begrep. Med dette mener han at det beskriver en bruk som vurderes som negativ og uønsket, til forskjell fra andre former for bruk. Skog anbefaler å bruke mer nøytrale betegnelser som ”skadelig bruk” eller ”risikofylt bruk” i faglige sammenhenger, ettersom det som er misbruk noen, ikke alltid er misbruk for andre. Det er store variasjoner i ulike kulturer, men også innad i kulturene.

Christie og Bruun (2003, 65) ser på begrepene bruk og misbruk ut fra statens narkotikaliste, hvor de fleste stoffene er totalt forbudt. Jeg skriver de fleste, ettersom for eksempel medisinsk cannabis nå brukes som behandling til alvorlig syke pasienter (Statens legemiddelverk 2016).

Christie og Bruun (2003, 65) skriver videre at statsmakten på denne måten har gjort det enklere for oss å skille mellom bruk og misbruk.

All bruk av illegale midler er forbudt og ses dermed på som misbruk, altså er all bruk misbruk. Politiet definerer en rusmisbruker som: "ein person som brukar eit rusmiddel på andre måtar enn det som er akseptert i samfunnet, eller som brukar andre middel enn dei som er akseptert av samfunnet til å oppnå ein rusverknad" (Politiet 2013). Denne definisjonen viser til det samme som Christie og Bruun påpeker, nemlig at en misbruker er en person som bruker rusmidler som ikke er akseptert av samfunnet, altså all bruk av illegale midler er misbruk.

Tunving (1982) via Weihe (2004, 32-33) viser også samme oppfatning som politiet, gjennom at all bruk av illegale rusmidler er misbruk, og kategoriserer misbruk inn som eksperimentelt misbruk, rekreasjonsmisbruk, situasjonsbestemt misbruk, intensivt misbruk og tvangsmessig misbruk. Dette er en streng inndeling. En ungdom som eksperimenterer med å røyke hasj for første gang, bedriver etter denne forståelsen dermed misbruk. En slik forståelse gir lite rom for nyanser.

Weihe (2004, 33) viser til det australske Centre for Education and Information on Drugs and Alcohol (CEIDA) sin oppdeling av rusmiddelbruk. CEIDA deler det inn i ikke sanksjonert/tillatt bruk, farlig bruk, problemrelatert bruk og avhengig bruk. Denne inndelingen bruker ikke ordet misbruk, som gjør inndelingen mindre normativ og omtaler, som Skog (2006, 184-185) også anbefalte, rusbruk med nøytrale betegnelser som problemrelatert bruk og skadelig bruk.

Videre trekker Wiehe (2004, 33) også frem CEIDAs bemerkninger, som må tas i betraktning når man skal vurdere rusmiddelbruk. Det må ses ut i fra hvilken type rusmiddel det er snakk og dets effekter. Hvilken kontekst det tas i og hva slags person brukeren er. I tillegg til hvordan rusmiddelet blir bruk og hvorfor det blir brukt. Til slutt er det også viktig å bemerke seg hva som er konsekvensene av bruken (2004, 33).

Det er ikke lett å finne balansegangen mellom hvor grensen mellom bruk og misbruk går, men disse bemerkningene fra CEIDA kan være med å gjøre det tydeligere (Weihe 2004, 33-34). Lund og Bretteville-Jensen (2010, 15) skriver at det er vanlig at mange knytter et rusmisbruk til mengde stoff og hyppighet, som jo er representert i listen til CEIDA.

Både Skog (2006, 185) og Lund og Bretteville-Jensen (2010, 15) trekker frem at holdninger til hva som er akseptabel og "normal" rusbruk endrer seg over tid. Skog (2006, 185) viser til

hvordan oppfatningen av alkoholmisbruk har endret seg i Norge fra siste halvdel av 1900-tallet. Lund og Bretteville-Jensen (2010, 15) trekker frem synet på cannabisbruk på 1970-tallet. På denne tiden ble nesten all bruk av cannabis ansett som misbruk, men nå er man trolig mer til tilbøyelig til å anse mengden cannabis, samt formålet med bruken, før man kaller det misbruk

3.3 Perspektiver på grunner til rusbruk

Hvilke faktorer som påvirker menneskers rusbruk er mange. Hvorfor er noen mer interessert i å utforske rusmidler i ungdomstiden, mens andre ikke er det? Hvorfor klarer noen å kontrollere bruken sin, mens andre ender opp med å bruke all sin tid og alle sine penger på det?

Pedersen skriver at det finnes en rekke forskjellige forklaringer på hvorfor folk ruser seg. Han lister opp fire hovedforklaringer. Han påpeker at forklaringene ofte må ses i sammenheng og kombineres med hverandre, og at en av dem sjelden forklarer rusbruk alene. Pedersens forklaringer til rusbruk er: ”genetikk og biologi”, ”personlighetstrekk”, ”psykopatologi” og ”samfunnsmessige- og kulturforklaringer” (Pedersen 2010).

Schultz (1998, 41) viser til tre ulike faglige forklaringsmodeller på sosialt avvik, som kan brukes som forklaringer på hvorfor mennesker ruser seg. Forklaringsmodellene deles inn i den medisinske, psykologiske og sosiologiske. Disse to ulike inndelingene av ulike forklaringstyper viser til mye av det samme, og kan fint kombineres for å utvide forståelsen av rusbruk. Genetikk og biologi kan plasseres innfor den medisinske modellen, personlighetstrekk og psykopatologi innen for den psykologiske modellen og samfunn- og kulturforklaringer innen den sosiologiske modellen.

3.3.1 Medisinske forklaringer

Den medisinske forklaringsmodellen sikter seg mot det biologiske aspektet og knyttes til en syk/frisk-dimensjon. Rusbruken knyttes til symptomer på personlige problemer som kan vise seg å være psykiske problemer. I tillegg er menneskets kjemisk-biologiske balanse sentralt her, for å forklare at menneskers bruk av rusmidler (Schultz 1998, 41). Pedersen trekker frem biologiske og genetiske forklaringer på rusbruk som stadig mer aktuelle og betydningsfulle. Noen mennesker er mer følsomme og sårbare enn andre, og naturen har utrustet oss på ulikt vis. Mye av grunnen til at denne forklaringsmodellen har en økende tilslutning er forbundet med den betydelige forskningen på medikamentassisterte behandlingsformer (Pedersen 2010).

3.3.2 Psykologiske forklaringer

Innenfor den psykologiske modellen kan det trekkes frem et psykoanalytisk perspektiv, hvor fokuset kan ligge på personers barndom og uløste konflikter tidligere i livet som fortrennes. Ulike ubevisste forsvarsmekanismer får personen til å unngå situasjoner som kan forårsake tidligere traumatiske hendelser i bevisstheten. Disse forskjellige mekanismene kan være og bli en belastning for individet i form av avvikende oppførsel (Schultz 1998, 42).

Personlighetstrekk er også sentralt i forståelsen av rusbruk. Mange ser på forskjellige former for genetisk sårbarhet som noe som uttrykker seg gjennom forskjellige personlighetstrekk. Spesielt er impulsivitet og spennings-søking personlighetstrekk som ofte vises til i forklaringer av problemer knyttet til bruk av rus, men også atferdsproblemer generelt. I psykopatologi-perspektivet kan se man at mennesker som misbruker rusmidler oftere enn andre sliter med psykiatriske problemer. Her gjelder ikke bare personlighetsforstyrrelser, men også andre psykiske lidelser som angst, depresjoner og schizofreni. Rusen fungerer som selvmedisinere for komme seg unna den psykiske smerten (Pedersen 2010).

3.3.3 Sosiologiske forklaringer

Å forklare rusbruk ut i fra et sosiologisk perspektiv handler om å se på illegal rus som et avvik, altså brudd på en norm. Disse normene kan kobles til en kultur, og i sosiologiske perspektiv ses dermed rusbruk i sammenheng med samfunnet og kulturen. Fokuset ligger på hvordan variasjon i atferd skjer på bakgrunn av organiseringen av samfunnet. Det handler om å studere faktorer utenfor individet som påvirker individet, og individers atferdsmønster (Schultz 1998, 42-43).

Andre faktorer innen samfunnsmessige og kulturelle forståelser rusbruk kan ses ut fra påvirkning og roller. Pedersen (2010) trekker frem teorier om majoritetsforståelser, teorier om påvirkninger mellom smågrupper, samt betydningen til debuttidspunktet. Også stilutvikling og det å skape sin egen identitet i grupper av unge mennesker kan være med å forklare rusbruk. For eksempel trekkes såkalt partydop (MDMA/ecstasy) frem som å ha betydning for kultur og identitetskapning hos unge mennesker (Pedersen 2010).

4 Diskurs som teori og metode og etiske refleksjoner

Denne oppgavens metodiske fremgangsmåter og analysestrategi er inspirert av diskursanalytiske fremgangsmåter. I prosjektets oppstartfase var planen en annen, nemlig å nærme meg feltet på gjennom intervjuer av personer som bruker diskusjonsforumet. Med denne metoden kunne jeg fått mye kunnskap direkte fra personer som bruker diskusjonsforum. Jeg kunne fått innblikk i deres opplevelser og refleksjoner rundt deres egen bruk av forumet, men det etiske aspektet ble fort et stort hinder.

Planen var å gjennomføre såkalte datastøttede intervjuer, hvor intervjuene blir utført via mail eller chat. Denne formen for intervju ville hatt flere fordeler for mitt prosjekt. Blant annet hadde ikke informantene vært nødt til å befinne seg i mitt nærområde, og dermed hadde ikke det geografiske satt noen grenser. I tillegg hadde det antakelig vært lettere å rekruttere informanter på denne måten, ettersom det som diskuteres på diskusjonsforumene er kriminelt og som jeg har vist, kan føre med seg stigma.

Likevel ble det etiske aspektet det viktigste, ettersom det er vanskelig å vite hvem man faktisk intervjuer når det foregår via en skjerm, i tillegg til vanskelighetene med å motta samtykke fra informantene. Derfor falt metodevalget ned på diskursanalyse, hvor det er diskursene og ikke subjektene som det forskes på. På denne måten ble det lettere å håndtere det etiske aspektet, ettersom aktørene ikke lenger var hovedfokuset. I tillegg: når man studerer et diskusjonsforum fra utsiden, studerer man fenomenet slik det fremstår for utenforstående, og får et bilde av den "ekte" virkeligheten som finnes der inne, noe jeg synes er veldig interessant, og vel så nyttig, sett med sosialarbeiderøyne.

4.1 Kvalitativ metode

For å besvare min problemstilling på best mulig måte har jeg valgt å benytte meg av et kvalitativt orientert forskningsdesign. Problemstillingen min, og mine underproblemstillinger, inviterer til en dypere forståelse og innsikt av et sosialt fenomen. Faktorer som fenomenets utbredelse, mengde og omfang står ikke i sentrum i denne oppgaven, og derfor vil en kvalitativ orientert metode med fordel benyttes. Ved bruk av denne forskningsmetoden vil jeg ha fokus på meningsdimensjonen og mitt valgte sosiale fenomens karakter (Aase og Fossåskaret 2014, 13).

Aaslid (2007, V) skriver i sin doktoravhandling at det er behov for mer kvalitativ forskning innen rusfeltet. Rusfeltet er et situasjonsbetinget felt, som hovedsakelig preges av subjektive

erfaringer. Likevel domineres feltet av forskning knyttet til målbare data og objektiv observasjon. Dette kan skyldes at bruk av illegal rus er ulovlig, og derfor et sensitivt forskningsområde. Derfor velger forskere metoder som minimerer subjektivitet og maksimerer objektivitet (Aaslid 2007, 7).

4.2 Vitenskapsteoretisk ståsted

Vitenskapsteori handler grovt sagt om ontologi og epistemologi. Hvor førstnevnte knyttes til hva som er virkelighet og hva som eksisteres, knyttes epistemologiske spørsmål seg til hva som er kunnskap og grunnene til vår kunnskap (Bergström og Boréus 2012, 26). Mine to valgte diskursive tilnærminger til denne oppgaven, har bakgrunn fra poststrukturalismen og strukturalismen. Jørgensen og Phillips (1999, 15) anser disse to retningene som en del av den bredere kategorien sosialkonstruktivismen.

Både Faircloughs, Lacalus og Mouffes tilganger er inspirert av poststrukturalismen, men i varierende grad. Av de to tilgangene er det Laclau og Mouffe som har den mest rene poststrukturalistiske teorien. Grunnen til dette handler om at deres teori tar utgangspunkt i poststrukturalismens påstand som at ”diskurs konstruerer den sociale verden i betydning, og at betydning aldri kan fastlåses på grund av af sprogets grunnleggende ustabilitet” (Jørgensen og Phillips 1999, 15). Slik jeg forstår denne påstanden handler det om at det ikke bare finnes en fastlåst sannhet, men mange subjektive sannheter, ettersom språket hele tiden er i endring. Denne påstanden ser jeg på som beskrivende for mitt eget prosjekt, hvor tekstutvalget mitt blir sett på som en representant av mange flere ulike historier som kunne blitt fortalt. Denne oppgavens utgangspunkt handler altså om å vise et utsnitt av fenomenet, og analysen min er kun en av de mange flere mulige tolkninger.

4.2.1 Sosialkonstruktivismen

Sosialkonstruktivismen er en fellesbetegnelse for flere nyere teorier om kultur og samfunn, hvor diskursanalysen er en av mange ulike sosialkonstruktivistiske tilganger (Jørgensen og Phillips 1999, 13). Ifølge Rasborg (2014, 403) beskrives sosialkonstruktivismen som en av de mest omdiskuterte vitenskapsteoretiske posisjonene de siste årene. Sosialkonstruktivismen hevder at virkeligheten vi søker ikke er den ”virkelige virkeligheten”, men en fortolket utgave av virkeligheten. Fortolkninger ses på som bestemte perspektiver som legges ned over virkeligheten og som er med på å forme og prege virkeligheten. Dette synet er helt motsatt fra realismen, som hevder at virkeligheten er en objektiv realitet som eksisterer uavhengig av vår bevissthet rundt den. Innen sosialkonstruktivismen er også forandringsperspektivet helt

sentralt, ettersom samfunnsmessige fenomener ikke ses på som evige og uforanderlige, men at de blir til gjennom historiske og sosiale prosesser (Rasborg 2014, 403).

Hva som gjør sosialkonstruktivismen til en av de mest omdiskuterte posisjonene, er ikke basert på de overnevnte elementene. Den danske professoren i filosofi Finn Collin, mener det som derimot gjør sosialkonstruktivismen omdiskutert er dens idealistiske påstand om at ”erkjennelsen av den samfunnsmessige virkeligheten skaper eller former samme virkelighet” (Rasborg 2014, 404). For å erkjenne noe, er det nødvendig at det finnes subjekter som kan erkjenne og objekter som kan erkjennes. Erkjennelsesrelasjonen kan beskrives som en relasjon mellom språket (subjektet) og det språket dreier seg om (objektet). Dette er det mest grunnleggende spørsmålet sosialkonstruktivismen tar opp, nemlig hvordan vi skal forstå forholdet mellom tenkning og virkelighet – mellom subjekt og objekt (Rasborg 2014, 404).

4.2.2 Strukturalismen og poststrukturalismen

Diskursanalytiske tilnærminger har, som nevnt, hentet mye fra strukturalistisk og poststrukturalistisk språkfilosofi (Jørgensen og Phillips 1999, 17). Diskursanalyse handler om å studere mening, og meningen studeres der den oppstår, i språket selv (Neumann 2001, 18). Disse retningene hevder at adgangen til virkeligheten vår alltid går gjennom språket. Språket skaper representasjoner av virkeligheten, disse representasjonene er ikke bare avspeilinger av virkeligheten, men er også med på å skape virkeligheten. Dette betyr ikke at den fysiske virkeligheten ikke finnes, men det betyr at den kun får betydning gjennom diskurs (Jørgensen og Phillips 1999, 17)

Ferdinand de Saussures, som regnes som strukturalismens grunnlegger, mente forholdet mellom språk og virkelighet er vilkårlig. Han mente vi tillegger verden betydning gjennom sosiale konvensjoner, hvor bestemte ting forbindes med bestemte tegn. Saussures tanker har blitt videreført i en mer moderat versjon gjennom poststrukturalismen, som sier at tegnene ikke får betydning gjennom virkeligheten, men av hverandre i et strukturelt nettverk (Jørgensen og Philips 1999, 18-19). Sagt på en annen måte vil et ord ikke gi mening hvis det ikke ses i sammenheng med andre ord og sammenhengen de inngår i (Larsen 2013, 32).

Michael Foucault (1926-1984) og Jaques Derrida (1930-2004) blir av mange omtalt som de fremste representantene for poststrukturalismen (Larsen 2013, 32). Poststrukturalismens modernisering ser, som nevnt tidligere, også på tegnenes betydning som noe som ikke kan sies å være endelig eller entydig. Tegnene settes i ulike forhold til hverandre, og kan dermed gis en ny betydning. Poststrukturalismens syn på språkbruk blir derfor forstått som et sosialt fenomen.

Det er gjennom konflikter, konvensjoner og forhandlinger i det sosiale rom at betydningsstrukturene fastlegges og utfordres (Jørgensen og Phillips 1999, 35)

4.3 Diskursbegrepet

Diskursbegrepet har allerede blitt brukt flere ganger i løpet av oppgaven og det vil nå være nyttig med en nærmere beskrivelse av begrepet. Jeg vil vise til flere ulike forståelser av diskursbegrepet, med hovedfokuset på Foucaults, Faircloughs og Lacalus og Mouffes definisjoner. Jeg velger å ta med Foucaults definisjon, ettersom han ofte ses på som diskursbegrepets ”far”.

4.3.1 Foucaults diskursbegrep

Foucault er en av dem som har vært med på å innføre og befeste bruken av diskursbegrepet, spesielt med sine utgivelser *L'Archeologie du savoir* (Kunnskapens arkeologi) fra 1969 og *L'Ordre du discours* (Diskursens orden) fra 1971. I *Diskursens orden* forsøker Foucault å redegjøre for og problematisere sitt arbeid med diskurser og situasjoner der diskursen tar makten fra subjektet (Foucault 1999).

Foucault ses på som kontroversiell fordi han mener subjektene blir skapt i diskursene, og i stedet for at personer bruker språket til å uttrykke seg selv, er det språket som taler gjennom personer. Subjektposisjonene er et produkt av diskursen og er den posisjonen diskursen tillater subjektet å ta (Sandberg og Pedersen 2006, 223).

Foucaults strukturalistiske forståelse av ordet ”diskurs” er: ”We shall call discourse a group of statements in so far as they belong to the same discursive formation [...] it is made up of a limited number of statements for which a group of conditions of existence can be defined.”. (Foucault 1972, 117). I tillegg er diskurs i seg selv en praksisform, og den vil virke strukturelt begrensende for handlende aktører ved å definere de mulige posisjonene for talende og handlende subjekter (Foucault 1972, i Sandberg og Pedersen 2006, 223).

4.3.2 Faircloughs diskursbegrep

Fairclough definerer diskurs som ”en måte at tale på, der giver betydning til opplevelser ud fra et bestemt perspektiv”, i tillegg ser Fairclough på diskurs som noe som konstruerer sosiale identiteter, sosiale relasjoner og viten- og betydningssystemer (Jørgensen og Phillips 1999, 79).

Different discourses are different perspectives on the world, and they are associated with the different relations people have to the world, which in turn depends on their

positions in the world, their social and personal identities, and the social relationships in which they stand to other people” (Fairclough 2003, 124).

I denne påstanden gir Fairclough mye makt til det relasjonelle, ettersom han skriver at det er relasjonen mellom verden og menneskene som avgjør hvilke perspektiver menneskene har på verden. Relasjonen mellom verden og menneskene avgjøres av posisjoner, identitet og sosiale relasjoner til andre mennesker.

Som nevnt er Faircloughs tilnærming til diskursbegrepet i mindre grad inspirert av poststrukturalismen enn Laclaus og Mouffes teori. Grunnen til dette er at Faircloughs kritiske diskursanalyse betrakter diskurs også som konstituert, og ikke bare konstituerende. At diskurs ses på som en form for sosial praksis, som både reproduserer og forandrer vitenskap, identiteter og sosiale relasjoner, samtidig som diskursen formes av andre sosiale praksiser og strukturer, er helt sentralt i Faircloughs forståelse av begrepet. Fairclough ser på sosiale strukturer i samfunnet som sosiale relasjoner i sin helhet og i bestemte institusjoner, som både har diskursive og ikke-diskursive elementer. Fairclough mener dermed at ikke alt som inngår i de sosiale strukturene i verden har en diskursiv dimensjon, og viser til fysisk praksis som et eksempel. Altså den praktiske utførelsen av å bygge et hus ses ikke på som diskursivt, mens planlegging av byggingen inneholder diskursive elementer (Jørgensen og Phillips 1999, 77).

4.3.3 Laclaus og Mouffes diskursbegrep

Laclau og Mouffe ser derimot på det sosiale som en diskursiv konstruksjon, hvor alt kan analyseres gjennom diskursive tilnærminger (Jørgensen og Phillips 1999, 35). Videre siktes diskursbegrepet til Laclau og Mouffe mot den tidligere nevnte, poststrukturalistiske forståelsen av diskurs, som konstituerende for den sosiale verden, i tillegg til at diskursene aldri kan fastlegges eller være endelige. En diskurs kan ikke ses på som lukket, da den omformes konstant i møte med andre diskurser. Ulike diskurser som hver for seg representerer en bestemt måte å se verden på, kjemper mot hverandre for å oppnå hegemoni. Dette betyr at de kjemper om å fastlåse språkets betydninger på diskursens egen måte (Jørgensen og Phillips 1999, 15)

En diskurs kan forstås som en fastleggelse av betydning innen et bestemt domene. Alle tegnene i en diskurs er momenter i et system, et system hvor hvert av tegnenes betydning bestemmes av deres relasjon til hverandre. Diskursen etableres ved å finne betydning knyttet til visse *nodalpunkt*. Et nodalpunkt er et privilegert tegn som resten av tegnene får sin betydning i forhold til (Jørgensen og Phillips 1999, 36-37). Nodalpunktene defineres ut fra

ekvivalenskjeder, som består av momenter som sammen etablerer betydningen til nodalpunktet (Jørgensen og Philips 1999, 55).

For min oppgaves forståelse av diskursbegrepet er Laclaus og Mouffes variant mest hensiktsmessig, ettersom jeg i her setter fokuset på de konstituerende diskursene, som legger rammer for hva som kan menes og skrives på diskusjonsforumet. Gjennom oppgaven vil subjektene, altså brukerne av diskusjonsforumet, ses på som underlagt av diskursene. Altså vil Faircloughs relasjonelle syn på diskurs ikke benyttes her. Hadde jeg brukt Fairclough definisjon ville subjektene, etter mitt syn, fått en viktigere og mer sentral rolle i oppgaven.

Det er dermed hovedsakelig forståelsen av diskursbegrepet jeg lar meg inspirere av hos Laclau og Mouffe i oppgaven, mens mine analytiske verktøy i analysen baseres på Faircloughs kritiske diskursanalyse. Fairclough presenterer gjennom sin teori flere konkrete og praktiske redskap, som gjør det lettere for meg å vise til hvordan jeg kommer frem til de konkluderende diskursene. Ikke minst gjør de lettere å legge merke til ting ved tekstene som man ikke hadde lagt merke til ved vanlig gjennomlesning (Jørgensen og Phillips 1999, 152).

4.4 Diskursanalyse

Jeg skal ikke bruke en konkret diskursanalytisk tilnærming, men designe min egen analysestrategi, hvor jeg henter inspirasjon og bruker noen av begrepene fra mine to valgte diskursanalytiske tradisjoner.

Laclau og Mouffes diskursanalytiske formål handler om å identifisere prosesser hvor det kjempes om hvordan tegnenes betydning skal fastlegges. I tillegg undersøkes det hvordan utvalgte betydninger av tegnene ender opp som det vanlige og naturlige (Jørgensen og Phillips 1999, 36). Neumann (2001, 38) skriver at hovedpoenget med diskursanalyse handler om å analysere mening som en del av der den sosiale meningen dannes, som er i språket. Neumann (2001, 38) viser til andre sosiale praksiser som media, myndigheter, skolevesen og familie, som alle produserer mening som biprodukt, mens språkets primære oppgave å skape mening.

Det er ikke en lett prosess å omgjøre eller overføre all den teorien som finnes om diskursanalyse til en diskursanalyse i praksis. Mitt formål med denne diskursanalysen er å identifisere diskursene som legger rammer for hva som er det ”rette” å mene, som bruker på et rusrelatert diskusjonsforum. Disse rammene kan ses på som hva som betraktes som legitim kunnskap inne på forumet, hva som er sannhet og hva som ses på som normalt å mene. Det har vært en

krevende oppgave å klare sette ord på det man ser og leser inne på diskusjonsforumet, og sette det inn i sammenhenger.

4.5 Etiske refleksjoner

4.5.1 *Forskning på internett*

Internettets egenart preges av rask endringstakt og gjør at det formes nye og særegne spørsmål som forskeren må reflektere over (NESH 2014, 3). Internett som forskningsarena har både unike fordeler og ulemper, sett i sammenheng med forskning som gjøres i den fysiske verden (Thorbjørnsen 2004, 29). Tjora (2009, 93) trekker frem de uklare grensene mellom det offentlig og det private på internett, som en forskjell mellom internettforskning og forskning i ”real-life”. Videre skriver han at selv om interaksjonen i ulike diskusjonsgrupper på internett skjer åpent og offentlig, er det ikke nødvendig rettet mot andre observatører (2009, 93).

Jeg vil gjennom oppgaven følge og forholde meg til *Etiske retningslinjer for forskning på internett* fra 2014, som er utgitt av Den nasjonale forskningsetiske komité for samfunnsvitenskap og humaniora (NESH 2014), i tillegg til de generelle *Forskningsetiske retningslinjer for samfunnsvitenskap, humaniora, juss og teologi* (NESH 2016).

Internettforskning kan by på flere metodiske problemer, men samtidig åpner det også for flere nye muligheter. Det kan være til stor nytte når det skal forskes på nye arenaer som omhandler sensitive tema, som i min oppgave, hvor graden av anonymitet trolig er det som muliggjør en så åpen diskusjon om illegale rusmidler (Coomber 1997).

På bakgrunn av mine etiske valg, som blir presentert under her, har NSD har vurdert prosjektet mitt som ikke meldepliktig

4.5.2 *Etikk og personvern*

Å bruke et diskusjonsforum på internett som datamateriale i et forskningsprosjekt krever atskillige etiske refleksjoner. Etiske refleksjoner må være med fra start og gjennom hele prosjektet. Forskningsetikk handler hovedsakelig om verdier og normer, samt institusjonelle ordninger som gjør det mulig å regulere vitenskapelig virksomhet (NESH 2016, 8).

Et av de første valgene jeg måtte reflektere over, var om jeg skulle opplyse brukerne av diskusjonsforumet om at jeg skal bruke deres forum i et forskningsprosjekt. Som hovedregel kan man som forsker ”fritt benytte materiale fra åpne fora uten å innhente samtykke fra dem opplysningene gjelder” (NESH 2014). Det er likevel viktig å veie dette opp mot ”kravet om

respekt for individers privatliv” (NESH 2014). Diskusjonsforumet jeg forsker på er offentlig og er tilgjengelig for alle, selv uten egen bruker.

Som nevnt kunne jeg opplyst at jeg skulle bruke tråder fra forumet som datamateriale, men basert på erfaringene som ble delt rundt å gjøre dette i den tidligere nevnte masteroppgaven til Banerji (2009), anså jeg det som unødvendig. Banerji forsket som sagt også på rusrelaterte diskusjonsforum, hvor hun flere ganger prøvde å gjøre seg til kjenne ved forumet. Innlegget ble hver gang slettet etter kort tid. Som svar på at innlegget ble slettet, fikk forfatteren beskjed om at innlegget ikke inneholdt noen debattverdi, og at forumet er et diskusjonsforum og ikke en oppslagsvegg (Banerji 2009, 43-44). Jeg antok at jeg ville hatt lignende opplevelser. Det er heller ikke sikkert at deltakerne hadde det fått det med seg selv om jeg hadde skrevet et innlegg og gitt meg til kjenne som forsker i forumet. Noen ville kanskje fått det med seg, men et innlegg som ikke inneholder debattverdi faller fort nedover på siden og blir glemt. NESH skriver også at det er viktig å skille mellom det å bare innhente informasjon eller om forskeren selv aktivt deltar i forumet, videre skrives det også at det er viktigere å gi seg til kjenne hvis man deltar aktivt i forumet selv (NESH 2014, 6), noe jeg ikke skal. Likevel vil jeg så langt det er mulig forsøke å skjerme deltakerne på forumet på best mulig måte, gjennom: ”å beskytte den enkeltes personvern slik at opplysninger blir behandlet forsvarlig og at personidentifiserbare opplysninger blir behandlet av færrest mulig” (NESH 2014, 8).

Dette skal jeg gjøre å ved å ikke skrive navnet på det spesifikke forumet jeg bruker. Jeg vil heller ikke benytte meg av informantenes ”kallenavn” inne på forumet i denne oppgaven, da dette ikke har noen verdi i seg selv. Selv om det er et ”kallenavn” kan det søkes på, og kanskje kobles opp mot andre internettsider hvor brukeren har samme ”kallenavn”, og hvor kanskje brukerens ekte navn finnes også. ”Forskeren bør ta hensyn til at personlig informasjon ikke nødvendigvis er anonymisert ved at forskeren bruker deres pseudonymer” (NESH 2014, 8). Bakgrunnen for disse valgene handler om at mye av det som skrives inne på forumet er av sensitiv art, og kan være sårbar informasjon. I tillegg er det ikke mulig å slette sine innlegg eller brukeren sin, noe som gjør at mye av det som fortsatt står inne på forumet være noe deltakerne i forumet har skrevet tidligere, og kanskje er noe man senere angrer på at man har skrevet på et offentlig sted.

Jeg vil også unngå å skrive direkte sitater fra forumet i oppgaven min. Ved bruk av sitater fra internett ”bør forskeren ta tilbørlig hensyn til at det kan være mulig å spore informantenes og tredjeparters identitet ved å foreta fulltekst eller deltekst søk på sitatene” (NESH 2014, 9). Jeg vil derfor bruke referatform når jeg skal gjengi et utdrag tekst fra forumet, i analysen vil jeg

kun vise til ord og utrykk som brukes. I disse tilfellene vil jeg sikre meg at de ikke er søkbare før jeg bruker dem. Jeg kunne også endret direkte sitater ved å bytte ut med andre ord for å ikke gjøre dem søkbare, men ”samtidig har forskeren også et ansvar for at dataene og meningsinnholdet ikke endres” (NESH 2014, 9).

4.6 Validitet

Begrepet validitet henger sammen med studiens gyldighet. Det dreier seg om i hvilken grad forskningsresultatene kan sies å stemme overens med fenomenet en forsker på (Kvale og Brinkmann 2015, 276). Som tidligere nevnt er diskursanalysen en analyseform hvor det sies at det ikke finnes en fastlagt sannhet, men mange ulike subjektive sannheter. Likevel kan ikke de diskursene jeg finner og identifiserer ut fra diskusjonsforumet være hva som helst. Diskursene bør ses på som noe som også andre ville kommet frem til etter analyse av de samme tekstene. Gjennom oppgaven vil jeg forholde meg til ulike vinklinger i forhold til validitet. Kvale og Brinkmann (2015) trekker frem flere faktorer som er viktige for å styrke validiteten/gyldigheten av studien. Faktorene knytter seg til håndverksmessig kvalitet og en kontinuerlig kvalitetskontroll gjennom alle trinnene i forskningen. I praksis handler det om å reflektere over egen innvirkning på studien, se betydningen av avvikende tilfeller, følge opp overraskende funn, og kontrollere konkurrerende forklaringer. Slik kan man som forsker styrke graden av validiteten i studien.

Jørgensen og Philips (1999, 31-32) skriver at man må prøve å sette sin egen ”viten” i parentes, så godt man klarer. Dette er for å forhindre at egne vurderinger skal overskygge analysen. Utførelsen av studien min bærer antageligvis preg av utdanningsbakgrunnen min, samt mine oppfatninger av verden, og hva jeg har lest tidligere. Gjennom oppgaven har jeg jobbet med å reflektere over min egen posisjon og hvordan det påvirker studiens utfall. Det har vært et mål for meg å prøve å se forbi alle mine forutinntatte holdninger om personer som bruker diskusjonsforum til å diskutere rus, for å kunne gi et mest mulig korrekt bilde av fenomenet. Jeg har gjennom studien spurt meg selv hvordan jeg ser på brukerne. Identifiserer jeg meg med forumbrukerne, eller er jeg en litt skremt, utenforstående forsker som ser på det som en skummel, men spennende verden? Jeg gjetter litt av begge. Etter å ha brukt mye tid inne på forumet, har bildet mitt av forumet endret seg. Jeg husker første gang jeg oppdaget forumet. Førsteintrykket mitt var preget av at forumet kun bestod av opprørske ungdommer som både glorifiserte og oppfordret til rusbruk. Jeg syntes måten og ordbruken de diskuterte rus på var skremmende. Jeg hadde aldri før hørt noen uttale seg på en slik hverdagslig og enkel måte om

noe så ”farlig” som jeg synes rus var. Etterhvert som tiden gikk, og jeg fortsatte å sjekke innom forumet, ble det mer og mer vanlig for meg, og jeg oppdaget nye sider ved forumet, sider hvor det kom frem at de ikke kun var opptatt av å trekke frem de positive sidene ved rusbruk, men også skrive om nedturene og farene ved det. Og ikke minst – om hvordan man kan ha et kontrollert forhold til rus. Det handler altså ikke bare om å glorifisere, men også om å gi tips om brukerdoser og hva man skal være obs på når man tar ulike stoffer, for å minimere skadepotensialet. Denne utviklingen hos meg selv har forhåpentligvis ført til at studien i større grad er en bedre beskrivelse av et fenomen fra en utenforstående.

At jeg gjennom oppgaven har valgt å se på rusforumet som en subkultur, kan ses på som et stemplende og dømmende valg fra en fra hovedkulturen. Som jeg har skrevet tidligere er subkultur et begrep som ofte gjør at man overdriver forskjellene mellom subkulturen og hovedkulturen. I tillegg overdrives ofte likheten innad i subkulturene, og man kan stemple alle deltakerne som like. Det blir derfor viktig for meg og igjen fremheve at jeg bruker subkulturbegrepet for å gjøre kjennetegnene som finnes på forumet tydeligere, og ikke for å skape større avstand mellom hovedkulturen og diskusjonsforumet. I tillegg blir det viktig å huske på at brukerne av forumet ikke alle mener det samme, selv om de bruker samme diskusjonsforum. Dette er en gruppe som består av mange ulike mennesker og med mange ulike meninger. Det finnes altså ingen total konsensus på diskusjonsforumet, men jeg har valgt å heller se på det som flere stemmer som sammen danner et mønster, som igjen danner grunnlaget for diskursene.

I følge poststrukturalismen er funnene og resultatene mine i studien min den subjektive sannhet. Det er derfor viktig å huske på at denne konklusjonen kun er en av flere mulige forståelser av fenomenet. Derfor blir det å hele tiden opplyse om tanker, forventninger og valg jeg tar underveis viktig for å styrke validiteten, samt for å vise leseren hvorfor de ulike valgene blir tatt. Slik blir det blir lettere å skjønne hvordan jeg kommer frem til konklusjonene.

4.7 Reliabilitet

Reliabilitet knyttes til forskningsresultatenes konsistens, troverdighet og pålitelighet. Spørsmål som knyttes til om resultatene kan reproduseres av andre forskere på samme tidspunkt, er sentralt innen studiens reliabilitet (Kvale og Brinkmann 2009, 276). Det jeg har gjort for styrke reliabiliteten i oppgaven min er å velge ut fem konkrete analyseverktøy, som hjelp til å identifisere diskursene. På denne måten viser jeg til leseren min vei mot konklusjonene, og hvordan jeg kom fram til de diskursene jeg gjorde. Diskursanalysen er ikke en analyseform som

må følges til punkt og prikke (Jørgensen og Phillips 1999, 12), man kan velge hvilke av momentene man vil bruke og hva som passer til sine prosjekter. Likevel blir det viktig å nøye forklare hvordan man går fram og hvilke valg man tar, for å øke oppgavens pålitelighet.

Å velge ut hvilke analyseverktøy som passet til mine tekster og mitt prosjekt var krevende, og det ble til at jeg valgte ut de ulike verktøyene underveis i prosessen, ettersom det var vanskelig å velge dem ut på forhånd. I prosessen med å velge ut analyseverktøyene leste jeg gjennom tekstene flere ganger, for å se hvilke av verktøyene til Fairclough som kunne være hensiktsmessige for meg. Samt hvilke av verktøyene som faktisk ga meg noe nytt jeg ikke ville ha lagt merke til uten. Etter å ha valgt ut verktøyene og lest gjennom tekstene flere ganger igjen, satt jeg igjen med flere inntrykk av ulike diskurser. Deretter gikk jeg tilbake i teksten og analysen for finne konkrete steder der diskursen ble presentert og kom til uttrykk. Diskursene mine forklares derfor ut fra funn fra analysen, konkrete ord og uttrykk fra teksten, og inntrykkene jeg satt igjen med etter tekstlesingen.

Det som jeg ser på som det største problemet med min oppgaves reliabilitet, er at jeg ikke kan vise til direkte sitater fra diskusjonsforumet. I dette dilemmaet valgte jeg å la det etiske aspektet veie tyngst, for å skjerme brukerne av forumet mest mulig. Dette svekker dermed reliabiliteten. For å veie opp for dette gjengir jeg det som skrives på forumet i referatform og viser til konkrete ord og uttrykk som blir skrevet på forumet. Når jeg gjenforteller tekst fra forumet er jeg veldig opptatt av å ikke endre på innholdet, men forsøker å gjengi akkurat det samme som står, men uten at det kan søkes på slik at man kan finne innlegget. Dette er et eksempel på hvor reliabiliteten er svekket på bakgrunn av det etiske. Hos meg veier etikken tyngst, men jeg har gjort tiltak for å øke påliteligheten, med å vise til konkrete analyseverktøy og vise til diskusjonene via referatform, samt direkte gjennom ord og uttrykk.

5 Empiri og analysestrategi

I dette kapittelet vil jeg vise til empirien jeg baserer studien min på. Jeg vil først vise til hvilke valg jeg har tatt når utvalget skulle avgrenses og velges ut. I tillegg vil jeg presentere et utdrag fra en av diskusjonene fra forumet. Til slutt presenteres mine utvalgte analyseverktøy og hvordan jeg konkret skal gå frem i analysen av empirien.

5.1 Avgrensning og utvalgsstrategi

Alt av mitt datamateriale er hentet fra ett og samme diskusjonsforum, og datamaterialet er videre hentet fra det spesifikke rusforumet, som er et flere underforumer. En viktig del av oppgaven var å avgrense det enorme materiale som finnes. Jeg har valgt å avgrense mitt primære materiale til at jeg skal bruke 11 diskusjonstråder, i tillegg til alle svarene på trådene. Disse trådene er valgt ut på bakgrunn av temaene som diskuteres. Når man velger data på bakgrunn av et tema, omtaler Thagaard (2013) det som en *tema basert analyse*. I en temabasert analyse er det temaet som er senteret i analysen. I min oppgave ble temaene valgt på bakgrunn av hva jeg synes er interessant, hva som er mulig å finne svar på, og relevansen i forhold til sosialt arbeid. Temaene er avhengighet, bruk/misbruk og grunner til rusbruk, hvilket jeg mener er gode og sentrale tema for en oppgave i sosialt arbeid. Fire tråder omhandler avhengighet, fire dreier seg om rus/misbruk, og tre tråder om grunner til rusbruk. At den siste problemstillingen baseres på tre og ikke fire tråder har bakgrunn i en av diskusjonstrådenes lengde. Datamaterialet mitt blir større ved at jeg også har lest mengder av diskusjonsrekker uten at disse konkret blir med i oppgaven min, men de er mest sannsynlig allikevel med på å påvirke oppgaven og analysen min.

Utvelgelse av tråder kunne skjedd på mange måter. Jeg kunne valgt tilfeldige tråder fra ulike årstall. Dette kunne kanskje vist potensielle endringer som skjedd på forumet med tanke på diskursene rundt rusbruk. En annen variant som kunne vært brukt er å velge ut spesifikke brukere, og følge deres aktivitet på forumet. Den formen kunne vært veldig interessant, men når subjektene settes i en så sentral posisjon, blir personvern og det etiske et problem.

I utvelgelsen har jeg tatt i bruk søkefunksjonen på forumet, som gjør det mulig i søke etter bestemte ord som jeg vil trådene skal inneholde. I tillegg kan man velge hvor mange svar man vil trådene minst skal inneholde. Her satt jeg en minimumsgrense på fem svar, dette for at diskusjonene skal gi meg nok perspektiver å jobbe med.

For å finne datamateriale til den første underproblemstillingen som handler om avhengighet, søkte jeg etter innlegg og tråder som inneholder ordet ”avhengighet” eller ”avhengig”, i tittelen på diskusjonstråden. For å finne tråder til temaet rusbruk/misbruk søkte jeg på ordet ”misbruk” som en del av tittelen på diskusjonstråden. Til det siste temaet om grunner til rusbruk, valgte jeg å søke på flere ord og i tillegg krysset jeg av for søkemotoren også skulle ta med diskusjonstråder der søkeordet ikke nødvendigvis var i tittel, men også som en del av den løpende diskusjonsteksten. Ordene jeg søkte på her var ”hvorfors rus”, ”grunner til rus” og ”årsaker til rusbruk”.

Søkeresultatet ga mange tråder å velge mellom, men jeg valgte ut fire stykker, og som nevnt tre på det siste temaet. Mange av diskusjonstrådene er knyttet mot konkrete rusmidler, hvor det for eksempel blir spurt om avhengighetspotensialet til kokain. Jeg var derimot opptatt av å velge såkalte debatt-tråder, hvor avhengighetsbegrepet diskuteres individuelt og uten at det knyttes mot konkrete rusmidler. Dette gjelder for alle tema. At jeg selv har valgt ut trådene jeg mener er sentrale, kan ses på som en svakhet ved oppgaven. Derfor er det viktig å være tydelig på resultatet mitt kun sier noe om mitt utvalgte materiale, og ikke noe utover det. Kanskje finnes det diskusjonstråder på forumet som gir uttrykk for noe helt annet enn det jeg har funnet og baserer mine funn på.

I utvelgelsen har jeg ingen avgrensning i forhold til tid, og jeg har søkt gjennom alle trådene uavhengig av når de er skrevet. Diskusjonstrådene jeg har valgt varierer i når de ble påbegynt, og de vil trolig fortsette inn i fremtiden. Jeg får altså ikke med meg hele diskusjonen, ettersom de kan vare evig.

5.2 Utdrag fra en diskusjon

Her kommer det et utdrag fra en av diskusjonene fra datamaterialet mitt, i referatform. Denne tråden går inn under det første temaet mitt: avhengighet. Jeg tar med dette utdraget for å vise hvordan en samtale foregår der inne.

Trådstarter starter med å spørre hva som er det verste å bli avhengig av og hvilke stoff som er vanskeligst å komme seg ut av avhengigheten fra. Trådstarten omtaler ”uppers” som amfetamin, crystal meth og ritalin osv., mens han beskriver ”downers” som benzo (benzodiazepiner) og heroin. Han lurer videre på hva som er mest skadelig for kroppen og hva som er vanskeligst å slutte med, med tanke på abstinenser og lignende. Trådstarter utelukker cannabis, da han ser på avhengighet hos cannabisbrukere som sjeldent og at de kan stoppe uten

særlig problemer. Til slutt skriver han at han selv "leker" med benzo og derfor på grunn av uvitenhet tenker mye på dette.

Første svar kommer etter fem minutter, hvor brukeren (1) tror det varierer mellom de ulike stoffene, og at grupperingen "uppers" og "downers" ikke sier noe om avhengigheten, men bare noe om effekten.

Trådstarter spør igjen om det ikke er en av gruppene av stoffer som er vanskeligere å slutte med? Og lurte mest på hvilke av dem som skader kroppen i størst grad.

En ny bruker (2) kommer inn i diskusjonen og trekker frem "crystal methamphetamine" som det farligste og mest skadelige dopet innen "uppers". Innen "downers" trekkes det frem "krokofil"-dopet, som brukeren kaller billigversjonen av heroin.

Bruker (3) skriver at stimulanter (uppers) ikke gir noe nevneverdig fysisk avhengighet, men derimot psykiske. Brukeren trekker frem benzoer som noe av det verste i forhold til abstinenser, både at de varer i flere måneder og at man kan dø av dem. Videre trekkes heroin og opiatere frem som sterkt fysisk avhengighetsskapende, men heroin trekkes også frem som mer psykisk avhengighetsskapende, samt man utvikler raskere en fysisk avhengighet til heroin enn til benzodiazepiner. Brukeren svarer at "uppers" er mer skadelige enn "downers" på grunn av skadene på psyken og hjertet. Avsluttende trekkes opiatere og benzoer frem som relativt skånsomt på psyke og kropp, hvis man ikke overdoser, har rent stoff og noenlunde sunn livsstil.

En fjerde bruker (4) skriver opiatere, alkohol og benzoer er mer fysisk avhengighetsskapende. Man dør ikke av å plutselig stoppe å ta amfetamin, men det kan man gjøre hvis man er tungt alkoholisert og slutter brått. Videre skriver brukeren at det ikke nødvendigvis er det som skader kroppen mest på lang sikt, og skriver det er som kjent lett å drikke seg i hjel, men at benzoer er mer diffuse, så lenge du får det rent og ikke deler sprøyter osv. Brukeren avslutter med å si at dette selvfølgelig ikke er en oppfordring til å misbruke eller bli avhengig av noe som helst.

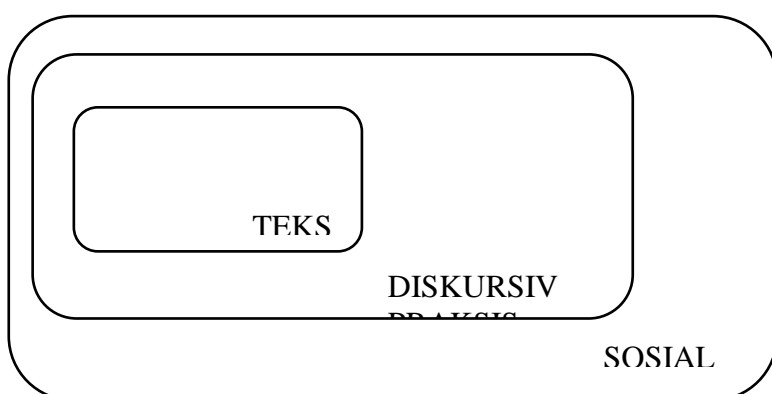
Bruker (5) skriver at prosenten i forhold til tilbakefall er høyere hos brukere av sentralstimulerende (uppers), hvor meth (methamfetamin) er på toppen, enn hos brukere av sentralnervesystem-dempende (downers) etter avrusning. Hvor ille perioden med avrusning er, kommer an på flere ting, spesielt på hvilket stoff det er, og det er derfor vanskelig å svare på når man blander så mange stoffer inn i to kategorier. Bruker avslutter med å fortelle at han/hun selv ikke vet noe om benzoer personlig, men linker til to wikipediaartikler om benzo-abstinenser.

5.3 Min diskursanalytiske fremgangsmåte

Her vil jeg redegjøre for de konkrete analyseverktøyene som skal benyttes i møtet med samtale/diskusjonene hentet fra diskusjonsforumet. Det var en krevende prosess å finne ut hvilken av de ulike diskursanalytiske tilgangene som ville være den mest relevante og nyttige for mitt materiale. I forkant av analysen leste jeg Laclau og Mouffe sin poststrukturalistiske diskursteori via boken til Marianne Winther Jørgensen og Louise Phillips. Jeg leste også Faircloughs kritiske diskursanalyse, og til slutt Neumanns fremgangsmåte. Valget falt ned på å hovedsakelig basere meg på Faircloughs variant, men med noen innslag fra Laclau og Mouffe. Jeg brukte også boken til Svennevig (2001), som gir en innføring i diskursanalyse, og den fungerte godt som støttelitteratur til forståelsen av Faircloughs kritiske diskursanalytiske begreper.

Jeg vil dermed ikke plassere oppgaven min innen en bestemt diskursanalytisk retning, men heller la meg inspirere av dem, og gjøre det Jørgensen og Phillips (1999, 12) kaller for et *multiperspektivsk arbeid*. Et multiperspektivsk arbeid er ikke bare tillatt, men også satt pris på, ettersom de ulike elementene og perspektivene vil gi mer innsikt på et område, samt skape en bedre forståelse. Jørgensen og Phillips (1999, 12) trekker likevel frem viktigheten av et overblikk over feltet, slik at de kombinasjonene man bruker henger sammen, beriker hverandre og gir en sammenhengende ramme for oppgaven.

5.3.1 Faircloughs tredimensjonale modell

Figur 2 Faircloughs (1992) tredimensjonale modell

Faircloughs modell er en analytisk ramme som kan brukes til empirisk samfunnsforskning (Jørgensen og Phillips 1999, 80). Modellen består av tre dimensjoner. Den innerste dimensjonen er på et lingvistisk nivå, med fokus på teksten grammatiske struktur. Den mellomste

dimensjonen handler om diskursiv praksis, hvor det er produksjons- og konsumprosessene i teksten som er i fokus. Den ytterste dimensjonen, sosial praksis, dreies om å sette diskursen inn en større sosial sammenheng, enten i relasjon til andre diskurser eller til ikke-diskursive områder (Bergström og Boréus 2012, 375- 376). Jørgensen og Philips (1999, 80-81) fremhever viktigheten av å være oppmerksom på at når man arbeider med den første dimensjonen, om tekstens egenskaper, at man samtidig også arbeider med den andre dimensjon med produksjons- og konsumprosesser, og omvendt. De to dimensjonene skilles imidlertid fra hverandre i modellen til Fairclough og skal analyseres hver for seg.

Analysestrategien min er i noen grad inspirert Faircloughs tredimensjonale modell (Fairclough 1992, 73). Analysen vil hovedsakelig dreie seg rundt de to ”innerste” nivåene. Det første nivået vil dreie seg om å analysere teksten gjennom lingvistiske analyseredskap på tekstnivå (Bergström og Boréus 2012, 376). Disse analyseredskapene skal gjøres rede for senere og skal gjøre identifisering av diskursene mer håndterlig, og tydeligere. Nivå to dreier seg om å presentere og beskrive diskursene som er til stede og deres innhold. Her ligger hovedfokuset i min analyse, ettersom det er her problemstillingen min blir besvart.

Nivå tre ville ha dreid seg om å sette funnene og diskursene inn i en større kontekst. Diskursanalysen alene er ikke tilstrekkelig for å analysere en bredere sosial praksis/kontekst, ettersom sosial praksis inneholder både diskursive og ikke-diskursive elementer, og derfor må man inkludere sosiologisk teori og kulturteori i analysen av konteksten (Jørgensen og Phillips 1999, 82). Ettersom dette ikke er en del av problemstillingen min, samt på bakgrunn av oppgavens omfang, blir nivå tre utelatt i oppgaven min. Selv om jeg ikke kommer til å sette funnene min i en større sosial kontekst, vil jeg underveis vise til andres forskning og meninger, med fokus på perspektivene jeg presenterte i kapittel tre.

Laclaus og Mouffes diskursteori er ifølge Jørgensen og Phillips (1999, 152) den diskursanalytiske retningen med færreste konkrete analyseredskaper, og de anbefaler og starte en diskursanalyse med Faircloughs mange lingvistiske redskaper. Jeg vil dermed forholde meg til Faircloughs begrepsapparat i nivå én av analysen. Videre i nivå to av analysen vil jeg beskrive innholdet og presentere de identifiserte diskursene.

5.3.2 De lingvistiske analyseredskapene – dimensjon en

I boken til Norman Fairclough (2003, 191-194) – *Analysing Discourse*, presenteres det en oversikt med flere spørsmål man kan stille en tekst. Listen består av 12 ulike tema, og inneholder til sammen 42 spørsmål man kan bruke i en kritisk diskursanalyse.

Etter flere lesninger av tekstmaterialet med problemstillingen min og Faircloughs ”verktøyliste” i bakhodet, har jeg valgt ut noen konkrete analyseverktøy som jeg vil presentere i tabellen nedenfor, og som blir anvendt i min analyse i neste kapittel.

Jeg analyserer de fem egenskapene sjanger, stil, antakelser og intertekstualitet før jeg bruker dette til å identifisere diskursene som trekkes i på diskusjonsforumet i neste kapittel.

ANALYSEREDSKAPER TIL NIVÅ 1 – TEKSTNIVÅ	
<u><i>Sjanger</i></u>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Hvilken sjanger kan teksten plasseres inn i? ➤ Er teksten basert på flere og ulike sjangre? Hvilke karakteristikk beskriver i så fall sjangrene som trekkes på i teksten?
<u><i>Stil</i></u>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Hvilke tekstlige stiler trekkes på? ➤ Hvordan er ordforrådet, hvordan brukes metaforer og slang?
<u><i>Antagelser</i></u>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Hvilke antagelser og forståelser finnes i teksten, og kan disse ses på som ideologiske?
<u><i>Intertekstualitet</i></u>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Hvilke relevante tekster/stemmer er inkludert, og hvilke er tydelig ekskludert? ➤ Er de tilskrevne tekstene sitert eller er de indirekte i teksten?

Tabell 1 Analyseredskaper til tekstnivå

Ulike former for språklig samhandling fordeler seg innen mange ulike typer *sjangre*. Sjangre består av ulike sett med ”regler” som både skaper ressurser for, og begrenser deltakerne. Ressursene gis gjennom standardiserte løsninger, men samtidig kan disse begrense hva man kan gjøre, si eller skrive. Disse ”reglene” kan påvirke språkbruken gjennom språkhandlingstyper, deltakerstruktur, emne og stilnivå (Svennevig 2010, 247).

Tekstens sjanger er altså med på å strukturere teksten. Det varierer fra sjanger til sjanger hvor streng denne struktureringen av teksten er. For eksempel har akademiske tekster ofte visse ”regler” som må følges strengt for at det skal kvalifiseres som en tekst innen academia (Fairclough 2003, 66). Tekster som ikke har så strenge strukturingskrav kan for eksempel være blogginnlegg eller leserinnlegg i avisen.

Hos Faircloughs (2003, 159) knyttes *stil* til folks identitet, og er en diskursiv synsvinkel på folks måte å være på. Hvem man er avhenger delvis av hva man sier og hva man gjør, i tillegg til hvordan man gjør disse tingene, altså hvordan man snakker, skriver, samt uttrykker seg gjennom kroppsspråket. Stilen i en tekst er motivert ut i fra den tekstlige situasjonen, og er språklige trekk som typisk forekommer sammen i et mønster. Som kompetente språkbrukere får vi tilgang til et hel liste med ulike språkhandling og ulike formuleringsmåter. De valgene som tas, gir utslag i en bestemt stil (Svennevig 2010, 258). Gjennom å studere den tekstlige stilen kan vi få innblikk i forfatterens identitet.

Antagelser er de implisitte delene i teksten. Argumenter/utsagn som ikke sies rett ut, men som ligger der som en eksplisitt ”selvfølgelighet” i teksten.

Intertekstualitet handler om når det i en tekst finnes elementer fra andre tekster eller andres stemmer, og dermed inneholder andre stemmer enn forfatterens egen (Fairclough 2003, 218). Det er ofte det brukes andres tekster som utgangspunkt. Vi kan referere eller sitere andre, i tillegg til å herme eller parodierte. Dette kan gjelde ord og uttrykk, stil, tematikk og struktur. På denne måten går tekster i dialog med hverandre gjennom å låne fra hverandre, reagere på hverandre og imitere hverandre (Svennevig 2009, 165-166).

5.3.3 De diskursive analyseredskapene – dimensjon to

ANALYSEREDSKAPER TIL NIVÅ 2 - DISKURSNIVÅ	
<u>Identifisering/avgrensing av diskurser</u>	➤ Hvilke diskurser trekkes på teksten?

<u>Diskursens innhold</u>	➤ Hvilke karakteristikk er med på beskrive og innholdsutfylle diskursene som trekkes på i teksten?
---------------------------	--

Tabell 2 Analyseredskaper til diskursnivå

Det som jeg kaller de diskursive analyseredskapene er ikke redskaper på samme måte som de jeg listet opp under den første dimensjonen. Redskapene til den andre dimensjonen er mindre konkrete og trenger mer fortolkning, samt mer sammenhengende tenkning for å skape mening og en helhetlig analyse.

Her ligger fokuset på å identifisere og beskrive diskursene som tydeliggjøres etter første del av analysen. Fairclough (2003, 129) skriver om hvordan vi kan gå frem for å identifisere ulike diskurser. Han foreslår å tenke på en diskurs som en representasjon av en bestemt del av verden og som representert fra et bestemt perspektiv. I en konkret tekstanalyse peker Fairclough (2003, 129) på to punkter for å identifisere diskurser:

- 1) Identifiser de viktigste delene av verden som er representert i tekst – de viktigste temaene
- 2) Identifiser bestemte perspektiver, vinkler eller synspunkter slik de blir presentert.

I arbeidet med å tydeliggjøre diskursenes karakteristikk skriver Fairclough (2003, 129) om flere metoder. Han viser til at grammatiske trekk, som ordbruk og semantiske relasjoner mellom ord, i tillegg til metaforer og antagelser, kan hjelpe med å finne hva diskursen representerer.

6 Analyse

I analysens første nivå vil jeg ta for meg analyseverktøyene sjanger og stil. Disse analyseverktøyene sier noe om datamaterialet mitt som helhet, og ikke noe om de ulike temaene spesielt. Datamaterialets sjanger er for eksempel den samme uavhengig av diskusjonenes tema. De resterende analyseverktøyene antagelser og intertekstualitet, vil jeg bruke i underproblemstillingenes tre tema: avhengighet, misbruk/bruk og grunner til rusbruk. Dette vil være en inndeling som følges inn i nivå to av analysen, når diskursene skal identifiseres og beskrives.

6.1 Sjanger

Ulike typer kommunikative aktivitetstyper gir utslag i ulike sjangre (Svennevig 2009, 247). Eksempler på sjangre kan være eventyr, søknadsbrev eller avisartikler. Alle former for kommunikativ handling har et sett med såkalte sjangerkonvensjoner. Disse sjangerkonvensjonene kan kalles bindeleddet mellom aktiviteten og teksten. De knytter sammen de språklige tegnene og den grammatiske strukturen med bestemte situasjons- og aktivitetstyper. Slik bestemmes det hva som er riktig og kompetent bidrag til en type kommunikativ handling i en gitt situasjon (Svennevig 2009, 247-248). I mitt datamateriale hadde for eksempel deltagerne reagert hvis det hadde dukket opp et innlegg som var skrevet som en vitenskapelig tekst. Vitenskapelige tekster kan karakteriseres av et formelt språk og med påstander som er forankret i pålitelige kilder og forskning. I diskusjonsforumet preges sjangeren av egne erfaringer og holdninger, noe som ofte ses som uviktig i de vitenskapelige tekstene.

Datamaterialet mitt er hentet fra det største rusrelaterte diskusjonsforumet i Norge. Tekstene på diskusjonsforumet består hovedsakelig av personer som diskuterer og deler tanker rundt ulike tema innen rusfeltet, via et tastatur. Mitt konkrete datamateriale består av diskusjoner rundt avhengighet, misbruk/bruk og grunner til å ruse seg. Diskusjonsforum som sjanger har flere karakteristiske trekk. Disse trekkene er med på å påvirke innholdet i teksten, og er derfor en viktig del av forståelsen av det som skrives. Jeg har sett på de sjangertrekkene som jeg mener er de mest beskrivende og fremtredende i diskusjonsforumet. Jeg har delt dem inn i tematisk lojalitet, tid til produksjon, anonymitet, og sensur.

6.1.1 Tematisk lojalitet

Et diskusjonsforum er avhengig av at noen starter en diskusjon med et spørsmål eller en påstand som personen selv vil ha svar eller reaksjoner på. Videre må det finnes noen som kan svare på spørsmålet eller som er interessert i å si sin mening om temaet. En av de mest sentrale sjangerkonvensjonene handler om at det må svares på det konkrete spørsmålet som stilles, og ikke bytte tema til noe annet eller svare på noe helt annet. Hvis dette sjangertrekket ikke følges av brukerne vil diskusjonsforumet miste sin hovedfunksjon, som en plass å diskutere spesifikke spørsmål/tema adskilt i ulike tråder. Diskusjonene kan selvsagt skrive tema, men det må skje gradvis gjennom diskusjonen og må være relevant i forhold til det valgte temaet som startet diskusjonen.

Gjennom datamaterialet finner jeg en diskusjon hvor temaet i diskusjonen ikke følges opp. Dette skjer i en tråd hvor trådstarteren stiller spørsmålstegn ved hvorfor noen ruser seg, og det er tydelig at personen selv ikke synes noe om det. De resterende debattantene blir tydelig irriterte på trådstarteren og havner i slags forsvarsposisjon. En posisjon der de blir mer opptatt av å snakke nedlatende om trådstarteren og det de ser på som hans moralistiske syn på rus, enn å komme med gode refleksjoner om hvorfor de velger å ruse seg.

6.1.2 Tid til produksjon

Tidsaspektet er et sentralt sjangertrekk i diskusjonsforum. I motsetning til for eksempel leserinnlegg eller kronikker i avisen, hvor meninger og tanker skrives ned over lengre tid, kommer svarene/reaksjonene på diskusjonsforumet ofte på få minutter. Dette påvirker innholdet på forumet på flere nivåer. For det første handler det om at alt av innhold kanskje ikke er like nøye gjennomtenkt, som i et leserinnlegg eller en kronikk. Dette kan både bety at vi får mer ufiltrerte meninger og refleksjoner, eller noen litt forhastede svar, hvor det som kanskje egentlig menes ikke kommer frem på riktig måte fordi det går så raskt unna på tastaturet.

For det andre preges rettskrivingen og tegnsettingen i datamaterialet av at det går fort unna når det diskuteres, og gir et inntrykk av man gjerne ikke leser gjennom før de trykker publiser. Eventuelt er det også en mulighet at flere av dem ikke synes det grammatiske aspektet er så viktig, så lenge man forstår innholdet og meningen i teksten. Manglende kunnskap om grammatikk hos brukerne er også en mulighet.

I tabellen under ser vi at alle diskusjonstrådene jeg benytter som data inneholder fra 7 til 78 svar. Antall svar og reaksjoner påvirkes av debattverdien til trådstarterens spørsmål, og hvor interessant temaet er for dem som aktivt bruker forumet. Vi ser også ut i fra tabellen at diskusjonenes varighet varierer. Den korteste diskusjonen i mitt materiale strakk seg over tre og en halv time (diskusjon 3), mens den som varte lengst varte fra midten av oktober til midten av mars (diskusjon 11). Det er viktig å huske på at et diskusjonsforum er dynamisk, og en diskusjon stenges aldri helt, og en gammel tråd/diskusjon kan tas opp igjen.

Diskusjoner	Antall visninger per 08. mai 2017, 10:46	Varighet (fra første innlegg til siste innlegg) per 19.mars 2017, 18:51	Antall svar på tråden per 19.mars 2017, 18:51
Diskusjon 1 – avhengighet	2413	18. november 2016, 22:05 – 19. november 2016 14:34	20 svar
Diskusjon 2 - avhengighet	751	8. desember 2006, 01:29 – 8. desember 2006, 14:49	13 svar
Diskusjon 3 - avhengighet	2409	17.januar 2017, 17:33 – 17.januar 2017, 21:03	7 svar
Diskusjon 4 - avhengighet	2064	04. juni 2013, 03:04 – 04. juni 2013, 18:18	15 svar
Diskusjon 5 - misbruk/bruk	1029	4.januar 2010, 04:19 – 4.januar 2010, 08:16	18 svar
Diskusjon 6 - misbruk/bruk	5633	17. mai 2014, 15:42 – 24. mai 2014, 19:44	30 svar
Diskusjon 7 - misbruk/bruk	4781	7. november 2016, 01:51 – 22. november 2016, 22:34	26 svar

Diskusjon 8 - misbruk/bruk	3607	13. desember 2016, 04:01 – 05. januar 2017, 20:34	13 svar
Diskusjon 9 - grunner til rusbruk	8026	29. mars 2009, 04:41 – 31. mai 2009, 23:46	78 svar
Diskusjon 10 - grunner til rusbruk	9647	26. november 2014, 09:07 – 22. januar 2015, 17:23	25 svar
Diskusjon 11 - grunner til rusbruk	9324	17. oktober 2016, 23:04 – 15. mars 2017, 08:04	52 svar

Tabell 3 Oversikt over diskusjonene, visninger, varighet og antall svar

I mitt utvalgte datamateriale er det trådene om ”grunner til rusbruk” som ser ut til å fenge mest, og har størst debattverdi. Det ses ut fra både antall visninger og svar. Mens det er trådene/diskusjonene om ”avhengighet” som har færrest svar/reaksjoner og visninger, som kan bety at interessen for dette temaet er mindre enn for diskusjoner rundt ”grunner til rusbruk”, samt diskusjonene om ”misbruk/bruk”.

6.1.3 Anonymitet

”Anonymet har nu den helt konkrete force, at den giver mulighed for, at aktører, der ikke anerkendes som politisk (eller socialt eller videnskabeligt osv.) acceptable subjekter, kan få en stemme, der så viser tilbage til et ”ingen””. (Ruby og Hansen 2014, 9). Brukere av illegal rus kan være i en posisjon hvor de ikke ses på som politisk akseptable subjekter, som jeg tidligere har vist gjennom stigmaten til Goffman. Slik sett kan anonymiteten på forumet gi dem en stemme.

At menneskene som diskuterer på forumet gjør det anonymt har også betydning for forståelsen av innholdet på forumet. Anonymitet på internett er på både godt og vondt. For det første, kan det føre til åpne diskusjoner hvor man kan si akkurat hva man mener uten å være redd for stigmatisering eller føle seg dum for hva man spør om. I tillegg er det lettere å dele erfaringer anonymt, ettersom disse erfaringer kan være erfaringer som er straffbare etter norsk lov.

En mer negativ konsekvens av anonymiteten handler om at brukerne av forumet kan diskutere uten å tenke på konsekvensene av det de skriver. Enten det gjelder glorifisering av rusmidler eller mobbing/bruk av hersketeknikker mot sine meddebattanter i en opphetet diskusjon.

En studie fra 2015 ser på anstendigheten i språkbruken i diskusjoner på Washington Posts hjemmeside. Her sammenlignes diskusjoner som foregår anonymt med avisens facebook-side, hvor man skriver under fullt navn. I studien jobbes det ut fra hypotesen om at kommentarene på avisens hjemmeside vil inneholde et mer uanstendig språkbruk enn kommentarene på facebook-siden, om de samme sakene. Hypotesen bekreftes og studien sier at det er høyere sannsynlighet for å være uhøflig når man ikke bruker sitt ekte navn. I tillegg er sannsynligheten større for å rette seg uhøflig mot andre deltakere i diskusjonen hvis det forgår anonymt (Rowe 2015).

Det er tydelig at anonymitet er med på å påvirke oppførsel, hva som deles av erfaringer og hva som skrives på forumet. Diskusjonene på forumet kan ofte bli ampre, spesielt når det er noen med helt motsatte meninger og tanker som diskuterer. Hvis noen stiller kritiske spørsmål rundt rus kan det oppstå hissig stemming, hvor de som stiller seg litt mer negative til rus eller ikke er så opplyst rundt tema kan bli stemplet som uvitende. Jeg fant flere former latterliggjøring eller mobbing og bruk av hersketeknikker rettet mot meddebattantene. Hvis det oppstår uenighet på forumet, er den vanligste innvendingen mot en meddebattant at personen har trodd på alt av den såkalte ”skremselspropagandaen” som både skolen og media etter sigende sprer rundt seg. Andre beskrivelser av de som ikke har samme oppfattelsen av bruk av rus som en selv er: ”trangsynt”, ”moralister”, ”unge”, ”uvitende”, ”har ikke peiling”, eller oppfordringer som ”legg fra deg vranglæren”, ”kan du holde kjeft?”, ”hva gjør du her inne på forumet?”. I tillegg bes de om ”å fjerne det stereotypiske bildet de har av mennesker som ikke gjør alt som er godtatt i samfunnet” og de blir sammenlignet med den ”eksnarkomane og politibetjenten som var på besøk på ungdomskolen for å snakke om rus”.

I tillegg kan det formodes at brukerne av diskusjonsforum deler mer private detaljer om seg selv på bakgrunn av deres anonymitet. Hadde diskusjonene foregått under fullt navn, tenker jeg andelen som deler detaljer om egen illegal rusbruk ville sunket betydelig, noe også Barratt (2011) fant i sin studie. Andre deler også sine meninger om blant annet legalisering av illegale rusmidler og flere beskriver seg selv også som avhengig av illegal rus på forumet. Dette kan være informasjon man helst ikke vil andre skal få vite om en. Anonymiteten spiller dermed en stor og viktig rolle på forumet. Det påvirker både hva som blir sagt gjennom økt frihet bak

”kallenavn”. Men også hvordan ting legges frem og sies, gjennom et mer uanstendig og uhøflig språk, som Rowe (2015) også viste til i sin studie.

6.1.4 *Sensur*

Et tredje sjangertrekk som er karakteristisk ved diskusjonsforum er at det finnes forumregler. Moderatorene skal kunne slette innhold som bryter med disse reglene. Reglene dreier seg om å hindre mobbing, personangrep, informasjon om hvor man kan kjøpe og selge rusmidler, i tillegg til innhold som ufarliggjør og glorifiserer bruk av rusmidler. Om de klarer å opprettholde disse reglene på forumet er noe usikkert, ettersom det er mye tekst for moderatorene å følge med på. Bare i mitt utvalg av datamaterialet fant jeg flere eksempler på personangrep og latterliggjøring. Latterliggjøring og hersketekninger er deltagerens måte å sanksjonere uønskede uttalelser på, men det er samtidig et brudd med forumreglene og burde vært fjernet av moderatorene som skal hindre denne formen for oppførsel.

Likevel kan vi anta at reglene påvirker innholdet på forumet. Enten ved at brukerne leser reglene og tenker seg nøyere om før de publiserer innlegg og dermed holder seg innenfor i frykt for at innholdet de publiserer skal bli slettet. Dette kan medføre at vi ikke får en helt ufiltrert talegjennom forumet, men at meningene og tankene modereres noe. En annen mulighet er at innlegg som bryter med reglene allerede har blitt slettet, og at vi derfor går glipp av noen direkte og usensurerte tanker og meninger. Når et innlegg slettes forsvinner det helt, og det er ikke noe informasjon om at denne tråden har inneholdt innlegg som har blitt slettet.

Det finnes også mange uskrevne regler som sanksjoneres av deltagerne på forumet, og den indre justisen er stor. Det er ikke bare moderatorene som driver med sensurering. Også ”vanlige” deltakere bidrar til en slags sensurering av forumet ved å skrive nedlatende og latterliggjør brukere som kommer med uønskede perspektiver. Som vist til tidligere, blir man for eksempel forsøkt latterliggjort hvis man ikke har et liberalt syn på rus og rusmidler. Eksempler som ”hold kjeft”, ”hvorfors i helvete skriver du innlegg her inne?”, ”ikke kom hit med den moraliseringen” og ”du er ung og vet ikke hva du snakker om” er alle måter deltakere sanksjonerer uønskede meninger inne på forumet. At man som bruker av diskusjonsforumet må forholde seg til regler er et sentralt sjangertrekk som er med å påvirke det som skrives, og det som kan leses.

6.2 Stil

Tekstens stil viser til språklige og kommunikative trekk som typisk forekommer som et mønster sammen og er motivert ut fra situasjonen. Stiltrekkene kan gå på tvers av ulike sjangre, og vi

kan finne ulike stilarter innenfor en og samme sjanger (Svennevig 2009, 258-259). Med dette menes det at de stiltrekkene jeg finner i mitt datamateriale ikke er spesielle eller eksklusive for diskusjonsforum som sjanger, og i tillegg finnes det flere ulike stilarter i mitt materiale. Jeg har identifisert tre stiler som preger diskusjonstrådene. Disse klassifiserer jeg som *stil preget av russjargong og slang, hverdagslig stil og teknisk stil*.

6.2.1 Russjargong og slanguttrykk

Diskusjonene på forumet preges av en uformell stil og teksten bærer ikke preg av å være bundet til formelle normer for språkbruk, som er det Svennevig (2009, 261) knytter sammen med en formell stil. Tekstene preges også av å være subjektive, hvor det brukerens meninger og holdninger som er i fokus. Den uformelle stilen på forumet ser vi også spesielt godt gjennom ordforrådet. Ordforrådet er preget av russjargong og slang. Det er spesielt sjargong knyttet til ulike rusmidler som er mye brukt, men også sjargong knyttet til selve rusopplevelsen. I datamateriale mitt finner jeg flere sjargonger som sikter til det å være påvirket av rus, som for eksempel ”fjern” og ”stein” som knyttes til å være påvirket av cannabis. Det vises til ”trippe” og ”ture” som retter seg mot psykedeliske stoffer og ”på nåla” som retter seg mot rusmidler som kan injiseres med nål. Det kan for eksempel være heroin eller amfetamin. I tabellen nedenfor har jeg listet opp eksempler på sjargong som brukes om ulike rusmidler, som jeg fant i diskusjonstrådene.

Rusmiddel	Russjargong
Hasj/cannabis/marihuana	Tjall, pot, weed, jay, jonas, jazztobakk, grønt
Benzodiazepiner	Benzoer
Metamfetamin	Meth
Amfetamin	Speed, amf, pepper
Extasy/MDMA	E, emma
Rivotril	Rivo
Heroin	Hero
Kokain	Cola
Fleinsopp	Shrooms

Tabell 4 Slanguttrykk for ulike rusmidler

Slik russjargong kan kalles for identitetsmarkører og er med på å skape identitet. Man bruker slike identitetsmarkører for å oppnå annerkjennelser, lette gjensidig forståelse og ” snakke samme språk”. Det handler om å assosiere og distansere seg fra andre individer og kollektiver (Svennevig 2009, 106). Det finnes også andre eksempler på hvordan brukerne på diskusjonsforumet distanserer seg fra andre. Flere er blant annet opptatt av å vise sin motstand mot statens og myndighetenes narkotikapolitikk som ofte refereres til som ”skremselspropaganda”, ”anti-ruspropaganda”, ”hjernevasking” og ”statens favoriserte rusinformasjon”. En felles motstand mot noe er både identitetsskapende og virker samlende for fellesskapet inne på forumet.

Videre preges teksten også av at brukerne benytter seg av slang, gjennom engelske ord og uttrykk. Dette er med på å gi teksten et uformelt og ungdommelig preg. Det brukes både mer generelle engelske ord som ”research”, ”I see”, ”fuck it” og ”I see what you mean”. Men stort sett er de engelske slanguttrykkene også knyttet til russjargong. Eksempelvis brukes ”cold turkey” til å beskrive når man slutter brått med et rusmiddel. ”Uppers” og ”downers” brukes for å benevne stimulerende rusmidler og beroligende rusmidler. ”Crave” brukes for å vise til en sterk lyst, eller et begjær, etter rus. Ordet ”funky” brukes også for å beskrive en rar følelse i kroppen som kan oppstå ved inntak av ulike stoffer. Å være fri for rus en periode kalles for ”cleansing”. Hasund (2006) trekker frem slang og fremmedspråklig påvirkning som karakteristikk på ungdomsspråk. Flere av disse ordene er nettopp det, nemlig engelsk slang. Bruken av disse ordene og uttrykkene kan også ses på som identitetsskapende, samt kan bruken av slike ord tydeliggjøre at man har tilhørighet på forumet og at man er ”en av gruppa/fellesskapet”.

6.2.2 Hverdagslig og teknisk stil

Svennevig (2009, 259-261) lister opp flere kjennetegn ved en hverdagslig stil, flere av dem passer til å beskrive stilen på diskusjonsforumet. Han trekker blant annet frem bruken av alminnelige ord, vaghet, omtrentlighet og lav informasjonstetthet. Med omtrentlig og vagt mener jeg at mye av det som skrives ikke er målbart, og ofte er basert på egne erfaringer og tanker. Informasjonen fremstår derfor som svært subjektiv, og dermed for lite objektiv til å kunne brukes til noe annet enn å utvide horisontene og se andres perspektiver og syn på ting. Lav informasjonstetthet er også godt beskrivende for datamaterialet. Det meste av teksten handler om å beskrive sin egen situasjon. Det handler ikke om å gi leserne en objektiv fremstilling eller gi informasjon om rusmidler, men snarere formidle erfaringer og subjektive tanker.

Likevel har datamaterialet et av kjennetegnene til en teknisk tekst, og det er i bruken av fagterminologi og fremmedord (Svennevig 2009, 261). Ord i datamaterialet mitt som tilfører diskusjonene et mer faglig preg, er for eksempel ”endorfiner”, ”eufori”, ”adrenalin”, ”dopamin”, ”hallusinogener”, ”anestetika” og ”serotonin”. Disse ordene er med å gi et inntrykk av at dem som skriver og diskuterer har kunnskap om det de skriver om.

Så langt ser vi at diskusjonstrådene har flere viktige sjangertrekk. Disse påvirkes av at språkstilen er både uformell og full av sjargong, samtidig som den kan være formell og teknisk. Videre i analysen deler jeg opp etter oppgavens tre tema; avhengighet, misbruk/bruk og grunner til rusbruk, og bruker antagelser og intertekstualitet som analyseverktøy i tekstene.

6.3 Antagelser

Tekster har ofte implisitte antakelser. Det er noe som tas for gitt, og uten at det nødvendigvis skrives direkte i teksten (Fairclough 2003, 212). I tekstene på diskusjonsforumet finnes det flere antagelser. Fairclough skiller mellom tre ulike former for antagelser: ”Existential assumptions: assumptions about what exists. Propositional assumptions: assumptions about what is or can be or will be the case. Value assumptions: assumptions about what is good or desirable” (Fairclough 2003, 55). Gjennom fremleggelsen av antagelsene fra forumet vil jeg plassere dem innen Faircloughs former for antagelser. Jeg oversetter dem til: eksistensantagelse, påstandantagelse og verdimesigantagelse.

6.3.1 Antagelser i tekstene om avhengighet

I diskusjonene om avhengighet er det flere implisitte forforståelser som ikke skrives direkte, men som likevel kommer til syne gjennom nærlesing av tekstene.

Den første antagelsene kategoriserer jeg som en eksistensantagelse, ettersom det knytter seg til hva brukerne opplever eksisterer. Her tas det ofte for gitt at alle opplever avhengighet på den samme måte som en selv. Brukerne skriver svar med bakgrunn i egne erfaringer og opplevelser, og glemmer at ikke alle andre har hatt de samme erfaringene eller opplevelsene som en selv har. Det skrives flere steder at man må ordne opp i problemene eller smertene som førte til at man startet med rusmidler, før man kan ordne opp i avhengigheten sin. Dette kan gjelde for mange, men ikke alle.

Det kan virke som deltakerne glemmer at det kan være forskjell på å bli kvitt avhengigheten sin ut i fra om man er psykisk eller fysisk avhengig av noe, eller om man ruser seg for gøy, eller om man ruser seg for å glemme.

Den andre antagelse jeg finner er en påstandsantagelse. Den implisitte antagelsen her knytter seg til påstander om fysisk og psykisk avhengighet. Når brukerne diskuterer avhengighet spørres det veldig ofte om det siktes til psykisk eller fysisk avhengighet. Her ligger det implisitt i teksten at det er en forskjell på det å være psykisk avhengig av noe og det å være fysisk avhengig av noe. Det gjelder for alle diskusjonene at det skilles mellom de ulike formene for avhengighet.

Videre ligger det implisitt i forståelsen av avhengighet at den psykiske avhengigheten er enklere å håndtere, samt lettere å komme seg ut av, enn den fysiske. Flere av brukerne forholder seg til gruppene simulanter (amfetamin, kokain) og beroligende (alkohol, benzodiazepiner, opiat), som de som nevnt ofte omtaler som ”uppers” og ”downers”, for å beskrive de ulike effektene av rusmidlene. Her sies det ofte at det er de stimulerende midlene som fører med seg en psykisk avhengighet, mens de beroligende midlene fører med seg både fysisk og psykisk avhengighet. Flere konkluderer dermed med at de beroligende stoffene som medfører begge formene for avhengighet er ”verre” å slutte med enn de rusmidlene som har en stimulerende effekt.

Cannabis, som derimot går for å være et beroligende rusmiddel, tas ikke med her. Cannabis beskrives av en trådstarter som å ikke være et aktuelt tema i debatten om hvilke stoffer som er verst å bli avhengig av. Han begrunner dette med at brukere av cannabis veldig sjeldent blir avhengig og kan slutte med det når som helst uten særlige problemer. Ettersom denne påstanden ikke utfordres av mer én person i løpet av diskusjonen, kan det antas at dette er en vanlig oppfatning og forforståelse inne på forumet, altså at cannabis ikke er avhengighetsskapende, i hvert fall ikke fysisk. Denne siste antagelsen går også inn under kategorien påstandsantagelse.

6.3.2 Antagelser i tekstene om bruk/misbruk

I datamaterialet om balansegangen mellom rusbruk og rusmisbruk finnes det også flere implisitte forforståelser i diskusjonene. Antagelsene her knyttes til at rusbruk nødvendigvis ikke trenger være misbruk, men det kan både være helsebringende og kan kontrolleres.

Den første antagelsen kan omtales som en eksistensantagelse, da den knytter seg til at brukerne mener det eksisterer en måte å bruke illegale rusmidler på som ikke er misbruk. Denne antagelsen kan allerede ses ut i fra at de i det hele tatt diskuterer dette temaet, og at de vist til at det finnes måter man kan bruke illegale rusmidler på, på en ”riktig” måte.

I en av trådene handler det om å gi råd for å kunne ha et sunt rusbruk, og trådstarter spør etter tips og egne erfaringer. At man setter disse ordene, ”sunt” og ”rusbruk” sammen, er med å

bekreftede en påstandsansagelse om at rusbruk kan til og med kan oppfattes som helsebringende, litt i ut i fra hvordan man velger å definere dette. Videre brukes også ordene ”flink” og ”rusbruker” sammen, noe som også er med på å bygge opp under antagelsen om at bruk av illegale rusmidler kan gjøres på en sunn måte, og være noe man som rusbruker kan mestre og være ”flink” til.

Gjennom diskusjonene diskuteres det også mye om ”grensa”. Overtredelsen av grensen gjør rusbruk til rusmisbruk. Her ligger det en påstandsansagelse om at rus kan kontrolleres ved å holde seg innenfor grensen. Gjennom diskusjonene vises det til kontrollert bruk og rekreasjonell bruk som det motsatte av et rusmisbruk. Dette er også med på bygge opp under at det finnes en grense.

6.3.3 Antagelser i tekstene om grunner til rusbruk

I diskusjonene som omhandler grunner til rusbruk, ligger det en eksistensantagelse i diskusjonene om at brukerne av diskusjonsforumet bruker illegale rusmidler, og det av mange og forskjellige grunner. Diskusjonene får mange svar og reaksjoner, hvilket gjør det tydelig at diskusjonsforumet er et sted for mennesker som bruker rus illegalt, eller som er nysgjerrige på å prøve det ut eller som er interessert i temaer som omhandler rusfeltet.

I et innlegg kommer det tydelig frem at trådstarteren selv ikke bruker illegale rusmidler. Videre forteller trådstarteren at hun/han ser på folk som bruker andre rusmidler enn alkohol og tobakk, som mennesker som sløver bort livene sine. Innlegget blir oppfattet som en provokasjon, og brukerne blir tydelig irritert over trådstarteren, og havner i slags forsvarsposisjon.

De er derfor like opptatt av å fortelle hvor ”trangsynt” og ”moralistisk” han/hun er, som å gi trådstarteren gode svar på hvorfor de velger å ruse seg. Gjennom diskusjonen kan man se en verdimesigantagelse som viser at de som bruke forumet deler en felles grunnleggende oppfatning om rus. Som er at alle som ikke har det samme synet på rus som er det gjeldende synet inne på forumet, er trangsynte og moralister som hever seg over mennesker som velger en annen livsstil enn en selv. Antagelsen viser en holdning som tilsier uansett hvor mye kunnskap man sitter med om ulike rusmidler og rusfeltet generelt, blir man sett på som ”uvitende” hvis man ikke har de samme meningene og holdningene.

Fairclough (2003, 59) skriver han er opptatt av om antagelsene som finnes i tekstene kan ses på som ideologiske. Fairclough ser på ideologer som: ”representations of aspects of the world which contribute to establishing and maintaining relations of power, domination and

exploitation (Fairclough 2003, 218).

Samlet sett er antagelsene i tekstene på diskusjonsforumet antagelser som ikke representerer storsamfunnet ellers. I praktisk utførelse er mye av det som diskuteres inne på forumet kriminelt og straffbart etter norsk lov. Antagelsene på forumet om at det er mulig å bruke illegale rusmidler på en kontrollert og rekreasjonell måte, kan være et tegn på at de mener det burde vært avkriminalisert på like linje med alkohol og tobakk. Brukerne er tydelig opptatt av at man selv skal få velge selv hvilket rusmiddel man foretrekker, om det er alkohol eller om det er et rusmiddel som står på narkotikalisten. Denne antagelsen kan knyttes til deltakernes syn på frihet og rett til å selv velge det som angår seg selv. Disse tankene kan ses på som kjennetegn på liberalismen. I partiprogrammet til "Liberalistene" finnes et avsnitt som jeg synes passer godt med flere av deltakerne på forumets syn på rus og individuell frihet.

Et av de mest aktuelle eksemplene på forbrytelse uten offer, er bruk og salg av narkotiske stoffer. Liberalistene vet at narkotika kan ha til dels store skadevirkninger for den som inntar slike stoffer, men siden disse skadevirkningene i utgangspunktet ikke omfatter andre enn brukeren selv, kan ikke bruk av slike stoffer etter vårt syn defineres som kriminelt. Hvert menneske eier sin egen kropp, og har dermed en grunnleggende rett til å behandle kroppen sin slik han eller hun vil, selv om dette kan medføre fysiske eller mentale skader. (Liberalistene u.å, 8).

6.5 Intertekstualitet

Å analysere intertekstualiteten i en tekst handler om å vise til om teksten henter stemmer/elementer fra andre tekster. En tekst er sjelden helt uten andres stemmer enn forfatterens egen. Intertekstualiteten kan både ses direkte og indirekte i en tekst, gjennom sitater eller indirekte sitater, eller det kan foregå helt ubevisst fra forfatterens side (Fairclough 2003, 218-219).

6.5.1 Intertekstualitet i tekstene om avhengighet.

I diskusjonene om avhengighet er det få andre stemmer det vises til. Verken indirekte eller direkte. I de fleste innleggene vises det til egne opplevelser og erfaringer, i tillegg til påstander uten kilder. Stemmene som vises til direkte gjennom diskusjonene er fra wikipedia, den ungarske legen Gabor Maté, samt fra myndighetene og staten

Det finnes derimot noen unntak. Gjennom diskusjonene fantes det tre steder der det direkte refereres til andre synspunkt enn forfatterens eget. Den første direkte referansen det ble vist til

var to artikler fra Wikipedia, som omhandlet abstinensene man får når man slutter på benzodiazepiner. Den ene var link til den norske siden om temaet, mens den andre linken var til den engelske siden. Å bruke Wikipedia som kilde har lenge vært kontroversielt, da det ikke er kvalitetssikret informasjon (Denning et al. 2005).

Det andre direkte siterte synspunktet som fantes i datamaterialet mitt om avhengighet, er en bruker som viser til Gabor Matés syn på avhengighet. Maté er en ungarsk lege som en av deltakerne på forumet er tydelig inspirert av. Matés syn på avhengighet forklares gjennom forumdeltakeren som at alle som er avhengig av noe er på bakgrunn av ønsket om å overdøve en smerte. For å behandle denne avhengigheten må man først behandle smerten.

Den tredje begrunnelsen brukerne viste til, var myndighetene og staten, og deres syn på psykisk avhengighet. I motsetning til henvisningen til Maté, hvor det var en positiv holdning til hans forståelse, er det motsatt når det vises til myndighetene og statens informasjon og opplysning på området. Her blir ord som "feilinformasjon", "propaganda", "hjernevasking" og "på jordet" med på å beskrive myndighetens opplysning rundt avhengighet.

En bruker betegner derimot myndighetenes informasjon om rus generelt som "favorisert". Med dette mener brukeren at myndighetens informasjon ikke nødvendigvis er feil, men at de at de favoriserer informasjonen de deler, og unnlater for eksempel informasjon rundt det sosiale fellesskapet rundt det å røyke hasj.

6.5.2 Intertekstualitet i tekstene om misbruk/bruk

I diskusjonene om balansegangen mellom rusbruk og rusmisbruk finner jeg flere "stemmer" enn i diskusjonene om avhengighet. I tekstene vises det blant annet til en ordbok, staten, politiet, andre diskusjoner på forumet, youtube.com og andre rusrelaterte nettsteder med fokus på "skadereduksjon".

I tråden som omhandler hvorfor bruk av illegal rusmidler kalles misbruk, vises det til bokmålsordboka og dens definisjon av misbruk. Ordbøkene definerer misbruk, ifølge diskusjonsforumet, som ulovlig og uriktig bruk, noe som kan overføres til at all bruk av narkotika er misbruk.

Det refereres også til staten og politi i diskusjonene, som man påstår bruker misbruksbegrepet om bruk av illegale rusmidler for å skremme ved å få bruken til å høres verre ut enn den egentlig er. Det vises derimot ikke konkret til statens og politiets definisjoner av ordet.

Videre finnes det også eksempler på hvor brukerne viser til andre tråder og diskusjoner på forumet som inneholder samme tema, for å slippe å skrive det samme om de selv gjorde, bare i annen tråd. Andre innlegg på diskusjonsforum må sees på som upålitelige kilder, ettersom hvem som helst kan ha skrevet det.

Videre linkes det også til videoer på youtube. I et av innleggene hevdes det at det mangler et norsk ord når det skal diskuteres om rusbruket ditt har endt opp med en avhengighet. Ordene det siktes til er de engelske ordene "addicted" og "dependence". Brukeren viser til en video på youtube hvor en mann forklarer hva som er forskjellen på disse to variantene av avhengighetsbegrepet. Forskjellen mellom begrepene forklares gjennom at man kan være "addicted" men ikke "dependent" og omvendt. "Addicted" knyttes til de eventuelle negative konsekvensene som oppstår ved rusbruken. Det kan være at det gå utover jobb og familie. "Dependence" derimot knyttes til kroppens reaksjon etter man slutter å innta en substans. Kaffe trekkes frem som eksempel på et stoff man ikke er "addicted" av, men "dependent" av. Ettersom det først og fremst fører til en kroppslig reaksjon, som hodepine, og ikke fører med seg andre negative konsekvenser.

I tråden som omhandler tips til å bruke rus på en sunn måte og dermed ikke ende opp med misbruk, vises det til to internettsider som begge er laget som rusguider for å minske risiko ved bruk av MDMA/ecstasy og LSD. Bildene nedenfor er hentet fra de to nettsidene og er det første man ser når man kommer inn på disse nettsidene. "Molly" og "Lucy" blir brukt som slang/kallenavn på henholdsvis MDMA og psykedeliske rusmidler.

Figur 3 Nettsted for skaderedusering ved bruk av MDMA

Figur 4 Nettsted for skaderedusering ved bruk av psykedelika

6.5.3 Intertekstualitet i tekstene om grunner til rusbruk

I tekstene om grunner til rusbruk, finnes det få andre stemmer enn forfatterens egne, ettersom disse diskusjonen i stor grad handler om å fortelle om hvorfor de velger å ruse seg på andre ting enn alkohol. Det finnes derimot tre tilfeller gjennom diskusjonene hvor det vises til direkte sitater om rusbruk fra kjente personer. Personene som siteres er Bill Hicks, Bob Marley og Hunter S. Thompson. Alle er kjente for, blant annet, å ha et liberalt syn på rus.

Bill Hicks var en amerikansk stand-up komiker. Sitatet han gjengir, dreier seg om rusmidler, men ifølge brukeren må man kjenne Bill Hicks for å forstå sitatet. Det er dermed internt, noe som gjør det vanskelig å forstå for utenforstående.

Det andre sitatet er hentet fra den amerikanske journalisten og forfatteren Hunter S Thompson. Thompson var politisk aktiv og kjempet for avkriminalisering av narkotika på 70-tallet (Forlaget Oktober u.å). Gjennom det noe ironiske sitatet skriver Thompsons at han hater å anbefale andre narkotika, alkohol, vold eller galskap, men at dette har fungert godt for han.

Det siste sitatet er sitert Bob Marley – den kjente reggaeartisten, som også er kjent for sin cannabisbruk. Siteringen av han handler om at alle har rett til å bestemme over sin egen skjebne. I denne sammenhengen kan det kan bety at forumbrukeren mener det er alles rett til å selv bestemme hvilket rusmiddel man vil benytte seg av, og bygger opp om den liberalistiske antagelsen som finnes på forumet.

Alle personene som siteres kan ses på som rusliberalister, som det kan tenkes er forbilder eller inspirasjonskilder for flere av brukere på forumet. Ved å vise til kjente personer som deler samme syn på rusmidler, kan dette ses på som et forsøk på å legitimere egen rusbruk.

7 Diskurser

I dette kapittelet besvares problemstillingen *Hvilke sentrale diskurser om rusbruk kommer frem i et rusrelatert diskusjonsforum på internett?* Og underproblemstillingene: *Hvilke forklaringer på avhengighet finnes på diskusjonsforumet? Hvordan ser brukerne av diskusjonsforumet på forskjellen mellom rusbruk og rusmisbruk? Hvor går grensen mellom bruk og misbruk? Hvilke grunner vektlegger brukerne av diskusjonsforumet for å forklare sitt rusbruk?*

Jeg vil dermed presentere og beskrive åtte diskurser om rusbruk som jeg har identifisert ved hjelp av analyseverktøyene i forrige kapittel. Diskursene betraktes som konstituerende for hva som er de ”rette” perspektivene om rusbruk som bruker på et rusrelatert diskusjonsforum.

Diskursene jeg fant har ulik grad av styrke og klarhet, og diskursene varierer i forhold til hvor tydelig de fremtrer gjennom forumet. Noen av diskursene er motsettende, som viser at brukere av diskusjonsforum ikke en ensartet gruppe med like meninger og perspektiver. Andre diskurser støtter seg på hverandre og gir hverandre mer styrke og klarhet.

7.1 Diskurser om avhengighet

Diskursene rundt avhengighet er de diskursene på diskusjonsforumet jeg har hatt mest problemer med å identifisere, eller med å sette ord på. Bakgrunnen for dette kan være at avhengighetsbegrepet brukes på mange forskjellige måter. Som jeg skrev i teoridelen kan begrepene misbruk og avhengighet ofte gli over i hverandre, og det viser seg tydelig i diskusjonene også, hvor begrepene ofte brukes om hverandre.

I tillegg skriver mange på diskusjonsforumet at det er veldig individuelt og subjektivt hvordan man forstår avhengighet. Dette kolliderer noe med det som ble lagt frem i teoridelen. Her ble avhengighet lagt frem som et sett med konkrete symptomer som måtte oppfylles for å få diagnosen avhengig. Det er derimot ingen på diskusjonsforumet som nevner at avhengighet er en diagnose. Jeg kan likevel se noen mønstre som går igjen i forståelsen av avhengighet på diskusjonsforumet. Mønsteret jeg ser er at noen ser på avhengighet som noe som knyttes til individet, men andre forklarer det ut i fra situasjon/kultur.

7.1.1 Individdiskurs

Mønsteret til individdiskursen er det tydeligste, og det er flere faktorer som er med på å konstituere denne diskursen. Denne diskursens innhold bygger på forståelser av avhengighet som noe knyttet til personens kropp (biologi) og personlighet. Avhengighet knyttes, av flere,

blant annet til hjernens kjemiske balanse. Én skriver at rus gir en euforisk tilstand som går på hjernens sentrale nerver. Etter lang tids bruk vil hjernen venne seg til denne euforiske tilstanden og det blir det "normale". Når hjernen ikke lenger får disse stoffene gir hjernen signaler om at noe er galt og suget etter mer kommer. Dette minner om den ene brukeren som viste til skillet mellom "dependent" og "addicted". En kjemisk ubalanse i hjernen vil ses på som "dependent", og ikke nødvendigvis "addicted". Disse perspektivene er med å konstituere individdiskursen.

Det trekkes også frem at mennesker med psykiske lidelser bør være oppmerksomme rundt avhengighetsskapende midler, ettersom denne gruppen lettere kan ty til rusmidler for å minske symptomene på sine lidelser. Angst trekkes frem som eksempel. Igjen forklares avhengighet ved forhold ved personen.

En annen trekker frem sin "avhengighetsskapende personlighet" som forklaring på hvorfor han er avhengig. Her ligger det implisitt at personen er født med en personlighet som gjør ham lettere avhengig enn andre folk. Dette har en likhet med de psykologiske forholdene fra diagnosesystemet ICD-10 (Fekjær 2004), at han har en personlighet som gjør at han får en sterk trang til å ruse seg.

Mye knyttes til det psykologiske aspektet ved personen i forståelsen av avhengighet, men én person skriver at muskelkrampe er et sikkert tegn på fysisk avhengighet, noe som knytter seg til diagnosesystemet DSM-IV sitt fysiologiske forhold om abstinenssymptomer. De fleste på forumet er opptatt av skille mellom psykisk og fysisk avhengighet, men det er tydelig at det er psykisk avhengighet som er mest diskutert. Foruten kommentaren om muskelkrampe, skrives det ellers lite om hvilke fysiske symptomer man kan få av å slutte med noe man er avhengig av. Å bli kvitt avhengigheten knyttes derimot til personens psyke og motivasjon/vilje. I tillegg mener flere at man blir avhengig av en bestemt grunn, ofte en bakenforliggende smerte, og at denne årsaken må ordnes opp i før man klarer å kvitte seg med rusproblemet/avhengigheten sin.

Individdiskursen konstitueres gjennom psykologiske forklaringer som knytter seg til hjernens kjemiske balanse, psykiske lidelser og personlighet.

7.1.2 Situasjonsdiskurs

Situasjonsdiskursen kommer ikke like tydelig frem som individdiskursen, likevel er den sentral i forståelsen av hvilke syn diskusjonsforum-brukere har på avhengighet.

Denne diskursen konstitueres av faktorer som for eksempel livssituasjon, som en bruker nevner. Hva som ligger i begrepet *livssituasjon* sies det derimot ikke noe om. Det kan trolig tenkes å være hvilket miljø man vokser opp i eller hvilken omgangskrets man er en del av. Det kan også vise til livskriser, arbeidsledighet, økonomisk krise, samlivsbrudd eller lignende hendelser som kan endre og prege livssituasjonen. Hovedtanken er at det er noe utenfor personen selv som er av betydning med tanke på avhengighet.

Andre trekker frem at det handler om i hvilke omstendigheter man bruker rus, som kan være avgjørende for om man er avhengig eller ikke. Ruser man seg før man skal på jobb er det tegn på avhengighet, mens å ruse seg på lørdagskveld er kanskje bare ”kos” eller en ”dårlig vane”. Dette tegnet minner om et av avhengighetssymptomene som jeg viste til teorien, nemlig symptomet fra DSM-IV, som dreier seg om at man ikke klarer å slutte til tross for at går utover viktige sosiale, yrkesmessige eller fritidsrelaterte aktiviteter (Fekjær 2004)

Som vist tidligere, knyttes det også spørsmål til om man kan gi myndighetene og staten skylden for at man blir psykisk avhengig av cannabis. Denne påstanden begrunnes av at myndighetene har spredt informasjon om hvor avhengighetsskapende stoffet er, mens andre kilder viser noe annet. Myndighetenes informasjon blir fremmet som indoktrinering. Denne påstanden får ikke mye oppslutning gjennom diskusjonene, men flere skriver at de skjønner hva brukeren mener, med tanke på favorisert informasjon, men at menneskers avhengighet nok ikke kan forklares på en slik måte. Selv om denne påstanden ikke fikk gjennomslag på diskusjonsforumet, kan slike påstander være et tegn på diskusjonsforumbrukerne er interessert i alternative forklaringer på avhengighet.

Situasjonsdiskursen konstitueres altså gjennom forklaringer som går utover det personlige og individuelle, og fokuserer på samfunnet og situasjonene rundt som kan føre til og forklare hvorfor folk blir avhengige.

7.2 Diskurser om rusbruk/rusmisbruk

7.2.1 *Kontrolldiskursen*

Kontrolldiskursen kommer tydelig frem gjennom diskusjonene på forumet. Det gjelder ikke bare de utvalgte trådene rundt temaet bruk/misbruk – denne diskursen ser man igjen i flere av diskusjonene, uavhengig av tema. Diskursen identifiseres både ut i fra det som blir skrevet på forumet, men også gjennom implisitte antagelser fra forumet, som jeg viste til tidligere i

analysen. Den rådende antagelsen på forumet om at det er mulig å ha et kontrollert rusbruk er sentral i beskrivelsen av denne diskursen.

Kontrolldiskursen er tydelig i konflikt med noen av perspektivene som jeg la frem i teoridelen. Jeg sikter da til staten og myndighetene, gjennom politiets definisjon, hvor det fremgår at all bruk av illegale rusmidler er misbruk. Deltakerne på forumet ser derimot ikke på skillet mellom bruk og misbruk like klart og strengt som dette. De mener det er mulig å bruke illegale rusmidler på en kontrollert måte og uten at det kan beskrives som misbruk kun på bakgrunn av at det er ulovlig. Flere på forumet skriver blant annet at det er viktig å skille mellom det som er ulovlig og det som er umoralsk. Her hintes det altså til at rusbruken deres kanskje er ulovlig, men ikke umoralsk.

Gjennom diskusjonene kommer det frem flere elementer som virker konstituerende for kontrolldiskursen. Men hva betyr det egentlig å ha rusbruk under kontroll? Flere viser til hvordan et kontrollert rusbruk er mulig og hva som ligger i å ha et kontrollert rusbruk. Gjennom diskusjonene ser jeg at noen av faktorene knyttes direkte mot selve rusinntaket, mens andre knytter seg til ulike forhåndsregler. Kontrollert rusbruk på diskusjonsforumet betyr:

Forhåndsregler for en kontrollert bruk:

- Ikke rus hvis du har en trang til å ruse deg
- Husk at venner og familie er viktigere enn rus, så ikke la det gå utover dem
- Ikke bruk ”tyngre” rusmidler
- Kunnskap – les deg opp om rusmiddelet, andres erfaringer og hva du kan forvente deg
- Viktigheten av et innholdsrikt liv ved siden
- Bruk kun rus når livet er bra, og aldri bruk på en dårlig dag for å gjøre den mer levelig
- Ikke kun omgås personer som ruser seg jevnlig, ikke blir en del av et rusmiljø
- Lag og hold deg til regler – for eksempel bruk kun to ganger per måned
- Være bevisst på eget avhengighetspotensiale

Kontrollelementer knyttet til selve rusinntaket:

- Ikke rus deg alene
- Respekter halveringstiden – vær tålmodig
- Ikke sniff eller injiser noe
- Vit hva man putter i seg – skaff stoffet fra kilder man er sikre på

En kontrollert rusbruk kommer altså både gjennom forhåndsregler både før og under selve rusinntaket. Kontrolldiskursen kommer tydelig frem på forumet, og er sentral i forståelsen av hvordan brukere på diskusjonsforum forholder seg til rus. På tross av at rusbruken deres er ulovlig og storsamfunnet rundt ser på rusbruken deres som avvikende og som misbruk, er forumbruket opptatt av at selv illegale rusmidler kan brukes på en kontrollert måte.

7.2.2 Balansediskursen

Den andre diskursen jeg har identifisert ut fra diskusjonen om bruk/misbruk, knytter seg til balansegangen mellom bruk og misbruk. Som kontrolldiskursen viser finnes det en balansegang, og ikke kun misbruk av illegale rusmidler. Det finnes altså en balansegang, men hvordan er det mulig å oppnå denne balansegangen?

Balansediskursen handler om å klare å balansere rusbruken med hverdagslivet. Det som diskuteres på forumet handler om hvordan man får det til. Det individuelle aspektet går ofte igjen i samtale om dette tema. Flere trekker frem at det varierer fra person til person hvor deres balansepunkt er, eller hvor ”grensa” deres går. Temaet er veldig subjektivt, og det er som tidligere nevnt tydelig at brukerne av diskusjonsforumet også tenker dette er en diskusjon uten en fasit, men med flere mulige utfall. At det er vanskelig å si hvor grensen går, er også noe som kom frem i teorien (Weihe 2004).

Selv om det, ut i fra balansediskursen, er veldig subjektivt og individuelt hvor ”grensen” fra bruk til misbruk går, er det flere på forumet som prøver å gi et svar fra deres eget perspektiv. En gjennomgående tanke er at man er over ”grensa” når bruken av rusmiddelet fører til overveiende negative konsekvenser. En bruker legger det frem på en litt annen måte, nemlig gjennom å definere en rusbruker som en person som klarer å bruke rus til å gjøre livet bedre totalt sett. En rusmisbruker derimot defineres ut i fra om livet totalt sett blir bedre av å kutte ut rusen. Mange knytter altså balansegangen til om det går utover livskvaliteten på en negativ måte og gjennom at rusbruken gjør livet verre, uten å konkretisere rundt det noe mer.

Andre derimot viser til konkrete tegn og at bruken har ”overveiende negative konsekvenser”, noe de mener betyr at du er over ”grensa” og bruken er blitt misbruk. Flere av dem passer med CEIDAs bemerkninger som må tas i betraktning når man skal vurdere rusmiddelbruk (Weihe 2004). Det vises blant annet til at man er over ”grensa” hvis man bruker det mange kaller ”tyngre stoffer”. Hva som inngår i denne kategorien, er usikkert, men det kan tenkes å være

blant annet heroin og amfetamin som er stoffer med stort skadepotensiale. Videre trekkes hyppigheten frem som et tegn på du er over ”grensa”, for eksempel hvis du bruker rus hver dag. I tillegg, hvis man ruser seg mye alene er det et faresignal om at man er over ”grensa” til misbruk. Et eksempel som ofte vises til om når rusbruken har overveiende, negative konsekvenser, er når den går utover andre enn seg selv. Mister man mer og mer kontakt med familie og venner er dette et faresignal, og ikke minst trekkes det frem at rusbruken ikke må gå utover skole eller jobb.

7. 3 Diskurser om grunner til rusbruk

For å identifisere grunner til rusbruk, noterte jeg ned 14 ulike grunner som kom frem i datamaterialet. Jeg valgte å basere meg kun på uttalelsene til dem som delte personlige grunner til rusbruk, altså ikke de som viste til generelle begrunnelser til slik bruk.

Grunner til rusbruk er et komplekst spørsmål og det var sjelden at én grunn var nok til å forklare rusbruken til en person. De fleste viste altså til flere grunner for å forklare sin rusbruk. At en forklaring sjelden forklarer rusbruk alene var også et poeng hos Pedersen Tabellen under viser de 14 grunnene jeg fant, samt hvor ofte hver av dem ble nevnt gjennom diskusjonstrådene. Ut fra de 14 grunnene har jeg identifisert fire diskurser som er konstituerende for grunnene til rusbruk som finnes på diskusjonsforumet. Diskursene jeg fant har ulik grad av styrke og klarhet, og noen diskurser varierer i forhold til hvor tydelig de fremtrer. Jeg har valgt å dele diskursene

Tabell 5 Grunner til rusbruk fra forumet

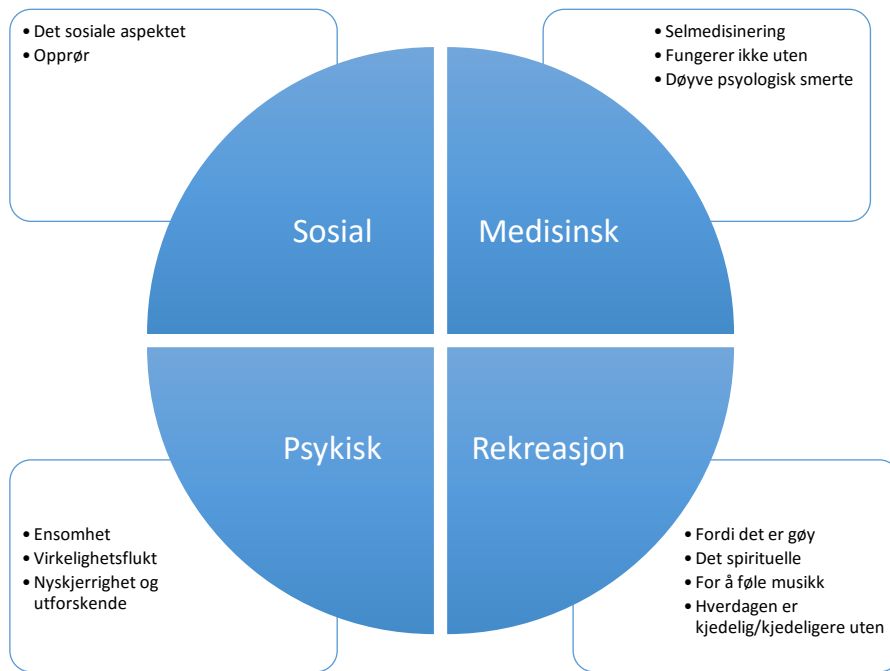
inn på denne måten: den rekreasjonelle diskursen, den psykologiske diskursen, den sosiale diskursen og den medisinske diskursen.

Tabellen er laget for å gi en oversikt. Ettersom jeg på bakgrunn av etiske hensyn har valgt å ikke vise til direkte sitater fra diskusjonsforumet i oppgaven, mener jeg denne tabellen er med på å gjøre funnene mine noe mer håndfaste og konkrete. Ettersom disse 14 grunnene ble identifisert ut fra tre ulike diskusjonstråder, må det tas høyde for at flere av de samme personene har kommentert i alle de ulike samtalene, og slik gjort at deres begrunnelser for rusbruk er blitt krysset av flere ganger. Likevel gir denne fremgangsmåten og tabellen en god oversikt over alle de ulike grunnene som oppgis og legges frem på forumet og omfanget av hver enkelt.

Det er tydelig at noen av de ulike grunnene til rusbruk på diskusjonsforumet varierer og avhenger av hvilket rusmiddel brukerne foretrekker, i tillegg til at de bruker ulike rusmidler til ulike formål. I sammenheng med grunnene ”å ha det gøy” og ”for å føle musikk” siktes det ofte til såkalte stimulerende rusmidler, og ofte trekkes typiske partydop frem som MDMA/ecstasy. Ved begrunnelser knyttet til ”det spirituelle”, er det hallusinogene rusmidler som fleinsopp og LSD som trekkes frem. Cannabis er derimot et rusmiddel som knyttes til flere av grunnene. Det nevnes både i sammenheng med ”selvmedisinering”, ”ha det gøy”, ”hverdagen er kjedelig uten”, ”det sosiale aspektet”, ”virkelighetsflukt” og ”døve psykisk smerte”. I sammenheng med begrunnelsen ”prestasjonsfremmende” er det ritalin som trekkes frem. Ritalin er egentlig et ADHD-medikament.

Som jeg viste i analysen var én av diskusjonstrådene preget av avsporing fra det opprinnelige temaet i diskusjonstråden. Tilfellet her var at trådstarter selv mente at det å ruse seg handlet om å sløve bort livet sitt, og spurte hvilke grunner folk hadde for å ruse seg. Folk ble tydelig irritert og havnet i slags forsvarsposisjon hvor de glemte å svare på sine egne grunner til at de ruser seg. Dette gjorde muligens at nye perspektiver ikke kom frem.

Flere av disse grunnene kan fint plasseres innenfor perspektivene som Pedersen (2010) og Schultz (1998) viser til. Jeg har valgt å la meg inspirere av disse, men legger til en ny kategori, som jeg kaller ”rekreasjon”. Jeg bytter også ut det sosiologiske perspektivet, med en kategori som jeg velger å kalle ”sosial” og den psykologiske kategorien bytter jeg ut med kategorien ”psykisk”. Jeg velger å plassere dem slik som tabellen under viser.

Tabell6 Perspektiver på grunner til rusbruk hentet fra forumet

To av grunnene som jeg har vanskeligheter med å plassere er ”tåler eller liker ikke alkohol” og ”prestasjonsfremmende”. Førstnevnte knyttes til eksempelvis at man må bruke andre rusmidler for å unngå voldelig oppførsel, blir dårlig av det eller at man ikke liker rusen alkohol gir. Den andre grunnen for å bruke rus knyttes til å øke produktivitet. At flere på forumet ikke oppga *prestasjonsfremmende* som grunn, var noe overraskende, ettersom det de senere årene har blitt skrevet mye om økt bruk av prestasjonsfremmende legemidler på universiteter og høyskoler (Nedregård og Olsen 2014, 34). Jeg velger derfor å la disse grunnene stå for seg selv.

7.3.1 Den rekreasjonelle diskursen

Denne diskursen bygger opp om to av de mest nevnte grunnene til rusbruk inne på diskusjonsforumet. Jeg vil kalle den for den dominerende diskursen om grunner til rusbruk på diskusjonsforumet. Rekreasjon i russammenheng blir stadig mer utbredt. Brukerne er ikke hovedsakelig marginaliserte og sosialt isolerte personer, som typisk trekkes frem som brukere av illegale rusmidler. Brukerne her knyttes derimot opp mot unge, utdannede og relativt velstående personer i jobb (Olszewski og Burkhart 2002).

Fekjær (2004, 78) omtaler denne brukergruppen som ”ikke-narkomane brukere av ulovlige stoffer” og som ”helgebrukere”. Hilden (2008, 30) skriver også om ulovlig stoffbruk og kulturell legitimitet, og benytter seg også av begrepet ”lørdagsnarkoman”. Han skriver om en

åpning for en ny form for narkotikahistorie, hvor narkotikabruk kan forstås å kunne være stabil og ikke kun eskalerende, og i tillegg fint la seg kunne kombineres med et normalt liv.

Om brukerne på diskusjonsforumet faktisk klarer å kombinere den rekreasjonelle rusbruken sin med et normalt liv, kan verken avkreftes eller bekreftes gjennom denne oppgaven. Det som derimot er tilfelle er at det er målet og idealet for mange på diskusjonsforumet. Dette kommer til uttrykk gjennom mange uttalelser på diskusjonsforumet. Dette kan ses gjennom setninger hvor brukerne er opptatt av å legge til at de har en god jobb, får gode karakterer på skolen, trener, opptatt av god helse og å være lykkelig, men samtidig er bruker illegal rus. Andre er opptatt av si at man aldri kunne sett på personen som en bruker av illegal rus fra utsiden, og dette er også setninger som går igjen i diskusjonene. Disse setningene refererer til det stereotype bildet man har av en rusmisbruker, gjerne uten fast bopel og med et ”rufsete” utseende. Flere er også opptatt av å påpeke og ta avstand fra at de ikke er såkalte ”stonere” eller ”sofaslitere”, men at det faktisk går å leve et normalt liv med en stabil rusbruk. En annen bruker påpeker også at man ikke er dømt til å mislykkes i alt man gjør, selv om man ikke lar myndighetene bestemme over hvilke tilstander ens eget sinn skal få oppleve. Alle disse grunnene virker konstituerende for rekreasjonsdiskursen. Gjennom denne diskursen ser man at brukerne er opptatt av å ta avstand fra den stereotypiske oppfatningen av en rusmisbruker, og åpner dermed for en ny narkotikahistorie.

Sentralt i forståelsen av rekreasjonsdiskursen på diskusjonsforumet inngår også uteliv og musikk. ”De fleste som bruker psykoaktive stoffer i utelivsmiljøer, gjør det for å ”ha det gøy” (Olszewski og Burkhart 2002). Olszewski og Burkhart (2002) skriver videre at det er påvist helt klare forbindelse mellom rekreasjonsbruk av narkotika, og musikk og uteliv. Forfatteriene knytter det videre inn i en historisk kontekst, hvor de trekker frem 30-tallets jazzmusikere som brukte hasj og kokain til rekreasjon, og 60-70-tallet, hvor amfetaminer, hallusinogener og psykotrope legemidler var sentralt i rocken og punkrocken. Dette kan også ses gjennom Hebdige studier av punkere, hvor rusmidler ses på som en av flere konstruerende faktor for punkerens stil (Hebdige 1979). På 80-tallet gjorde MDMA/ectasy seg gjeldende i store deler av Europa. MDMA kalles ofte for partydop, og ble en del av utelivskulturen i rave-/acid house og techno-kretsene (Olszewski og Burkhart 2002). Det var nettopp disse kretsene Thornton studere i sin studie av den britiske klubbkulturen (Thornton 1995).

På diskusjonsforumet kommer uteliv og musikk frem som viktige grunner til rusbruk. ”Festivaler”, ”utesteder”, ”raves”, ”konserter” og ”klubber” trekkes frem som arenaer for denne typen rusbruk. Rusmidlene som trekkes frem som sentrale til dette ”formålet” er kokain,

amfetamin og ecstasy. Flere skriver også at de kombinerer rusmidlene med alkohol ute på byen. Brukerne skriver at de bruker disse rusmidlene for å få en ”livligere” og ”artigere” kveld ute på byen. En bruker skriver det dreier seg om å kose seg litt ekstra noen kvelder. I tillegg ses det på som positivt at man blir mer utholdende av rusmidlene.

Noen trekker også frem musikkaspektet som det viktigste ved rusbruken. Det skrives blant annet at det får dem til å ”føle” og få ”max ” ut av musikken og at det gir en ”dypere forståelse” av musikken. En skildrer hvordan det dannes vakre svevende mønstre i hodet, når han hører på musikk i ruset tilstand. Brukerne er i denne sammenheng også veldig opptatt av å skrive at de kun gjør det et maks antall ganger i året, for eksempel. Her vises igjen til kontrolldiskursen. I NOU 2003:4 leser vi at rekreasjonsbruk av illegale rusmidler ofte brukes i samme sammenhenger hvor alkohol brukes, som videre beskrives som i fritidssammenhenger i helger (Helse- og omsorgsdepartementet 2003). Dette er også beskrivende for rekreasjonsdiskursen som finnes på forumet.

Den siste begrunnelsen for rusbruk som virker konstituerende for rekreasjonsdiskursen, er det spirituelle aspektet, som også knytter seg til det ”å det gøy”, men det er ikke hovedmålet med bruken. Hovedmålet slik det fremstår på diskusjonsforumet handler om å ”granske”, ”utforske”, ”utfordre” og skaffe seg mer ”innsikt” om seg selv og egen bevissthet. Det handler om ”personlig” og ”spirituell vekst” og å ”forbedre” seg som mennesket. Av rusmidler er det hovedsakelig psykeliske stoffer som LSD og fleinsopp/trøfler som nevnes på forumet. Nutt (2012, 247) skriver at psykedeliske stoffer er blitt brukt av mennesker i årtusener, trolig lenger enn noen andre stoffer, siden det finnes i spiselige sopper.

Viktigheten av ”set” og ”setting” når man tar psykedeliske stoffer er viktigere enn hos noen andre stoffer. ”Set” knyttes til hvordan du forbereder deg til rusopplevelsen, din sinnstilstand og forventninger til rusen. ”Setting” knyttes til hvor du tar stoffet og med hvem (Nutt 2012, 251). På diskusjonsforumet viser flere til ”setting” i form av at de tar det utendørs i naturen, og at det får dem til å sette mer pris på naturen, og at de får mer ut av naturfenomener som for eksempel nordlys. I tillegg skriver flere at de ofte tar det sammen med venner.

7.3.2 Den psykologiske diskursen

Den psykologiske diskursen kommer også tydelig frem på diskusjonsforumet, men i noen mindre grad enn den rekreasjonelle diskursen. Pedersen (2010) og Schultz (1998) trakk i teoridelen frem både personlighetstrekk og ulike forsvarsmekanismer som grunner til at mennesker ruser seg. Begge disse grunnene vektlegges også på diskusjonsforumet.

Av personlighetstrekk nevnte Pedersen (2010) impulsivitet og spenningssøking som genetiske faktorer som øker sjansen for et problematisk rusbruk. På diskusjonsforumet trekkes personlighetstrekkene ”nysgjerrig” og ”utforskende” frem som grunner rusbruk. Disse to knyttes spesielt til de første gangene forumbrukerne prøvde illegale rusmidler. Nysgjerrighet og utforskning kan ikke forklare at man velger å fortsette med rusbruken etter de første utprøvingene.

Ubevisste forsvarsmekanismer kan få personer til å unngå vanskelig situasjoner. Slike forsvarsmekanismer kan ses gjennom diskusjonsforumet som det flere på forumet kaller virkelighetsflukt. En slik forsvarsmekanisme kan altså være å flykte fra det som er vanskelig. Noen trekker spesifikt frem ensomhet som en grunn til at de ruser seg, og én påpeker det er forskjell på å være ensom og å være alene. Men det trenger nødvendigvis ikke være en flukt fra ensomhet eller uløste konflikter i barndommen, som Schultz (1998) omtaler. Flere trekker frem en pause fra hverdagen som grunn. Noen trekker også frem rusen som en måte å takle en grå og kjedelig tilværelse på. I tillegg til en pause/flukt fra hverdagen, skriver flere at de trenger et avbrekk/flukt fra sitt vanlig jeg, samt en flukt fra tankekjør og uro. I motsetning til rekreasjonsdiskursen, som jeg beskrev som et slags ideal for mange på forumet, er denne diskursen noe som knytter rusbruken til noe de muligens aller helst skulle vært foruten. Setninger hvor brukerne starter med å si at de skulle ønske at rusbruken kun var for å ha det gøy, viser dette poenget i praksis. At rusbruken knyttes til noe nødvendig bryter også til dels med kontrolldiskursen på forumet.

7.3.3 Den medisinske diskursen

Den medisinske diskursen er mindre tydelig enn den psykologiske diskursen, men inneholder mye av det samme. Forskjellen er at de her skriver om konkrete psykiske og somatisk lidelser og hvordan de bruker rus til selvmedisinering, og for å døyve smerter.

Selvmedisinering handler om å forsyne seg selv med en substans uten å gå veien om en lege eller annen fagkyndig person (Langås 2013). Begrepet oppsto omtrent samtidig med da man ble oppmerksom på at ruslidelser og psykiske lidelser ofte forekom samtidig (Langås 2013). Det kan ofte være vanskelig å vite om det er den psykiske lidelsen som medførte rusbruken, eller om det er rusbruken som førte til de psykiske lidelsene, altså kausalitetsrekkefølgen. På diskusjonsforumet fremstilles det derimot som om det er liten tvil om at det er de psykiske lidelsene som fører med seg rusbruk. Pedersen (2015, 124) trekker frem fem lidelser som gir

økt risiko for rusbruk: depresjoner, angstlidelser, schizofreni, bipolare affektive lidelser og enkelte personlighetsforstyrrelser.

Av psykiske lidelser er det angst og depresjon som går mest igjen på diskusjonsforumet, men også bipolar-lidelser og posttraumatisk stresslidelse nevnes. Av somatiske lidelser nevnes det ME, migrene og revmatiske sykdommer som gir nervesmerter. Det er hovedsakelig cannabis som trekkes frem som smertelindrende for de somatiske lidelsene, mens det er psykedelika og cannabis som nevnes i sammenheng med de psykiske lidelsene. Kokain og amfetamin nevnes av én, for å minske angst. Den medisinske diskursen bryter med rekreasjonsdiskursen, og til dels kontrolldiskursen, ettersom det kan være vanskeligere å ha kontroll over bruken sin i sammenheng med selvmedisinering. Det kan forekomme toleranseøkning, noe som fører til at man må øke dosen for å lindre de samme smertene.

7.3.4 Den sosiale diskursen

Den sosiale diskursen er den minst fremtredende av de fire diskursene jeg har identifisert. Dette betyr ikke at det sosiale aspektet ikke er sentralt i forståelsen av rusbruk, men det trekkes sjelden frem som hovedgrunnen til rusbruk. Den sosiale diskursen styrkes gjennom den rekreasjonelle diskursen, hvor uteliv og det spirituelle ofte ses på som noe positivt på bakgrunn av at rusen gjør dem mer sosiale og utadvendte. I tillegg foregår det ofte i sosiale settinger med gode venner. Det vises blant annet til ”guttekvelder” hvor cannabisrøyking er sentralt. Cannabis er et stoff som ofte knyttes til symboler og ritualer. Pedersen (2015, 103) skriver om et nøkkelritual i cannabiskulturen, som er at jointen skal sendes rundt. Stoffet skal deles, og det er vanlig at det sendes rundt til alle som er tilstede. Slike ritualer skaper fellesskap, trygghet og gir deltakerne tilhørighet (Pedersen 2015, 105).

At noen nevner opprør som grunner til rusbruk, kan ses på som en motstand mot normalitetsdiskursen i samfunnet. Det normative som tilsier at illegale rusmidler er forbudt og kriminelt. Som Hebdige (1979) også viste til i sin studie. En slik motstand mot det som er ”mainstream” og det normale kan føre til et sterkere sosialt bånd innad i diskusjonsforumet. Det opprørske ved diskusjonsforumet er med på å gi den sosiale diskursen innhold. Et innhold hvor følelsen av at de kjemper sammen mot noe, i dette tilfellet normaliteten og ”systemet”, er sentralt for diskusjonsforumbrukerne.

8 Oppsummering og avsluttende konklusjon

Målet for denne masteroppgaven har vært å undersøke hvilke perspektiver brukere av rusrelaterte diskusjonsforum har om ulike temaer om rusbruk. Temaene til underproblemstillingene ble valgt ut på bakgrunn av deres sosialfaglige relevans, hva jeg så ble diskutert på forumet og i hvilken grad jeg synes temaene var interessante.

Jeg har jobbet ut fra hovedproblemstillingen: *Hvilke sentrale diskurser om rusbruk kommer frem i et rusrelatert diskusjonsforum på internett?* For å begrense oppgaven har jeg jobbet spesifikt ut fra tre underproblemstillinger: (i) *Hvilke forklaringer på avhengighet finnes på diskusjonsforumet?* (ii) *Hvordan ser brukerne av diskusjonsforumet på forskjellen mellom rusbruk og rusmisbruk? Hvor går grensen mellom bruk og misbruk?* (iii) *Hvilke grunner vektlegger brukerne av diskusjonsforumet for å forklare sitt rusbruk?*

At jeg valgte å bruke internett som forskningsarena har krevd flere etiske refleksjoner. Det har hovedsakelig knyttet seg til hvordan jeg på best mulig måte kan skjerme deltakerne på forumet ettersom det deles mye sensitiv informasjon gjennom diskusjonene. Det har vært svært viktig for meg å ikke ha med noen identifiserbare opplysninger om deltakerne i oppgaven.

I det etiske aspektet ved oppgaven ligger også noe av forklaringen for at jeg valgte å sette diskusjonsforumet inn i en subkulturell kontekst. Hensikten med dette valget var å gi en bred beskrivelse diskusjonsforumet og deltakerne. Ettersom de etiske hensynene i oppgaven la begrensninger på hvordan jeg kunne studere deltakernes subjektposisjoner, ble målet med oppgaven å identifisere de konstituerende diskursene. Dette var for å skjerme deltakerne av forumet i størst mulig grad. Derfor mener jeg det subkulturelle aspektet i oppgaven er med på å gi en forståelse av hvem som bruker rusrelaterte diskusjonsforum og hvorfor de bruker det, noe som også kan ha en sosialfaglig relevans. Gjennom presentasjonen av diskursene får vi vite hvilke diskursive rammer deltakerne på forumet er underlagt av. På denne måten har jeg forsøkt å gi en helhetlig fremstilling av både diskusjonsforumets deltakere og diskurser.

Mine hovedfunn har jeg vist til gjennom de åtte diskursene som sammen virker konstituerende for forumets perspektiver på rusbruk: *individdiskursen, situasjonsdiskursen, kontrolldiskursen, balansediskursen, den rekreasjonelle diskursen, den psykiske diskursen, den medisinske og den sosiale diskursen*. Diskursene varierte tydelig i styrke og klarhet.

Gjennom individ- og situasjonsdiskursen så vi hvordan avhengighet både forklares ut i fra individuelle forhold (personlighetstrekk og biologi), men også ut i fra situasjoner utenfor individet (livssituasjon og kultur- og samfunnsmessige forhold). Selv om begge diskursene er representert gjennom diskusjonene, var individdiskursen den tydeligste av disse to.

Gjennom kontroll- og balansediskursen kom det tydelig frem av deltakerne på diskusjonsforumet mener det er mulig å ha en kontrollert rusbruk, selv med bruk av illegale rusmidler. Kontrolldiskursen viste at brukerne ikke betrakter all bruk av illegale rusmidler som misbruk. Kontrolldiskursen beskriver kontrollert rusbruk som noe man får gjennom både forberedelse før inntaket av rusmiddelet, men også underveis i rusopplevelsen, for å minske skadeomfanget. Balansediskursen handler om å klare og balansere rusbruken med hverdagslivet. Balansediskursen er tydelig på at det er veldig individuelt hvor personers balansepunkt er og hvor "grensa" går til hver enkelt går. "Grensa" som gjør rusbruk til rusmisbruk. Balansediskursen viste til at grensa blir overskredet hvis rusbruken har "overveiende negative konsekvenser".

Begge disse diskursene kom tydelig frem på forumet og bygger på hverandre, og dermed styrker hverandres posisjon. Kontrolldiskursen vises også å være sentral i forståelsen av den rekreasjonelle diskursen, ettersom rekreasjonsbruk bygger i stor grad på kontroll. Slik havner kontrolldiskursen i konflikt med den psykiske- og den medisinske diskursen på forumet.

Diskursene om grunner til rusbruk varierte tydelig i styrke. Gjennom oppgaven ble de presentert etter styrkegraden. Den rekreasjonelle diskursen knyttet seg til å ta avstand fra den stereotypiske oppfatningen av en rusmisbruker, og åpner for et nytt syn på brukere av illegale rusmidler. Den psykiske diskursen forklarer rusbruken ut i fra personlighetstrekk (nysgjerrig og utforskende) og det som forumbrukerne kaller virkelighetsflukt. Den medisinske diskursen forklarer rusbruk ut fra selvmedisinering for å døyve psykiske og fysiske smerter. Den sosiale diskursen er forklarer rusbruk ut fra bruk knyttet til sosiale settinger som uteliv og at bruken kan gjøre dem mer sosiale. Også opprørstanken går inn under den sosiale diskursen, ettersom motstand mot normaldiskursen kan ses på som samlende for fellesskapet for brukerne på forumet. Den sosiale diskursen styrkes gjennom den rekreasjonelle diskursen, hvor uteliv og det spirituelle ofte ses på som noe positivt på bakgrunn av at rusen gjør dem mer sosiale og utadvendte.

Den klart tydeligste var den rekreasjonelle diskursen, mens den svakeste var den sosiale diskursen. Mens den psykiske diskursen og den medisinske diskursen kom like tydelig frem i diskusjonene. Vi kan si at den rekreasjonelle diskursen og den sosiale diskursen bygger opp

under hverandre. Ettersom rekreasjonsbruk ofte knyttes til sosialt samvær. De to andre diskursene derimot, den psykiske og medisinske, er heller motsettende til rekreasjon- og sosialdiskursen, og kan ses på som motsettende.

Det var både likheter og forskjeller mellom diskursene på forumet og perspektivene fra det teoretiske rammeverket. Hovedforskjellen i delen om avhengighet var at diskusjonsforumbrukerne ikke nevnte avhengighet som en diagnose. Likevel kom flere av diagnosesystemenes (DMS-IV og ICD-10) symptomer på avhengighet frem gjennom diskusjonene på forumet. I tillegg var både brukerne på forumet og perspektivene i teorikapittelet opptatt av å skille mellom psykisk og fysisk avhengighet.

I teorien om bruk/misbruk var hovedforskjellen at politiet ser på all bruk av illegale rusmidler som misbruk, mens kontroll-, og balansediskursen viser til at dette ikke trenger å være tilfellet. Ikke alle perspektivene fra teorikapittelet var derimot like tydelige og strenge som politiets definisjon. Et eksempel er CEIDA. CEIDAs bemerkninger om rusbruk hadde flere fellestrekk med forumets syn, som er at det finnes en balansegang mellom bruk og misbruk, også når det gjelder illegale rusmidler.

I delen om grunner til rusbruk var det flere sammenfallende syn på hvorfor mennesker ruser seg, men også en vesentlig forskjell. Gjennom perspektivene til Schultz (Schultz 1998) og Pedersen (2010), ble ikke rekreasjonelle syn løftet frem.

Gjennom denne oppgaven har målet vært å presentere og gi ny innsikt om en annerledes ruskultur. En kultur som tidligere krevde at mennesker møttes for å diskutere og samhandle. Nå har digitalisering og internett gjort det mulig å sitte hjemme alene, og diskutere rus med fremmede. Dette kan føre til nye utfordringer for sosialarbeidere noe som gjør at det fortjener økt oppmerksomhet.

LITTERATUR

- Bakken, Silje Anderdal og Hanne Bosnes. 2015. *Narkotikamarkeder på det mørke nettet En kvalitativ studie av Silk Road 2.0* Sirius rapport 7/2015. Oslo: Statens institutt for rusmiddelforskning.
- Banerji, Tanja. 2009. "Rus i cyberspace : om meningsfellesskap og rusmestring i diskusjonsforum på internett." Høgskolen i Bodø.
- Barratt, Monica J. 2011. Discussing illicit drugs in public internet forums: visibility, stigma, and pseudonymity. I *Proceedings of the 5th International Conference on Communities and Technologies*. Brisbane, Australia: ACM.
- Bergström, Göran og Kristina Boréus. 2012. "Samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys." I *Textens mening och makt: metodbok i samhällsvetenskaplig text-och diskursanalys*, redigert av Göran Bergström og Kristina Boréus. Lund: Studentlitteratur.
- Bilgrei, Ola Røed. 2013. "Virtuelle rusfellesskap – hvilke konsekvenser?". Rus og Samfunn Hentet 06. April 2017. <http://www.rus.no/id/847.0>.
- Bilgrei, Ola Røed og Anne Line Bretteville-Jensen. 2013. *Syntetiske cannabinoider : nettbasert marked og en virtuell ruskultur*. Vol. nr. 2/2013. Oslo: Statens institutt for rusmiddelforskning.
- Christie, Nils og Kjetil Bruun. 2003. *Den gode fiende*. 3. reviderte utgave. Oslo: Universitetsforlaget.
- Coomber, R. 1997. "Using the Internett for Sruvey Reasearh." *Sociological Research Online* Vol. 2, no. 2.
- Denning, Peter, Jim Horning, David Parnas og Lauren Weinstein. 2005. "Wikipedia risks." *Communications of the ACM* 48 (12): 152-152. doi: 10.1145/1101779.1101804.
- EmmaSofia. u.å. "Forskning." Hentet 03. april 2017. <https://emmasofia.no/forskning/>.
- Enli, Gunn. 2011. "Når tilskueren blir deltaker ; sosiale medier og journalistikk." *Prosa* 17, nr. 5: 60-65.
- Fairclough, Norman. 1992. *Discourse and social change*. Cambridge: Polity Press.
- . 2003. *Analysing discourse: Textual analysis for social research*: Psychology Press.
- Fekjær, Hans Olav. 2004. *Rus: bruk, motiver, skader, behandling, forebygging, historie*: Gyldendal akademisk.
- Foreningen Tryggere Ruspolitikk. u.å. "Om." Hentet 03. april 2017. <http://rusreform.no/om/>.
- Forlaget Oktober. u.å. "Hunter S. Thompson." Hentet 07.05 2017. <http://www.oktober.no/Forfattere/Utenlandske/Thompson-Hunter-S>.
- Foucault, Michael. 1972. *The Archaeology of Knowledge*. Oversatt av A. M. Sheridan Smith. New York: Pantheon Books. Original utgave, L'Archeologie du savoir
- Gelder, Ken. 2005. *The subcultures reader*: Psychology Press.
- Goffman, Erving. 2009. *Stigma: Om afvigerns sociale identitet*. Oversatt av Brian Gooseman. Fredriksberg: Samfundslitteratur. Original utgave, Stigma. Notes on the management of spoiled identity.
- Hasund, Ingrid Kristine. 2006. *Ungdomsspråk*. nr 166. Skriftserie (Landslaget for norskundervisning : trykt utg.). Bergen: Fagbokforl. Landslaget for norskundervisning.
- Hauge, Ragnar. 2009. *Rus og rusmidler gjennom tidene*. Oslo: Universitetsforl.
- Haugseth, Jan Frode. 2013. *Sosiale medier i samfunnet*. Oslo: Universitetsforl.
- Hebdige, Dick. 1979. *Subculture : the meaning of style*. New accents. London: Methuen.
- Helse- og omsorgsdepartementet. 2003. NOU 2003: 4 Forskning på rusmiddelfeltet— En oppsummering av kunnskap om effekt av tiltak. Regjeringen.no.
- Helsedirektoratet. 2017. "Overdose." Hentet 30.04 2017. <https://helsedirektoratet.no/folkehelse/psykisk-helse-og-rus/overdose>.
- Hilden, Per Kristian. 2008. "Selvets farmasøyter : om ulovlig stoffbruk og kulturell legitimitet." *Nytt norsk tidsskrift (trykt utg.)*. 25 : 2008 : 1: S.[29]-41.

- Hughes, Caitlin Elizabeth og Alex Stevens. 2007. The effects of the decriminalization of drug use in Portugal. The Beckley Foundation.
- Hylland Eriksen, Thomas. 2006. "Innledning: i de enøydes land." I *Normalitet*, redigert av Jan-Kåre Breivik og Thomas Hylland Eriksen. Oslo: Universitetsforlaget.
- Johansson, Thomas, Ove Sernhede og Mats Trondman. 1999. "Inledning. Kultur og identitet i forandring." I *Samtidskultur : karaoke, karnevaler och kulturella koder*, redigert av Thomas Johansson, Ove Sernhede og Mats Trondman. Nora: Nya Doxa.
- Jørgensen, Marianne Winther og Louise Phillips. 1999. *Diskursanalyse som teori og metode*. Fredriksberg: Roskilde Universitetsforlag.
- Kalajdzic, Pedja og Martin Holvik. 2016. "Høie vil hjelpe og ikke straffe narkotikabrukere." *NRK*. Hentet 30.04.2017. <https://www.nrk.no/norge/hoie-vil-hjelpe-og-ikke-straffe-narkotikabrukere-1.13164101>.
- Kvale, Steinar og Svend Brinkmann. 2015. *Det kvalitative forskningsintervju*. Oversatt av Tone Margaret Anderssen og Johan Rygge. 3. utg. Oslo: Gyldendal akademisk. Original utgave, Interview: Learning the Craft of Qualitative Research Interviewing.
- Langås, Anne-Marit. 2013. "Selvmedisinering er feil medisin." Helsedirektoratet Hentet 26.04 2017. <http://www.forebygging.no/Kronikker/2012-2011/Selvmedisinering-er-feil-medisin/>.
- Liberalistene. u.å. *Partiprogram - Rusmidler*: Liberalistene. Hentet 06.05.2017. <https://www.liberalistene.org/wp-content/uploads/2016/06/Valgprogram.pdf>.
- Lilly, J Robert, Francis T Cullen og Richard A Ball. 2011. *Criminological theory: Context and consequences*. Los Angeles: Sage.
- Lund, Ingeborg og Anne Line Bretteville-Jensen. 2010. "Kan vi skille mellom bruk og misbruk?" I *Hva er misbruk og avhengighet? Betegnelser, begreper og omfang*, redigert av Ellen J. Amundsen. Statens institutt for rusmiddelforskning.
- Lundby, Knut. 2010. "Medier overalt." I *Det norske samfunn*, redigert av Ivar Frønes og Lise Kjølørød. Oslo: Gyldendal akademisk.
- McArthur, J. A. 2009. "Digital Subculture." *Journal of Communication Inquiry* 33 (1): 58-70. doi: 10.1177/0196859908325676.
- Murguía, Edward, Melissa Tackett-Gibson og Ann Lessem. 2007. *Real drugs in a virtual world: Drug discourse and community online*: Lexington Books.
- Nedregård, Truls og Rune Olsen. 2014. *SHoT 2014 (Studentenes helse og trivselsundersøkelse)*. http://www.sib.no/no/raadgivning/lykkepromille/SHoT2014_Rapport.pdf.
- NESH. 2014. *Etiske retningslinjer for forskning på internett*: Den nasjonale forskningsetiske komité for samfunnsvitenskap og humaniora. Hentet 02.05.2017. <https://www.etikkom.no/globalassets/documents/publikasjoner-som-pdf/forskningsetiske-retningslinjer-for-forskning-pa-internett.pdf>.
- . 2016. *Forskningsetiske retningslinjer for samfunnsvitenskap, humaniora, juss og teologi*: Den nasjonale forskningsetiske komité for samfunnsvitenskap og humaniora. Hentet 02.05.2017. https://www.etikkom.no/globalassets/documents/publikasjoner-som-pdf/60125_fek_retningslinjer_nesh_digital.pdf.
- Neumann, Iver B. 2001. *Mening, materialitet, makt : en innføring i diskursanalyse*. Bergen: Fagbokforl.
- Nutt, David. 2012. *Drugs Whitout the hot air*. Cambridge: UIT.
- Olszewski, Deborah og Gregor Burkhart. 2002. "Rekreasjonsbruk av narkotika — en hovedutfordring for EU." I, redigert av Joëlle Vanderauwera og John Wright. Lisboa: Europeisk overvåkingscenter for narkotika og narkotikamisbruk.
- Parker, Howard, Lisa Williams og Judith Aldridge. 2002. "The Normalization of 'Sensible' Recreational Drug Use." *Sociology* 36 (4): 941-964. doi: 10.1177/003803850203600408.
- Pedersen, Willy. 2010. "Hvilke ulike forklaringer finnes når det gjelder å forstå hvorfor ungdom ruser deg?". Helsedirektoratet Hentet 13.04 2017. <http://www.forebygging.no/spm-og-svar/1->

[Teorilitteratur/Hvilke-ulike-forklaringer-finnes-nar-det-gjelder-a-forsta-hvorfor-ungdom-ruser-deg/.](#)

- — —. 2015. *Bittersøtt : nye perspektiver på rus og rusmidler*. 3. utg. utg. Oslo: Universitetsforl.
- Politiet. 2013. "Definisjonen på rusmiddel/rusmisbrukar." Oslo Politidistrikt 26.09.2013 Hentet 12.04.2017.
https://www.politi.no/oslo/rad_fra_politiet/narkotika/mistanke_om_misbruk/Tema_56.html.
- Rasborg, Klaus. 2014. "Socialkonstruktivismen i klassisk og moderne sociologi." I *Videnskabsteori i samfunnsvidenskabene*, redigert av Lars Fuglsang, Poul Bitsch Olsen og Klaus Rasborg. Frederiksberg: Roskilde Universitetsforlag.
- Rowe, Ian. 2015. "Civility 2.0: a comparative analysis of incivility in online political discussion." *Information, Communication & Society* 18 (2): 121-138. doi: 10.1080/1369118X.2014.940365.
- Ruby, Anders og Brian Benjamin Hansen. 2014. "Pseudonymitet, anonymitet og kollektivitet: Center for Vild Analyses forsøg med uvæsentliggjørelse af afsenderidentiteten." *Sakprosa* 6 (2): 15-15.
- Rugkåsa, Marianne. 2012. *Likhetens dilemma : om sivilisering og integrasjon i den velferdsambisiøse norske stat*. Oslo: Gyldendal akademisk.
- Sandberg, Sveinung og Willy Pedersen. 2006. *Gatekapital*. Oslo: Universitetsforl.
- Schiefloe, Per Morten. 2011. *Mennesker og samfunn : innføring i sosiologisk forståelse*. 2. utg. Bergen: Fagbokforl.
- Schultz, Jon-Håkon. 1998. *Stoffbrukere i grunnskolen: om hvem de er og hvordan de kan hjelpes*: Tano Aschehoug.
- Skog, Ole-Jørgen. 2006. *Skam og skade : noen avvikssosiologiske temaer*. Oslo: Gyldendal akademisk.
- Statens legemiddelverk. 2016. "Behandling med medisinsk cannabis innenfor dagens regelverk." Statens legemiddelverk 25.11.2016 Hentet 12.04.2017.
<https://legemiddelverket.no/nyheter/behandling-med-medisinsk-cannabis-innenfor-dagens-regelverk>.
- Storsul, Tanja, Hans Christian Arnseth, Taina Bucher, Gunn Enli, Magnus Hontvedt, Vibeke Kløvstad og Arnt Maasø. 2008. *Nye nettfenomener. Staten og delekulturen*: Institutt for Medier og Kommunikasjon. Forsknings- og kompetansenettverket for IT i utdanning. .
- Strauss, Anselm. 1964. "Introduction." I *George Herbert Mead on social psychology : selected papers*, redigert av George Herbert Mead. Chicago: University of Chicago Press.
- Svennevig, Jan. 2009. *Språklig samhandling: innføring i kommunikasjonsteori og diskursanalyse*. Oslo: Cappelen Damm.
- Syse, Aslak. 2011. "Hva er galt med norsk narkotikapolitikk?" Hentet 30.04 2017.
http://www.jus.uio.no/ikrs/tjenester/kunnskap/kriminalpolitikk/meninger/2011/Syse_särtryck%5B1%5D.pdf.
- Thagaard, Tove. 2013. *Systematikk og innlevelse : en innføring i kvalitativ metode*. 4. utg. Bergen: Fagbokforl.
- Thanki, Danica og Brian Frederick. 2016. "Social media and drug markets." I *The internet and drug markets*, redigert av Jane Mounteney, Alessandra Bo og Alberto Oteo. Luxembourg: European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction: Publications Office of the European Union.
- Thommesen, Hanne. 2012. *Hverdagsliv med psykiske og rusrelaterte problemer*. Oslo: Gyldendal akademisk.
- Thorbjørnsen, Helge. 2004. "Konsumentforskning på Internett: Teoretiske og metodiske utfordringer." *Beta* 18 (02): 25-32.
- Thornton, Sarah. 1995. *Club cultures: Music, media, and subcultural capital*. Cambridge: Polity Press.
- Tjora, Aksel. 2009. *Fra nysgjerrighet til innsikt. Kvalitative forskningsmetoder i praksis*. Trondheim: Sosiologisk forlag.

- Tryti, Tone. 1984. *Norsk slang*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Tunvind, Kerstin. 1982. *Vård av narkomaner*. Stockholm: Liber.
- Weihe, Hans-Jørgen Wallin. 1999. *Rusmidler og språk : en oppslagsbok*. Oslo: Universitetsforl.
- . 2004. *Rus: nytelse, lidelse og handling*. Oslo: Abstrakt forlag.
- Western, Ingelin. 2011. "TANKAR kring stempling og avvik." *Rus & samfunn* 5 (01): 37-38.
- Waal, Helge. 2005. "Avhengighet (2005)." 11.03.2010 Hentet 13.04.2017.
<http://www.forebygging.no/Artikler/2007-1998/Avhengighet/>.
- Ødegård, Einar. 2011. "En historikk over norsk narkotikapolitikk og politikken meningsforankring." Statens institutt for rusmiddelforskning (SIRUS) Hentet 30.04 2017.
https://www.fhi.no/globalassets/dokumenterfiler/rapporter/oedegaard_om_norsk_narkotikapolitikk.pdf.
- Østerberg, Dag. 2012. *Sosiologiens nøkkelbegreper og deres opprinnelse*. 7 utg. Oslo: Cappelen Damm akademisk.
- Aase, Tor Halfdan og Erik Fossåskaret. 2014. *Skapte virkeligheter : om produksjon og tolkning av kvalitative data*. 2 utg. Oslo: Universitetsforl.
- Aaslid, Flore Singer. 2007. "Facing the Dragon: Exploring a conscious phenomenology of intoxication." Norges Teknisk-Naturvitenskapelige Universitet, Fakultet for Samfunnsvitenskap Og Teknologiledelse Sosialantropologisk Institutt, NTNU.